

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

ELANIKE RAHULOLU KOHALIKE AVALIKE TEENUSTEGA

Tellija: regionaalministri valitsemisala

TALLINN

Sügis 2012

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	3
SUMMARY	6
UURINGU TAUST	10
Uuringu metoodika.....	10
UURINGU PÕHITULEMUSED.....	14
1. Teenuste koondülevaade	14
1.1. Kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamist vajavad teenused.....	14
1.2. Paranenud olukorraga teenused	16
1.3. Halvenenud olukorraga teenused	18
2. Tööhõive.....	21
3. Liikumisvõimalused ja ühendused.....	25
3.1. Peamised liikumisviisid	25
3.2. Ühistransport.....	27
3.3. Kergliiklus.....	30
3.4. Teed ja tänavad	31
4. Lastehoid	33
5. Haridus	36
5.1. Algkool.....	36
5.2. Põhikool.....	38
5.3. Gümnaasium.....	40
5.4. Kutsekool	42
5.5. Õpilaskodu.....	44
5.6. Täiskasvanuharidus ja ümberõpe.....	47
6. Vaba aja tegevused	48
6.1. Sportimisvõimalused	48
6.2. Noorte huvitegevus	51
6.3. Täiskasvanute huvitegevus.....	57
7. Perearst	60
8. Sotsiaalteenused	62
8.1. Eakate hooldekodu.....	62
8.2. Koduhooldusteenused eakatele.....	63
8.3. Sotsiaalteenused erivajadustega inimestele	64
9. Suhtlus kohaliku omavalitsusega.....	65
10. Muud teenused	66
10.1. Avaliku sektori laiemad teenused	66
10.2. Erasektori teenused.....	68

LISAD

- Lisa 1. Uuringusse hõlmatud kohalike omavalitsuste loetelu
- Lisa 2. Vastanud isikute profiil
- Lisa 3. Eestikeelne küsitlusankeet
- Lisa 4. Poolavatud küsimuste muud vastused
- Lisa 5. Andmetabelid

KOKKUVÕTE

Uuringufirma Saar Poll viis 2012. aasta suvel läbi küsitluse, mille eesmärgiks oli kaardistada Eesti elanikkonna rahulolu avalike teenuste taseme ja kättesaadavusega neis piirkondades, kus on olnud võimalik taotleda Euroopa Regionaalarengu Fondi toetust kohalike avalike teenuste arendamise meetmetest. Sellest tulenevalt ei hõlmanud uuring järgnevaid kohaliku omavalitsuse üksusi: Tallinna, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve, Narva, Saue ja Maardu linn ning Viimsi vald. Kokku küsitleti uuringu käigus 1508 Eesti elanikku. Uuring käsitles ennekõike kohaliku omavalitsuse poolt osutatavaid teenuseid, aga lisaks ka avaliku sektori laiemaid teenuseid ja erasektori poolt kohalikul tasandil pakutavaid teenuseid. Uuring viidi läbi regionaalministri tellimusel ja seda kaasrahastati Euroopa Regionaalarengu Fondist.

Uuringust selgus, et elanikud peavad kõige olulisemaks sõiduteede, kergliiklusteede, ühistranspordi ja eriarstiabi kvaliteedi ning kättesaadavuse parandamist. Viimase 5 aasta jooksul aset leidnud muutustele ja arengutele hinnanguid andes kujuneski keskseks valdkonnaks sõiduteede olukord – seda mainiti väga sageli nii halvenenud kui paranenud olukorraga teenuste seas. Nimelt selgus, et vastajate hinnangul on kõige enam paranenud interneti, kergliiklusteede, sõiduteede ja sportimisvõimaluste olukord ning kõige rohkem halvenenud sõiduteed, ühistransport ja eriarstiabi. Varasemast halvemaks peetakse sõiduteede olukorda ennekõike tööjõuareala keskustes, paremuse suunas arengut aga on enim maininud lähitagamaal elavad vastajad.

Rahulolu erinevate teenuste ja valdkondadega

- Kokkuvõtvalt võib öelda, et inimesed on enamike omavalitsuse poolt pakutavate avalike **teenustega rahul** ning hindavad praegust olukorda kas **sama heaks või paremaks** kui mõned aastad tagasi. Siinkohal tuleb aga mainida, et antud rahuloluhinnanguid ei ole mõtet üks-ühele võrrelda, sest erinevad olid nii vastanud sihtrühmad (st kõik leibkonnad või ainult teenusega otseselt kokku puutunud leibkonnad) kui ka uuritava teenuse ulatus (st hinnang võimalustele oma kodukandis või ühele teenusepakujale). Seetõttu on üldistuste tegemise asemel järgnevalt antud ülevaade kõigist peamistest valdkondadest eraldi.
- Valdav enamik (94%) teenuse kasutajaist on rahul **lasteaia või lastesõimega**, kus nende leibkonna lapsed käivad. 2/3 vastanute hinnangul on selle lasteaia hoone, ruumide, mänguväljakute jms olukord viimase paari aasta jooksul paremaks muutunud.
- Leibkondade esindajad on üldjuhul rahul ka selle **kooliga**, kus nende lapsed käivad: nii algkooli, põhikooli, gümnaasiumi kui kutsekooli puhul jääb väga või pigem rahul olevate vastajate osakaal vahemikku 91-95%. Koolide olukorra muutumisest ülevaate saamiseks käsitleti eraldi hoone, ruumide, sisseseade ja muu taolise olukorda ning õpetamise taset. Koolimaja olukorra paremaks muutumist mainitakse kõikides kooliastmetes sagedamini (48-61% juhtudel) kui õpetamise taseme paranemist (27-43% juhtudel). **Õpilaskoduga** ollakse mõnevõrra vähem rahul (81% seda teenust kasutavatest leibkondadest), aga siingi leiavad umbes pooled vastajatest, et sealse hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on viimase paari aasta jooksul paremaks muutunud.

- Igas neljandas tööealisi inimesi sisaldavas leibkonnas on mõni liige, kes osaleb täiskasvanuhariduses. Valdkonnaga kokku puutunud leibkondade esindajaist 84% kaldub olema praeguste **täiskasvanuhariduse** võimalustega rahul ning pooled on seejuures arvamusel, et need võimalused on viimase 5 aasta jooksul paremaks muutunud.
- Pooltes leibkondades leidub täiskasvanud liikmeid, kes tegelevad vabal aja spordiga. Spordihoonete ja -rajatiste kasutajaid on mõnevõrra vähem (34% leibkondades). Spordirajatisi kasutavatest leibkondadest 78% on oma kodukandi **sportimisvõimalustega** rahul. Enam kui pooled (56%) vastanuist on viimase 5 aasta jooksul märganud sportimisvõimaluste arengut paremuse suunas. Tööjõuareali keskuste elanikud hindavad oma kodukandi spordihoonete ja -rajatiste hetkeseisu ning arengut kõrgemalt kui ülejäänud vastajad.
- **Noorte huvitegevuse** all käsitleti eraldi huviringe ja huvikoole ning noorte võimalusi iseseisvalt vaba aega veeta. Väga suur osa (89%) noorte huviringide ja huvikoolidega kokku puutunud leibkondadest on nendega rahule jäänud; varasemast paremaks hindab olukorda 40% vastanuist. Iseseisvalt vaba aja veetmise võimalustega aga on oma kodukandis rahul ainult pooled nende leibkondade esindajaist, kus on lasteaiaealisi või koolis käivaid lapsi. Siinkohal on ka olukorra paremaks muutumist märganud mõnevõrra vähem (32% juhtudest).
- **Täiskasvanute huvitegevuse** võimalustega on oma kodukandis üldiselt rahul 80% ning **eakate huvitegevuse ja kooskäimise** võimalustega 89% teenusekasutajaist. Mõlemal puhul leitakse, et võrreldes viie aasta taguse ajaga on võimalused kas paremaks muutunud (41-42%) või samale tasemele jäänud (46-49%).
- Kasutatava **perearstiteenusega** on rahul 84% leibkondadest. Perearsti praksise hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on vastajate hinnangul viimase viie aasta jooksul kas jäänud samale tasemele (54% juhtudest) või muutunud paremaks (39%).
- **Ühistransport** pälvib pigem kriitikat kui kiidusõnu: praeguse ühistranspordiga on rahul veidi vähem kui pooled vastajad (47%) ning olukord on elanike hinnangul viimase 5 aasta jooksul pigem halvenenud kui paremaks muutunud. Rahulolematus ühistranspordiga on tingitud ennekõike sellest, et sõiduplaanid ei vasta inimeste vajadustele, st sõidugraafik on liiga harv või sõidukid käivad valedel aegadel.
- **Jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimalused** seevastu saavad valdavalt positiivset tagasidet: 65% leibkondadest on nendega oma kodukandis rahul ja peaaegu poolte arvates on võimalused viimase 5 aasta jooksul paremaks muutunud.
- Oma leibkonna seisukohast oluliste **teede ja tänavate** olukorraga on rahul veidi rohkem kui pooled inimesed (56%). Kuigi üldpilt ei ole nii ilus nagu kergliikluse võimaluste puhul, on ka teede ja tänavate olukord elanike hinnangul viimase 5 aasta jooksul pigem paremaks kui halvemaks muutunud. Kõige kriitilisemad on teede-tänavate suhtes tööjõuareali keskustes elavad inimesed.
- **Riiklike teenuste** kättesaadavust hinnates on ligikaudu 2/3 elanikest (63%) oma kodukandis rahul tuletõrje ja päästeteenistuse ning politsei ja korrakaitsega, aga rahulolu arstiabi kättesaadavusega on märksa madalam – haiglateenuse kättesaadavusega on oma kodukandis rahul 44% ja eriarstiabiga 37% vastajaist. Tööjõuareali keskustes elavad inimesed on kõigi uuringus kajastatud riiklike teenustega rohkem rahul kui mujalt pärit vastajad.

Teenuste kasutamise asukoht ja seda mõjutavad tegurid

- Kui vaadelda, kus elanikud erinevaid **kohalikke avalikke teenuseid** kasutavad, siis eristuvad tööjõuareali keskused väga tugevalt teistest omavalitsusüksuse tüüpidest. Keskustes elavad leibkonnad kasutavad kõiki teenuseid valdavalt oma koduasulas või kuni 3 kilomeetri raadiuses. Lähi-ja kaugtagamaalt pärit leibkondade osas aga ilmneb, et teatud teenuste puhul (nt perearst, noorte huviringid) kasutatakse neid rohkem kui pooltel juhtudel koduasulast kaugemal.
- Väljaspool oma koduasulat paiknevate teenuste kasutamist põhjendatakse kõige sagedamini asjaoluga, et läheduses antud teenust ei pakutagi. Muud tegurid, mis panevad inimesi mujal asuva teenuse kasuks otsustama, on aga sõltuvalt teenusest mõnevõrra erinevad. Lastehoiu puhul mainitakse logistilisi ja kvaliteediga seotud põhjuseid enam-vähem võrdselt. Kooli puhul ilmneb, et mida kõrgema haridusastmega on tegemist, seda enam muutub oluliseks teenuse sisu (nt kooli tase, huvipakkuvad õppesuunad). Noorte huviringide puhul on laste huvide kõrval kohalikul määravaks teguriks ka kooli asukoht. Perearstiteenuse juures on logistika ja teenuse kvaliteedi kõrval oluliseks teguriks soov elukohamuutusest hoolimata oma endise arsti juures edasi käia.
- Uuringus kajastatud **erasektori teenustest** on kõige laialdasemalt levinud toidu- ja esmatarbekaupade kauplus, mis on 3 kilomeetri raadiuses olemas 81 protsendil uuringus osalenud leibkondadel. Sellele järgnevad postiteenused (67%), apteek (55%), sularaha väljavõtt (53%), kohvik, baar, restoran vm toitlustusasutus (50%), tööstuskaupade kauplus (45%), pangateenused (40%) ning kino (22%). Teenuste kättesaadavus on ülekaalukalt kõige parem tööjõuareali keskustes, kõige halvem aga kaugtagamaa tüüpi omavalitsustes. Uuringu tulemuste kohaselt on elanike jaoks kõige häirivam see, kui kodu lähistel puudub toidu- ja esmatarbekaupade kauplus või sularaha välja võtmise võimalus.
- Posti- ja pangateenuse, sularaha väljavõtmise võimaluse ning apteegi osas ilmneb uuringust, et kui vastavad teenused on koduasulas või kuni 3 km kaugusel olemas, siis enamasti (71-77% vastajaist) eelistatakse kasutada kodulähedast teenust. Kaupluste puhul aga kasutavad enamikel juhtudel kodulähedast teenust ainult ligikaudu pooled inimesed (toidu- ja esmatarbekaupade ostmise korral 55% ja tööstuskaupade korral 51%); ülejäänud kasutavad kas vahetevahel või enamasti kaugemal asuvat kauplust. Mujal asuvate teenuste kasutamist esineb kõige enam lähi- ja kaugtagamaal.
- Sõltuvalt valdkonnast on kodust kaugema teenuse kasutamisel erinevad põhjused: mujal asuvaid kaupluseid eelistatakse ennekõike sealse soodsama hinna tõttu, kino ja toitlustuskohtade valikul on esmaseks määravaks teguriks teenuse kõrgem kvaliteet, ülejäänud teenuste puhul aga eelkõige nende logistiliselt sobiv asukoht.

Eraldi valdkonnana käsitles uuring ka **suhtlust kohaliku omavalitsusega**. Üldjuhul elanikel ei ole vaja kohaliku omavalitsuse ametnikega eriti tihti suhelda: vähemalt kord aastas tekib selleks vajadus ainult 2/5 inimestest (41%). Viimase 12 kuu jooksul on kohalikku vallamaja või linnavalitsust külastanud ligikaudu sama paljude leibkondade esindajad (43%).

SUMMARY

Satisfaction among population concerning local public services

In the summer of 2012, the social and market research company Saar Poll conducted a public opinion survey with the objective to identify satisfaction among the population of Estonia concerning the level and availability of public services in the areas where it was possible to apply for the European Regional Development Fund support from the local public services development action. Emanating from this, the Survey did not include the following local government units: the cities of Tallinn, Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve, Narva, Saue, Maardu and the Viimsi Rural Municipality. A total of 1,508 residents of Estonia were interviewed during this Survey. First and foremost, this Survey addressed the services provided by local governments, but also wider public sector services and the services provided by private sector at the local level. This Survey was conducted on the request of the Minister for Regional Affairs and was co-financed by the European Regional Development Fund.

This Survey showed that improving access to and quality of carriageways, pathways, public transport and specialised medical care were considered by residents as the most important issues. When assessing changes and developments occurring over the last 5 years, condition of carriageways turned into the central topic – among the services impaired and improved, it was mentioned very frequently. Namely, in the respondents' opinion, it became evident that conditions of Internet, pathways, carriageways, and sports facilities have improved most and carriageways, public transport, and specialised medical care have deteriorated most. Primarily, compared to earlier period, conditions of carriageways are considered deteriorated in labour market area centers. Changes for the better have been mentioned most by respondents living in the near hinterland.

Satisfaction with various services and fields

- In a nutshell, it is a reason to claim that people **are satisfied with most of the services** provided by local governments and the current situation is considered **as good as or better** than some years ago. It must be noted, however, that the given satisfaction ratings are not meant for one-to-one comparison, since the target groups responded (i.e. all households or households having direct contacts with a certain service only) were different, as was the range of the service surveyed (i.e. assessment of opportunities in their home regions or assessment of a service provider). Therefore, instead of making generalisations, the following is a separate overview of all main fields.
- Vast majority (94%) of service users is satisfied with **kindergartens or creches** where children of their households attend. 2/3 of the respondents think that conditions of kindergarten buildings, premises, playgrounds, etc. have improved during the last few years.
- As a rule, representatives of households are satisfied with **schools** their children attend. As for primary schools, basic schools, upper secondary schools and vocational schools, percentage of the respondents satisfied or rather satisfied is 91-95. In order to obtain an overview of changes in school conditions, level of teaching and conditions of buildings, facilities, fittings etc. were addressed separately. In all stages of study, improvements of school buildings are mentioned

more frequently (48-61% of cases) than improvement of level of teaching (27-43% of cases). The satisfaction with **boarding school facilities** is somewhat lower (81% of households using this service), but even here, about half of the respondents find that conditions of those buildings, facilities, fittings etc. have improved over the last couple of years.

- One in four households containing people of working age has a member who participates in adult education. 84% of the representatives of the households having contacts with the field tend to be satisfied with current **adult education** opportunities and half of them are in the opinion that these opportunities have improved over the last 5 years.
- Half of the households include adult members who are engaged in sports in their leisure time. Number of users of sports buildings and facilities is somewhat smaller (34% of households). 78% of the households using sports facilities are satisfied with **sports opportunities** in their home region. Over the last 5 years, more than half (56%) of respondents have noticed the development of sports opportunities for the better. Residents in labour market area centers appreciate the current situation and development of sports buildings and facilities in their home region more than other respondents.
- Under **youth recreational activities**, hobby groups and hobby schools, and independent leisure opportunities for young people were addressed separately. A very high proportion (89%) of the households having contacts with youth hobby groups and hobby schools has been satisfied with them; 40% of the respondents think that the situation has improved. However, only half of the representatives of the households having children attending kindergartens or schools are satisfied with the independent leisure opportunities. At this point, changes for the better have been noted slightly less (32% of cases).
- 80% of the service users are generally satisfied with opportunities for **adult recreational activities** and 89% with **elderly recreational activities and meeting places** in their home region. In either case it is found - compared to the period five years ago - that the opportunities have improved (41-42%) or remained at the same level (46-49%).
- 84% of households are satisfied with their **family doctor service**. In the opinion of respondents, in the last five years, conditions of family practice building, facilities, fittings etc. have remained either at the same level (54% of cases) or changed for the better (39%).
- **Public transport** deserves criticism rather than praise: less than half of the respondents (47%) are satisfied with current public transport, and, according to the assessments, the situation in the last 5 years has deteriorated rather than improved. Dissatisfaction with public transport is primarily due to the fact that timetables do not meet the needs of people, i.e. vehicles travel too infrequently or at wrong times.
- On the other hand, **walking and cycling opportunities** obtain generally positive feedback: 65% of the households are satisfied with them in their home region, and nearly half believe the opportunities have improved in the last 5 years.
- As for the **roads and streets** relevant to the households, slightly more than half of the people (56%) are satisfied with them. Although the overall picture is not as pleasant as for pathway opportunities, conditions of roads and streets in the last 5 years, in the opinion of residents, have improved rather than deteriorated. People living in the labour market area centers have the most critical attitude towards roads and streets.

- When assessing access to **wider public sector services**, about 2/3 of the population (63%) is satisfied with fire and rescue services and police (maintenance of law and order) in their home region, but satisfaction with access to medical care is much lower – in their home region, 44% of the respondents are satisfied with access to hospital services and 37% with specialised medical care. As for the all public services described in this Survey, people living in labour market area centers are more satisfied than respondents from elsewhere.

Location of service use and its influential factors

- When examining the places where **local public services** are used by residents, then labour market area centers differ strongly from other types of local government unit. Households living in centers mostly use all the services in their own settlement or within 3 kilometers. On the other hand, more than half of the households coming from near and remote hinterlands use some of the services (e.g. family doctor, youth hobby groups) beyond their own settlements.
- Use of services beyond own settlements is mostly justified by the fact that the service is not provided in the vicinity. Other factors that make people opt for services elsewhere are somewhat yet different, depending on the service. As for childcare, logistical and quality-related reasons are mentioned more or less equally. In the event of schools, it becomes evident that the higher the level of education, the more important the content of the service (e.g. school standards, attractive fields of study). In the event of youth hobby groups, in addition to interests of children, location of school is another major factor. In the event of family doctor service, in addition to logistics and quality, desire to see the current family doctor is another major factor (regardless of transfer of residence).
- As for **private sector services** described in this Survey, the most prevailing is a food and convenience store: 81 per cent of the surveyed households have it within 3 kilometers. It is followed by postal services (67%), pharmacy (55%), cash withdrawal (53%), café, bar, restaurant or other catering establishment (50%), industrial goods store (45%), banking services (40%), and cinema (22%). In the labour market area centers, access to services is by far the best, and in remote hinterland the worst. According to this Survey, absence of a food and convenience store or a cash withdrawal opportunity is the most troubling case for residents.
- As for postal and banking services, cash withdrawal opportunities and pharmacy, this Survey shows that in the event of such services present in own settlement or within 3 kms, then most (71-77% of respondents) prefer to use the service close to home. As for shops, however, the service close to home is mostly used by about half of the people only (55% for purchasing food and convenience goods and 51% for industrial goods); the rest would use - either occasionally or usually - a shop further away. Services elsewhere are mostly used by people in near or remote hinterlands.
- Depending on the service, there are different reasons for using a service far from home: shops located elsewhere are preferred due to lower prices; upon selecting cinema and catering establishment, the primary determining factor would be higher quality of service; for the rest of services – their logistically convenient location.

As a separate field, this Survey dealt with **communication with local government**. As a rule, residents do not need to communicate with local government officials very frequently: only two fifths of people (41%) are in need of this at least once a year. Over the last 12 months, local community centers or city governments have been visited by approximately the same number of household representatives (43%).

UURINGU TAUST

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll viis 2012. aasta suvel regionaalministri tellimusel läbi elanikkonnaküsitluse, mille eesmärgiks oli kaardistada Eesti elanikkonna rahulolu avalike teenuste taseme ja kättesaadavusega neis piirkondades, kus on olnud võimalik taotleda Euroopa Regionaalarengu Fondi toetust kohalike avalike teenuste arendamise meetmest. Ülevaade avalike teenuste kasutusest ning Eesti elanike hinnang avalike teenuste kättesaadavusele ja kvaliteedile võimaldab saada tagasisidet seniste toetusmeetmete edukuse kohta ja fikseerida vajakajäämised ning on ühtlasi sisendiks Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamise planeerimisel 2014-2020 rahastamisperioodil. Uuringut kaasrahastati Euroopa Regionaalarengu Fondist.

Avalike teenustena käsitletakse käesolevas uuringus ennekõike kohaliku omavalitsuse poolt oma ülesannete täitmiseks üldistes huvides osutatavaid teenuseid. Võrdluse eesmärgil käsitleb uuring väiksemas mahus ka avaliku sektori laiemaid teenuseid ja erasektori poolt kohalikul tasandil pakutavaid teenuseid.

Käesolev aruanne tutvustab uuringu metoodikat, annab ülevaate uuringu peamistest tulemustest ning teeb tulemuste põhjal kokkuvõtte. Aruande lisadena esitatakse uuringusse hõlmatud kohalike omavalitsuste loetelu omavalitsusüksuse tüübi lõikes, vastanud isikute üldine profiil, küsitluse eestikeelne ankeet, loetelu poolavatud küsimustele antud muudest vastustest ning andmetabelid erinevate sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes.

Uuringu metoodika

Ajavahemikul 8. august kuni 6. september 2012 viis uuringufirma Saar Poll OÜ läbi avaliku arvamuse küsitluse, kus suulise intervjuu vormis ja paberankeedi abil küsitleti **1508** Eesti elanikku. Uuringu üldkogumi moodustasid kõik Eesti elanikud väljaspool järgnevaid kohaliku omavalitsuse üksusi: Tallinna linn, Tartu linn, Pärnu linn, Kohtla-Järve linn, Narva linn, Saue linn, Maardu linn ning Viimsi vald. Seetõttu tuleb aruannet lugedes meeles pidada, et kuigi kasutatakse terminit „Eesti elanikud“, siis ei hõlma tulemused kogu Eesti elanikkonda, vaid 8 suure omavalitsuse inimesed on uuringust välja jäetud.

Uuringus kasutati juhuvalimit, mis koostati leibkonnapõhiselt. Tagamaks erinevat tüüpi leibkondade sattumise vastajate hulka, eristati lähteülesandes 6 tüüpi leibkondi: 1) noored pered, kus ei ole veel lapsi, 2) pered, kus on koolieelikutest lapsi, 3) pered, kus on alg- või põhikoolis õppivaid lapsi, 4) pered, kus on gümnaasiumis või kutsekoolis õppivaid lapsi, 5) pered, kus on töötavaid inimesi, 6) pered, kus on pensionieas inimesi. Tegemist ei ole üksteist välistavate tüüpidega, vaid üks ja sama leibkond võib kuuluda mitme erineva tüübi alla. Valimisse sattunud leibkonna nimel vastas see vähemalt 18-aastane leibkonnaliige, kes on kõige paremini kursis kõigi leibkonnaliikmete igapäevaste tegemistega. Intervjuud viidi läbi Saar Polli kogenud küsitlejate poolt ning need toimusid eesti ja vene keeles.

Saadud küsitlustulemi ja statistilise mudeli võrdlemisel ilmnenud erisuste vähendamiseks kaaluti saadud tulemit omavalitsusüksuse tüüpide, elukoha tüüpide ja maakondade lõikes (Tabel 1). Statistilise mudeli koostamisel on kasutatud rahvastikustatistika andmeid seisuga 01.01.2012. Kohalikud omavalitsused on jaotatud nelja tüüpi lähtuvalt Tellijalt saadud nimekirjast (vt Lisa 1).

Tabel 1. Valimi kaalumine

	Mudel (%)	Saadud küsitlustulem		Kaalutud küsitlustulem	
		N ¹	%	N	%
OMAAVALITSUSE TÜÜP*					
Tööjõuareali keskus	23,4	371	24,6	353	23,4
Lähitagamaa	18,6	265	17,6	280	18,6
Kaugtagamaa	24,2	357	23,7	365	24,2
Muu omavalitsus	33,8	515	34,2	510	33,8
ELUKOHT					
Linn	29,2	442	29,3	440	29,2
Vald	70,8	1066	70,7	1068	70,8
MAAKOND**					
Harjumaa	14,6	201	13,3	220	14,6
Hiiumaa	1,6	90	6,0	24	1,6
Ida-Virumaa	9,1	108	7,2	137	9,1
Jõgevamaa	5,6	90	6,0	84	5,6
Järvamaa	5,6	90	6,0	84	5,6
Läänemaa	4,2	90	6,0	63	4,2
Lääne-Virumaa	10,2	91	6,0	154	10,2
Põlvamaa	4,8	90	6,0	72	4,8
Pärnumaa	6,8	91	6,0	102	6,8
Raplamaa	5,6	90	6,0	84	5,6
Saaremaa	5,4	91	6,0	81	5,4
Tartumaa	7,1	106	7,0	107	7,1
Valgamaa	5,2	90	6,0	78	5,2
Viljandimaa	8,5	100	6,6	128	8,5
Võrumaa	5,8	90	6,0	87	5,8

* Kohaliku omavalitsuse tüüpide puhul on kasutatud järgnevat määratlust:

Tööjõuareali keskus – inimeste igapäevaste pendelrändevõogude alusel selgelt eristuv keskus, ehk omavalitsusüksus, kuhu mitmest ümberkaudsest omavalitsusest käib tööajal igapäevaselt vähemalt 15% elanikkonnast.

Lähitagamaa – omavalitsusüksus, kust tööjõuareali keskusesse käib tööajal igapäevaselt vähemalt 30% elanikkonnast.

Kaugtagamaa – omavalitsusüksus, kust tööjõuareali keskusesse käib tööajal igapäevaselt vähemalt 15% elanikkonnast.

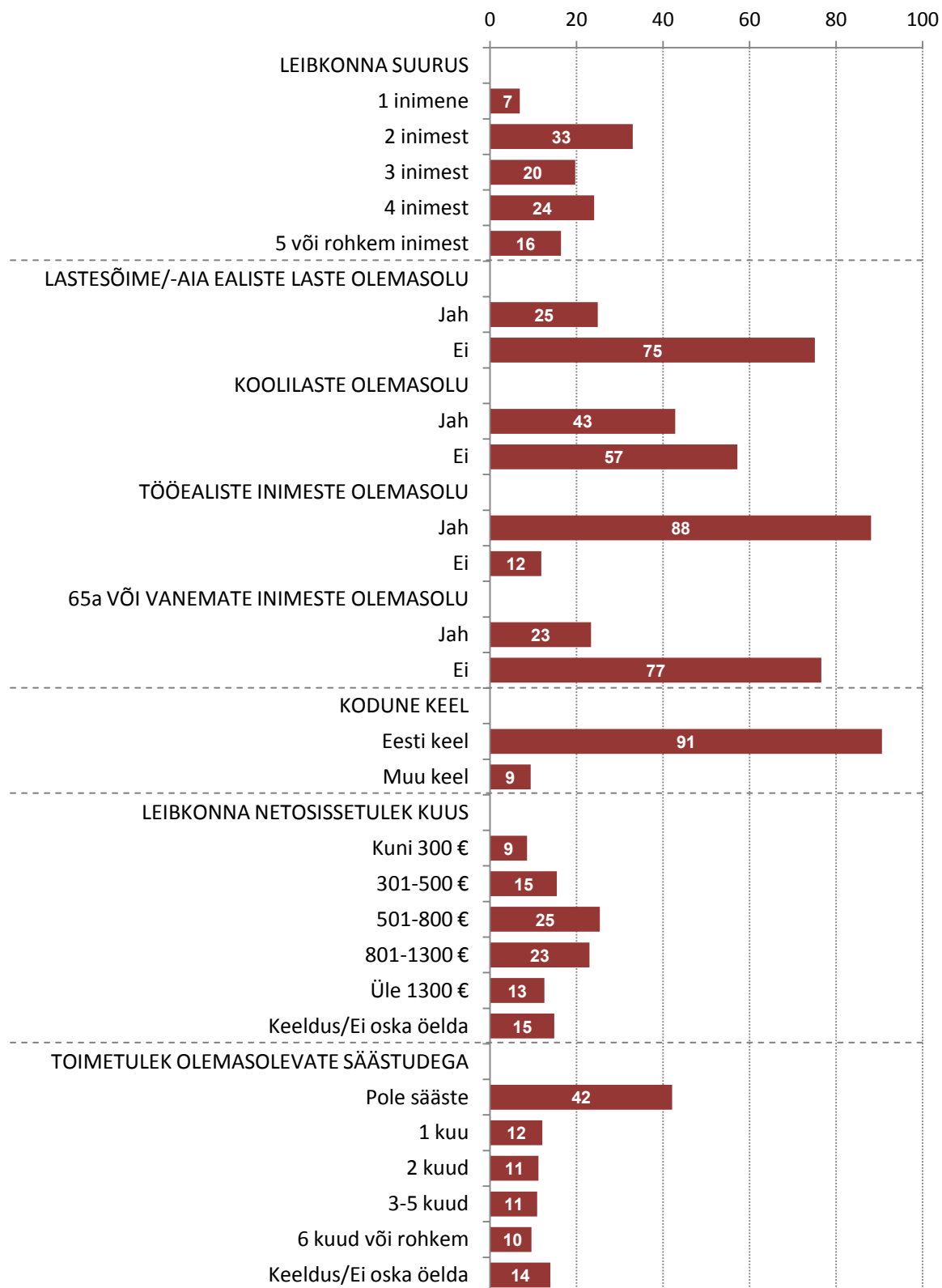
Muu omavalitsus – omavalitsusüksus, mille puhul ilmneb igapäevaste pendelrändevõogude alusel nõrgem seotus tööjõuareali keskusega. Muude omavalitsusüksuste seas on nii hõreasustusega alasid kui väiksemaid keskusi, mis on ise töökohtade ja avalike teenuste pakkujaks kohalikul tasandil.

** Valimi koostamisel oli nõudeks, et minimaalne küsitletute arv peab olema vähemalt 90 maakonna ja 200 kohaliku omavalitsuse üksuse tüübi kohta. Seetõttu suurendati väiksemates maakondades oluliselt vastajate arvu võrreldes maakonna tegeliku osakaaluga Eesti elanikkonnast. Tagamaks uuringu tulemuste esinduslikkust Eesti elanikkonna suhtes (v.a 8 omavalitsust, mis on taotluslikult välja jäetud), on nii aruandes kui selle aluseks olevates andmetabelites (Lisa 5) esitatud tulemused maakonna lõikes paika kaalutuna. Erandid on maakondade kohta esitatud tulemused, kus andmed on kaalumata kujul.

¹ Siin ja edaspidi tähistab N vastajate hulka.

Täpsema ülevaate uuringus osalenud leibkondade profiilist annab Joonis 1. Leibkondi esindanud isikute profiiliga on võimalik tutvuda aruande lisades (Lisa 2).

Joonis 1. Leibkondade profiil (%) N=1508)

Kui meeles pidada, et uuringust on välja jäetud 8 suure kohaliku omavalitsuse elanikud, siis võib käesoleva uuringu tulemusi laiendada ülejäänud Eesti elanikkonnale. Maksimaalse valimivea suurus 95-protsendisel usaldusnivool jääb üldkogumi puhul 2,53% piiridesse (väiksemate alagruppide vaatlemisel võib viga olla suurem). Tabel 2 annab täpsema ülevaate, millises sõltuvuses on valimi suurus (st vastanute arv), valimist arvatatud osakaal (st vastuste %) ja võimalik statistiline viga (ehk võimalik eksimine %-des).

Tabel 2. Valimivea piirid

Vastuste osakaal/ Valimi suurus	50%	48% või 52%	40% või 60%	35% või 65%	30% või 70%	25% või 75%	20% või 80%	15% või 85%	10% või 90%	5% või 95%	3% või 97%	2% või 98%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
250	6,20	6,19	6,07	5,91	5,68	5,37	4,96	4,43	3,72	2,70	2,11	1,74
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
350	5,24	5,23	5,13	5,00	4,80	4,54	4,19	3,74	3,14	2,28	1,79	1,47
400	4,90	4,90	4,80	4,67	4,49	4,24	3,92	3,50	2,94	2,14	1,67	1,37
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87
1200	2,83	2,83	2,77	2,70	2,59	2,45	2,26	2,02	1,70	1,23	0,96	0,79
1500	2,53	2,53	2,48	2,41	2,32	2,19	2,02	1,81	1,52	1,10	0,86	0,71

UURINGU PÕHITULEMUSED

1. Teenuste koondülevaade

Esimene peatükk hõlmab endas koondülevaadet kõigist uuringus käsitletud teenustest ja valdkondadest. Elanike hinnangustest lähtuvalt on välja selgitatud, milliste teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamist peetakse kõige olulisemaks, milliste teenuste olukord on viimase 5 aasta jooksul kõige rohkem paranenud ning milliste olukord kõige rohkem halvenenud.

1.1. Kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamist vajavad teenused

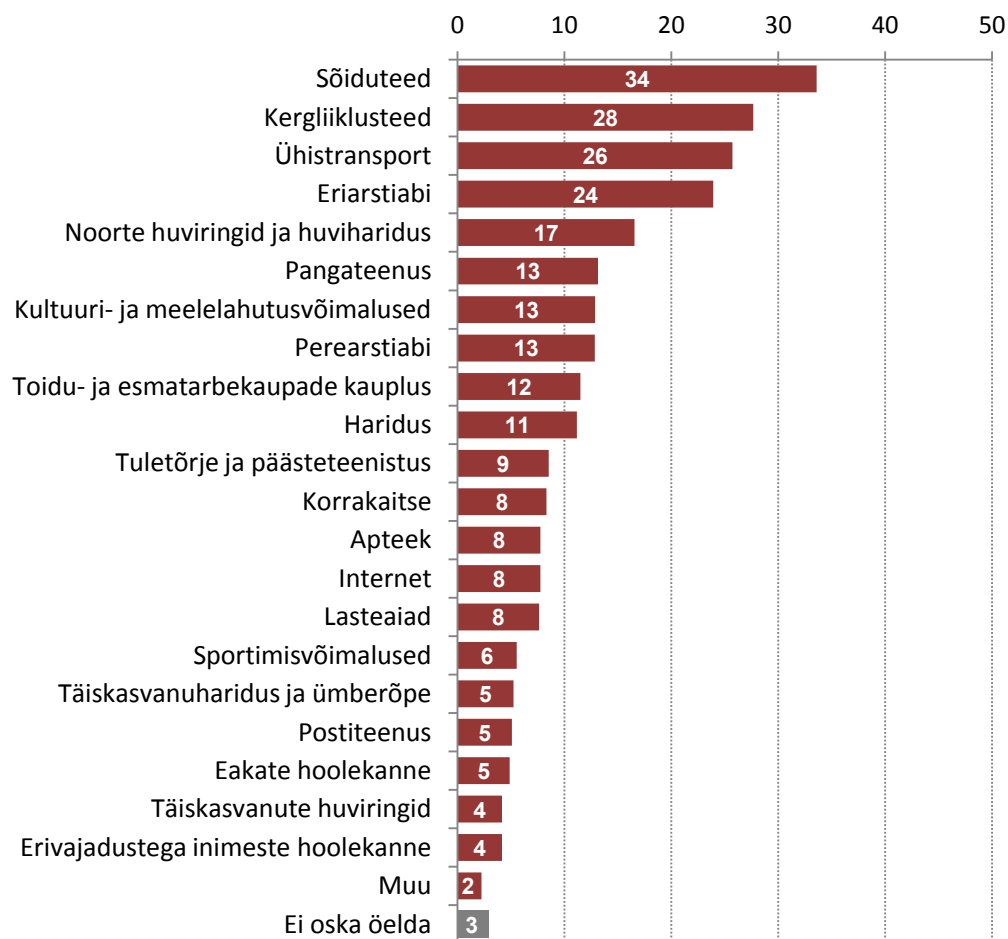
Kõigil vastajail oli võimalik etteantud nimekirja abil tuua välja kolm kõige kriitilisemat teenust või valdkonda, mille kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine on nende leibkonna jaoks kõige olulisem. Elanike hinnangul vajab kõige enam parandamist **sõiduteede** (34% mainib seda ühena kolmest valdkonnast), **kergliiklusteede** (28%), **ühistranspordi** (26%) ja **eriarstiabi** (24%) olukord (Joonis 2). Neile neljale enimmainitud valdkonnale järgnevad noorte huviringid ja huviharidus (17%), pangateenus (13%), kultuuri- ja meelelahutusvõimalused (13%), perearstiabi (13%), toidu- ja esmatarbekaupade kauplus (12%), haridus (11%), tuletõrje ja päästeteenistus (9%), korrakaitse (8%), apteek (8%), internet (8%) ning lasteaiaid (8%).

Teatud teenuste ja valdkondade sagedasemat mainimist mõjutab siin lisaks teenuse hetkeolukorrale kindlasti ka see, kuivõrd laiale sihtrühmale antud teenus on mõeldud. Väiksemat sihtrühma puudutavad valdkonnad pälvivad vähem tähelepanu, sest leibkondade esindajad nimetavad neid teenuseid, mis on nende leibkonna seisukohast kõige kriitilisemad. Uuringust ilmneb näiteks, et lasteaiaaerialiste või koolis käivate lastega leibkonnad mainivad keskmisest enam noorte huviringe (25%; ülejäänud leibkondadest ainult 6%), haridust (15% vs 6%) ja lasteaedu (11% vs 3%).

Uuringu tulemustest selgub seegi, et sõltuvalt elukohast on inimeste prioriteedid mõnevõrra erinevad. Tabel 3 toob kõigi nelja omavalitsusüksuse tüübi kohta ära nn kriitiliste teenuste ja valdkondade esikümne, mille kättesaadavus ja kvaliteet vajaksid sealsete elanike hinnangul kõige enam parandamist. Ülejäänud omavalitsustest tunduvad kõige rohkem eristuvat tööjõuareaali keskused. Seal peetakse ülekaalukalt kõige kriitilisemaks sõiduteede olukorda ning teisena järgneb eriarstiabi. Kõigis teistes omavalitsustüüpides jagavad pingerea kolme esimest kohta kergliiklusteed, sõiduteed ja ühistransport. Erinevuseks on seegi, et kui tööjõuareaali keskustes mainitakse toidu- ja esmatarbekaupade kauplust ning pangateenust vaid üksikutel kordadel, siis ülejäänud omavalitsustüüpides kuuluvad need kümne kriitilisema valdkonna hulka.

Tabelis 4 on toodud iga maakonna kohta välja kolm seal kõige sagedamini mainitud teenust. Kui valdavalt domineerivad maakondade esikolmikutes need neli valdkonda, mis paistsid juba üldtulemustest silma (st sõiduteed, kergliiklusteed, ühistransport ja eriarstiabi), siis mõnes maakonnas on pingerea esiotsa jõudnud ka muid teenuseid ja valdkondi. Näiteks selgub uuringust, et Hiiumaa vastajaile teeb keskmisest märksa enam muret tuletõrje ja päästeteenistuse olukord, Ida-Virumaa vastajaile haridusvaldkond, Pärnumaa vastajaile pangateenus ning Põlvamaa vastajaile toidu- ja esmatarbekaupade kättesaadavus.

Joonis 2. Palun nimetage kolm kõige kriitilisemat teenust või valdkonda, mille kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine on Teie leibkonna jaoks kõige olulisem. (%) ; N = kõik leibkonnad

*Kuna iga vastaja võis anda kuni 3 vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Tabel 3. Kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamist vajavad teenused omavalitsuse tüüpide lõikes (sulgudes vastajate osakaal, kes on seda nimetanud 3 teenuse/valdkonna hulgas)

	Tööjõuareaali keskus (N=353)	Lähitagamaa (N=280)	Kaugtagamaa (N=365)	Muu omavalitsus (N=510)
1.	Sõiduteed (51%)	Kergliiklusteed (40%)	Kergliiklusteed (31%)	Sõiduteed (28%)
2.	Eriarstiabi (37%)	Ühistransport (33%)	Sõiduteed (29%)	Ühistransport (27%)
3.	Ühistransport (20%)	Sõiduteed (28%)	Ühistransport (24%)	Kergliiklusteed (25%)
4.	Kergliiklusteed (19%)	Eriarstiabi (18%)	Eriarstiabi (20%)	Eriarstiabi (21%)
5.	Haridus (15%)	Pangateenus (17%)	Pangateenus (17%)	Noorte huviringid (20%)
6.	Kultuur/meelelahutus (15%)	Noorte huviringid (15%)	Kultuur/meelelahutus (16%)	Perearstiabi (18%)
7.	Noorte huviringid (14%)	Toidukauplus (15%)	Noorte huviringid (15%)	Pangateenus (15%)
8.	Perearstiabi (10%)	Lasteaiad (13%)	Toidukauplus (11%)	Toidukauplus (14%)
9.	Lasteaiad (9%)	Perearstiabi (11%)	Haridus (10%)	Tuletõrje/pääste (12%)
10.	Korrakaitse (7%)	Internet (9%)	Tuletõrje/pääste (10%)	Kultuur/meelelahutus (12%)

Tabel 4. Kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamist vajavad teenused maakondade lõikes* (sulgudes vastajate osakaal, kes on seda nimetanud 3 teenuse/valdkonna hulgas)

	Harjumaa (N=201)	Hiiumaa (N=90)	Ida-Virumaa (N=108)	Jõgevamaa (N=90)	Järvamaa (N=90)
1.	Kergliiklusteed (48%)	Eriarstiabi (39%)	Eriarstiabi (31%)	Sõiduteed (44%)	Sõiduteed (47%)
2.	Sõiduteed (28%)	Tuletõrje/pääste (30%)	Haridus (31%)	Kergliiklusteed (31%)	Kergliiklusteed (32%)
3.	Ühistransport (27%)	Kergliiklusteed (27%)	Noorte huviringid (21%)	Ühistransport (30%)	Ühistransport (21%)

	Läänemaa (N=90)	Lääne-Virumaa (N=91)	Põlvamaa (N=90)	Pärnumaa (N=91)	Raplamaa (N=90)
1.	Sõiduteed (34%)	Sõiduteed (35%)	Sõiduteed (29%)	Pangateenus (37%)	Ühistransport (46%)
2.	Kergliiklusteed (30%)	Ühistransport (33%)	Ühistransport (27%)	Sõiduteed (25%)	Sõiduteed (30%)
3.	Eriarstiabi (29%)	Kergliiklusteed (29%)	Toidukauplus (27%)	Ühistransport (25%)	Kergliiklusteed (23%)

	Saaremaa (N=91)	Tartumaa (N=106)	Valgamaa (N=90)	Viljandimaa (N=100)	Võrumaa (N=90)
1.	Ühistransport (45%)	Kergliiklusteed (37%)	Sõiduteed (44%)	Sõiduteed (41%)	Sõiduteed (43%)
2.	Eriarstiabi (40%)	Sõiduteed (34%)	Kergliiklusteed (20%)	Eriarstiabi (34%)	Eriarstiabi (31%)
3.	Sõiduteed (32%)	Ühistransport (22%)	Toidukauplus (19%)	Ühistransport (27%)	Kergliiklusteed (23%)
4.)		Noorte huviringid (22%)	Noorte huviringid (19%)		

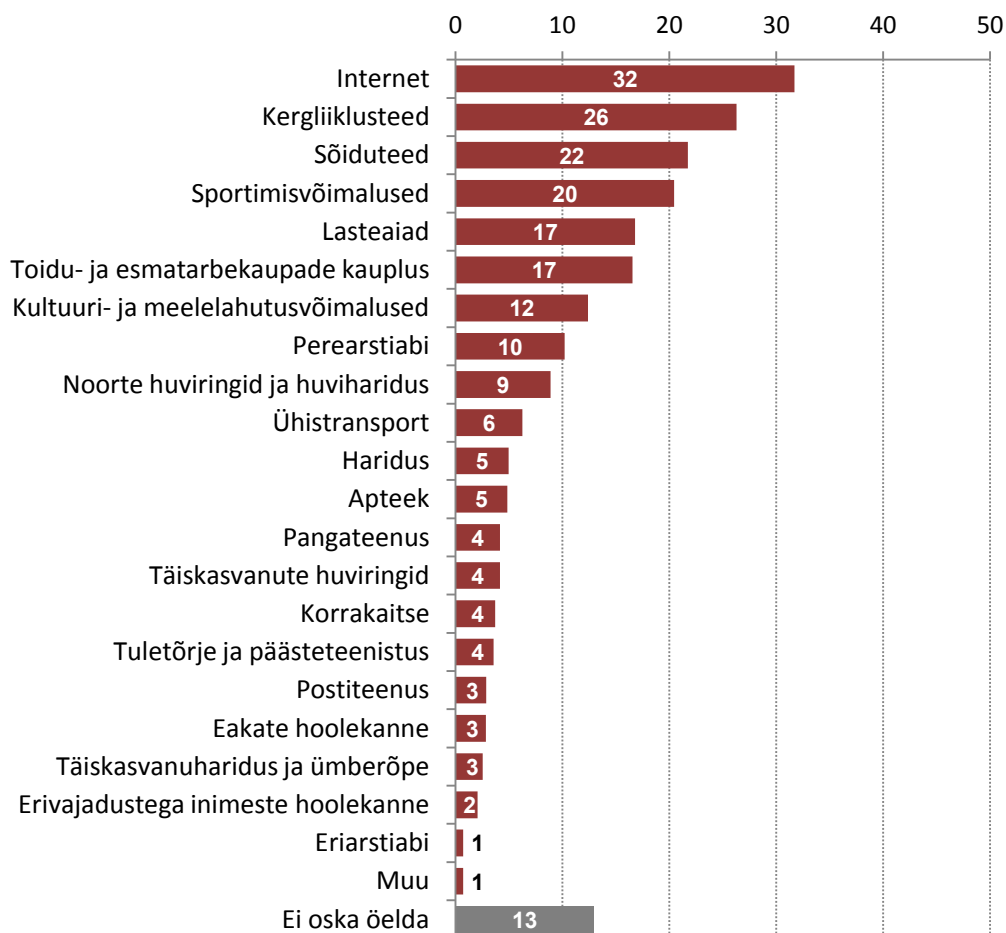
* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

1.2. Paranenud olukorraga teenused

Kasutades sama teenuste ja valdkondade nimekirja, paluti vastajail välja valida need kolm, kus olukord on viimase 5 aasta jooksul kõige rohkem paranenud. Positiivses suunas arenguid on kõige enam märgatud seoses **internetiga** (32% mainib seda ühena kolmest valdkonnast) ning sellele järgnevad **kergliiklusteed** (26%), **sõiduteed** (22%) ja **sportimisvõimalused** (20%) (Joonis 3). Lisaks mainitakse sagedamini veel, et paranenud on lasteaedade (17%), toidu- ja esmatarbekaupade kaupluse (17%), kultuuri- ja meelelahutusvõimaluste (12%), perearstiabi (10%) ning noorte huviringide ja huvihariduse (9%) olukord.

Tabelis 5 on toodud iga omavalitsusüksuse tüübi kohta ära kümme sagedamini mainitud teenust, mille olukord on sealsete elanike hinnangul võrreldes 5 aasta taguse ajaga kõige enam paranenud. Kuigi nimekirjad sisaldavad valdavalt samu teenuseid, siis nende järjestused on kohati vägagi erinevad. Näiteks, kui kaugtagamaal ja muud tüüpi omavalitsustes asub internet pingerea esimesel positsioonil, siis lähitagamaal on see alles viiendal kohal. Tööjõuareali keskustes on ülekaalukalt kõige enam mainitud kergliiklusteede olukorra paranemist, aga samas sõiduteed asuvad nimekirjas alles seitsmendal kohal. Kõigis ülejäänud omavalitsustüüpides on sõidu- ja kergliiklusteid nimetatud enam-vähem võrdselt (asuvad 1.-4. kohal).

Joonis 3. Millised on need kolm teenust või valdkonda, kus olukord on viimase 5 aasta jooksul kõige rohkem paranenud? (%; N = kõik leibkonnad)

*Kuna iga vastaja võis anda kuni 3 vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Tabel 5. Paranenud olukorraga teenused omavalitsuse tüüpide lõikes (sulgudes vastajate osakaal, kes on seda nimetanud 3 teenuse/valdkonna hulgas)

	Tööjõuareaali keskus (N=353)	Lähitagamaa (N=280)	Kaugtagamaa (N=365)	Muu omavalitsus (N=510)
1.	Kergliiklusteed (41%)	Sõiduteed (35%)	Internet (32%)	Internet (40%)
2.	Internet (32%)	Kergliiklusteed (28%)	Sõiduteed (23%)	Kergliiklusteed (21%)
3.	Toidukauplus (29%)	Lasteaiad (21%)	Spordivõimalused (21%)	Sõiduteed (21%)
4.	Spordivõimalused (25%)	Spordivõimalused (18%)	Kergliiklusteed (18%)	Lasteaiad (20%)
5.	Lasteaiad (14%)	Internet (16%)	Kultuur/meelelahutus (13%)	Spordivõimalused (18%)
6.	Perearstiabi (14%)	Toidukauplus (14%)	Lasteaiad (12%)	Kultuur/meelelahutus (14%)
7.	Sõiduteed (11%)	Kultuur/meelelahutus (11%)	Noorte huviringid (10%)	Toidukauplus (14%)
8.	Kultuur/meelelahutus (10%)	Noorte huviringid (9%)	Toidukauplus (10%)	Perearstiabi (11%)
9.	Pangateenus (9%)	Ühistransport (8%)	Perearstiabi (8%)	Noorte huviringid (10%)
10.	Apteek (8%)	Haridus (7%)	Ühistransport (6%)	Tuletõrje/pääste (6%)

Tulemusi maakonniti vaadeldes ilmneb, et internet on kõigis maakondades paranenud teenuste pingereas kolme esimese hulgas (Tabel 6). Ülejäänud esikolmiku kohad jagunevad valdavalt viie erineva teenuse vahel: kergliiklusteed, sõiduteed, sportimisvõimalused, toidu- ja esmatarbekaupade kauplus ning lasteaiad. Suurimaks erandiks on siinkohal Viljandimaa, kus on keskmisest märksa enam mainitud perearstiabi olukorra paranemist – perearstiabi nimetas 28% sealseist vastajaist ja seega jagab antud valdkond siinses nimekirjas internetiga 1.-2. kohta.

Tabel 6. Paranenud olukorraga teenused maakondade lõikes* (sulgudes vastajate osakaal, kes on seda nimetanud 3 teenuse/valdkonna hulgas)

	Harjumaa (N=201)	Hiiumaa (N=90)	Ida-Virumaa (N=108)	Jõgevamaa (N=90)	Järvamaa (N=90)
1.	Sõiduteed (35%)	Toidukauplus (24%)	Internet (36%)	Internet (34%)	Kergliiklusteed (37%)
2.	Kergliiklusteed (25%)	Lasteaiad (20%)	Toidukauplus (28%)	Spordivõimalused (29%)	Internet (34%)
3.	Internet (23%)	Internet (19%)	Sõiduteed (21%)	Toidukauplus (18%)	Lasteaiad (24%)

	Läänemaa (N=90)	Lääne-Virumaa (N=91)	Põlvamaa (N=90)	Pärnumaa (N=91)	Raplamaa (N=90)
1.	Internet (36%)	Kergliiklusteed (30%)	Kergliiklusteed (30%)	Internet (35%)	Internet (44%)
2.	Toidukauplus (31%)	Internet (27%)	Internet (30%)	Sõiduteed (32%)	Spordivõimalused (40%)
3.	Kergliiklusteed (29%)	Lasteaiad (23%)	Sõiduteed (27%)	Lasteaiad (23%)	Kergliiklusteed (36%)

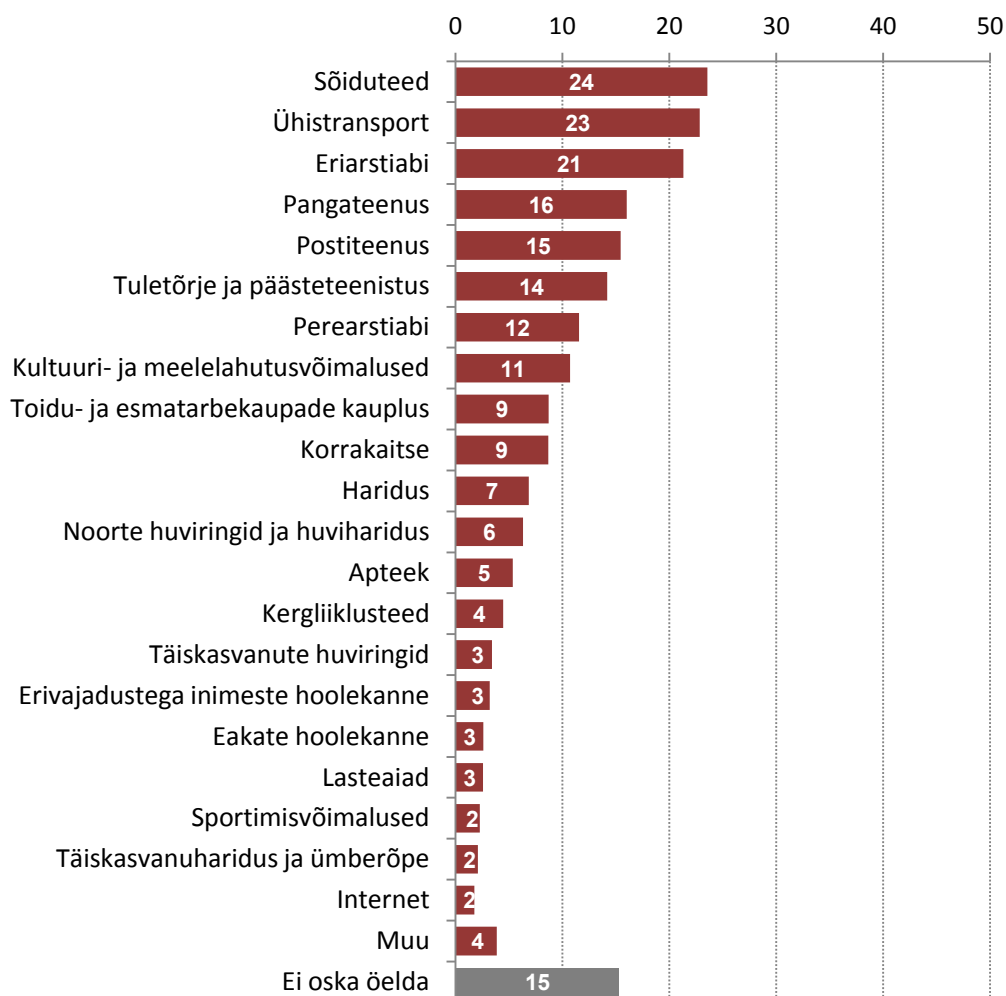
	Saaremaa (N=91)	Tartumaa (N=106)	Valgamaa (N=90)	Viljandimaa (N=100)	Võrumaa (N=90)
1.	Kergliiklusteed (43%)	Internet (32%)	Kergliiklusteed (40%)	Internet (28%)	Internet (44%)
2.	Internet (27%)	Spordivõimalused (21%)	Internet (30%)	Perearstiabi (28%)	Spordivõimalused (22%)
3.	Sõiduteed (22%)	Kergliiklusteed (19%)	Ühistransport (13%)	Lasteaiad (26%)	Kergliiklusteed (21%)
4.)				Spordivõimalused (26%)	

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

1.3. Halvenenud olukorraga teenused

Elanike arvates on viimase 5 aasta jooksul kõige rohkem halvenenud **sõiduteede** (24% mainib ühena kolmest valdkonnast), **ühistranspordi** (23%) ja **eriarstiabi** (21%) olukord (Joonis 4). Ülejäänud valdkondadest pälvivad sagedamini kriitikat veel pangateenus (16%), postiteenus (15%), tuletõrje ja päästeteenistus (14%), perearstiabi (12%), kultuuri- ja meelelahutusvõimalused (11%), toidu- ja esmatarbekaupade kauplus (9%) ning korrakaitse (9%).

Joonis 4. Millised on need kolm teenust või valdkonda, kus olukord on viimase 5 aasta jooksul kõige rohkem halvenenud? (%; N = kõik leibkonnad)

*Kuna iga vastaja võis anda kuni 3 vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Tabelis 7 on toodud iga omavalitsusüksuse tüübi kohta ära kümme sagedamini mainitud teenust, mille olukord on sealsete elanike hinnangul võrreldes 5 aasta taguse ajaga kõige rohkem halvenenud. Tööjõuareaali keskustes pälvivad kõige enam kriitikat sõiduteed, mis teistes omavalitsustes paigutuvad pingereas alles 3.-6. kohale. Erinevusena hakkab silma ka pangateenus, mis on tagamaal ja muud tüüpi omavalitsustes üheks peamiseks halvenenud olukorraga teenuseks, aga keskustes leiab ära märkimist vaid üksikutel juhtudel. Lähitagamaa eristub teist tüüpi omavalitsustest ka selle poolest, et peaaegu kolmandik (30%) sealsetest elanikest ei osanud nimetada teenuseid, mis on viimase 5 aasta jooksul kõige enam halvenenud.

Maakonna lõikes analüüsides ilmneb, et viimase 5 aasta jooksul enim halvenenud teenuste pingeread on väga erinevad (Tabel 8). Kõige sagedamini on kolme enimmaintitud valdkonna hulka sattunud sõiduteede olukord (10 maakonnas), järgnevad eriarstiabi (9 maakonnas), ühistransport (7 maakonnas), pangateenus (6 maakonnas), postiteenus ning tuletõrje ja päästeteenistus (mõlemad 5 maakonnas).

Tabel 7. Halvenenud olukorraga teenused omavalitsuse tüüpide lõikes (sulgudes vastajate osakaal, kes on seda nimetanud 3 teenuse/valdkonna hulgas)

	Tööjõuareaali keskus (N=353)	Lähitagamaa (N=280)	Kaugtagamaa (N=365)	Muu omavalitsus (N=510)
1.	Sõiduteed (45%)	Ühistransport (24%)	Ühistransport (24%)	Ühistransport (24%)
2.	Eriarstiabi (35%)	Eriarstiabi (16%)	Pangateenus (23%)	Pangateenus (21%)
3.	Ühistransport (18%)	Postiteenus (13%)	Sõiduteed (21%)	Tuletõrje/pääste (19%)
4.	Kultuur/meelelahutus (12%)	Pangateenus (12%)	Postiteenus (21%)	Eriarstiabi (19%)
5.	Postiteenus (10%)	Sõiduteed (12%)	Tuletõrje/pääste (17%)	Perearstiabi (19%)
6.	Tuletõrje/pääste (10%)	Toidukauplus (7%)	Eriarstiabi (16%)	Sõiduteed (17%)
7.	Haridus (8%)	Tuletõrje/pääste (7%)	Toidukauplus (12%)	Postiteenus (17%)
8.	Korrakaitse (7%)	Kultuur/meelelahutus (6%)	Perearstiabi (12%)	Kultuur/meelelahutus (13%)
9.	Erivajadustega inimeste hoolekanne (7%)	Noorte huviringid (5%)	Kultuur/meelelahutus (9%)	Korrakaitse (12%)
10.	Perearstiabi (6%)	Korrakaitse (5%)	Korrakaitse (9%)	Toidukauplus (9%)

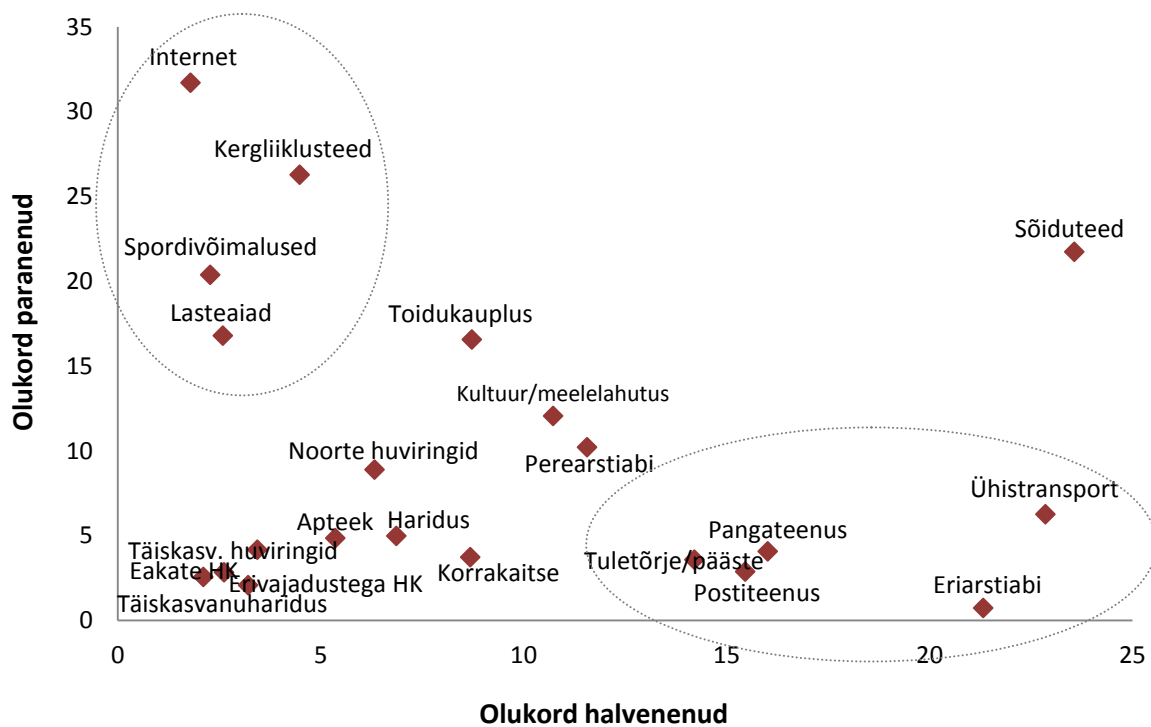
Tabel 8. Halvenenud olukorraga teenused maakondade lõikes* (sulgudes vastajate osakaal, kes on seda nimetanud 3 teenuse/valdkonna hulgas)

	Harjumaa (N=201)	Hiiumaa (N=90)	Ida-Virumaa (N=108)	Jõgevamaa (N=90)	Järvamaa (N=90)
1.	Ühistransport (30%)	Tuletõrje/pääste (31%)	Eriarstiabi (38%)	Sõiduteed (32%)	Ühistransport (33%)
2.	Pangateenus (25%)	Ühistransport (30%)	Postiteenus (22%)	Ühistransport (31%)	Sõiduteed (31%)
3.	Sõiduteed (18%)	Eriarstiabi (24%)	Tuletõrje/pääste (18%)	Tuletõrje/pääste (17%)	Postiteenus (12%)
(4.)				Pangateenus (17%)	Korrakaitse (12%)
	Läänemaa (N=90)	Lääne-Virumaa (N=91)	Põlvamaa (N=90)	Pärnumaa (N=91)	Raplamaa (N=90)
1.	Sõiduteed (27%)	Sõiduteed (35%)	Tuletõrje/pääste (40%)	Pangateenus (25%)	Ühistransport (52%)
2.	Eriarstiabi (21%)	Tuletõrje/pääste (31%)	Eriarstiabi (30%)	Sõiduteed (18%)	Eriarstiabi (24%)
3.	Pangateenus (18%)	Eriarstiabi (27%)	Toidukauplus (23%)	Korrakaitse (16%)	Pangateenus (21%)
(4.)	Perearstiabi (18%)				
	Saaremaa (N=91)	Tartumaa (N=106)	Valgamaa (N=90)	Viljandimaa (N=100)	Võrumaa (N=90)
1.	Ühistransport (45%)	Sõiduteed (24%)	Sõiduteed (32%)	Sõiduteed (33%)	Sõiduteed (28%)
2.	Eriarstiabi (31%)	Postiteenus (14%)	Eriarstiabi (32%)	Postiteenus (28%)	Eriarstiabi (28%)
3.	Perearstiabi (30%)	Pangateenus (14%)	Perearstiabi (23%)	Ühistransport (25%)	Postiteenus (24%)

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

Kuna teatud teenused leiavad sageli ära märkimist nii paranenud kui halvenenud teenuste pingereas, siis on parema ülevaate saamiseks koostatud joonis, mis hõlmab mõlemat teemat (Joonis 5). Siinkohal eristuvad kõigist teistest valdkondadest ennekõike sõiduteed: 24% vastajaist toob selle välja kui halvenenud olukorraga teenuse ning 22% kui paranenud olukorraga teenuse. Interneti, kergliiklusteede, sportimisvõimaluste ja lasteaedade olukord on paranenud märksa rohkemate elanike arvates kui halvenenud. Ühistransport, eriarstiabi, pangateenus, postiteenus ning tuletõrje ja päästeteenistus seevastu paistavad silma just olukorra halvenemisega.

Joonis 5. Paranenud ja halvenenud olukorraga teenused ja valdkonnad (%) (N = kõik leibkonnad)

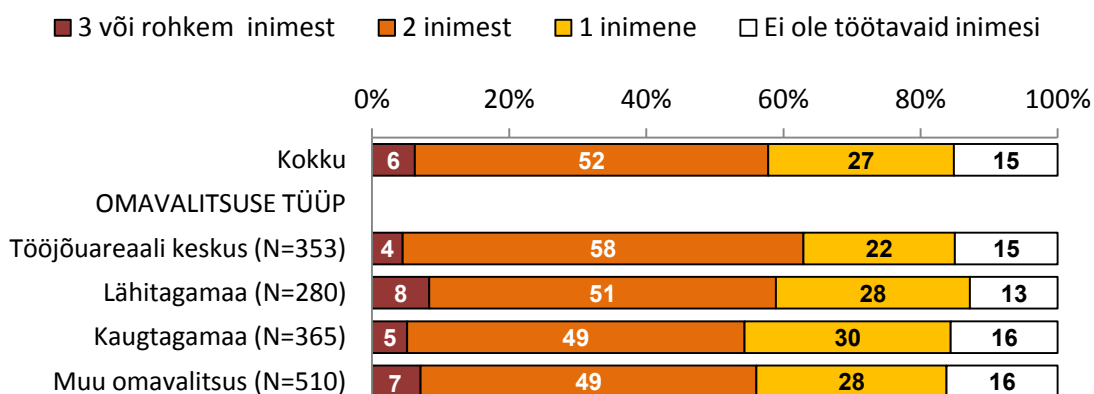

2. Tööhõive

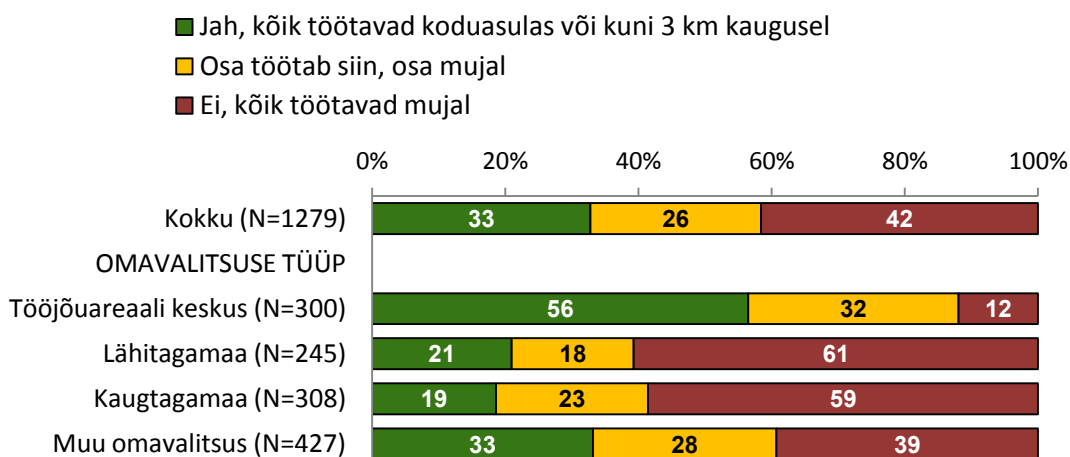
Teine, tööhõivet käsitlev peatükk annab ülevaate, kui palju on uuringus osalenud leibkondades töötavaid inimesi ja kui kaugel asuvad töökohad nende kodust.

Tööealisi ehk 19-64-aastaseid inimesi on 88% uuringus osalenud leibkondades. Ligikaudu sama paljudes leibkondades (85%²) leidub ka mõni töötav inimene: üks töötav leibkonnaliige on 27%, kaks liiget 52% ja rohkem 6% leibkondades (Joonis 6). Uuringus osalenud leibkondades oli maksimaalselt 6 töötavat inimest.

² Siin ja edaspidi on mitme alamgrupi (nt „väga rahul“ ja „pigem rahul“) näitajaid kokku liites võetud aluseks ümardamata andmed, sest see tagab andmete täpsema esitamise. Viimane võib aga tingida olukorra, kus kokku liidetud koondarv ja graafikul olevate täisarvuni ümardatud alamgruppide summa erinevad protsendi võrra.

Joonis 6. Kui mitu töötavat inimest Teie leibkonnas on? (N = kõik leibkonnad)

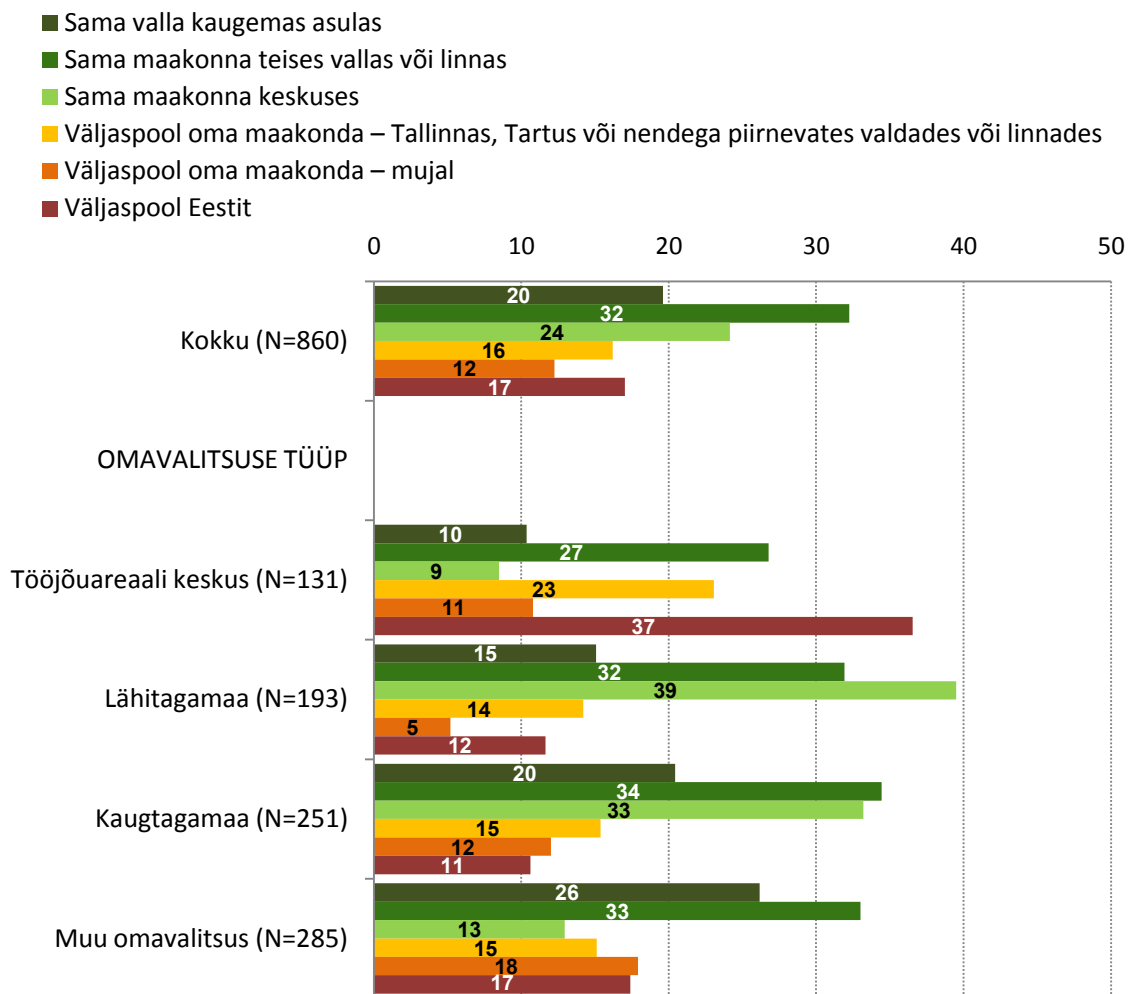
Järgnevad täpsemad küsimused puudutavad ainult neid leibkondi, kus on mõni töötav inimene. Kolmandikus leibkondades asuvad kõigi töötavate liikmete töökohad elukohaga samas asulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel (Joonis 7). Ülejäänud 2/3 leibkondadest aga on sellised, kus **vähemalt üks töötav liige käib tööl kuskil kaugemal**. Kui tööjõuareali keskustes on vähemalt iga teine leibkond (56%) selline, kus kõik töötavad inimesed käivad tööl oma koduasulas või 3 kilomeetri raadiuses, siis lähi- ja kaugtagamaal on taolisi leibkondi ainult viiendik (19-21%).

Joonis 7. Kas töötavate leibkonnaliikmete töökohad asuvad Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = leibkonnad, kus on töötavaid inimesi)

Oma koduasulast rohkem kui 3 kilomeetri kaugusel töötavatest inimestest suurem osa käib tööl sama maakonna piires: 20% juhtudest töötab mõni liige sama valla kaugemas asulas, 24% juhtudest oma maakonna keskuses ning 32% juhtudest oma maakonna mõnes teises linnas või vallas (Joonis 8). Väljaspool maakonda töötatakse 16% juhtudest Tallinnas, Tartus või nendega piirnevates omavalitsustes ning 12% juhtudest mujal linnades või valdades. Välismaal töötavaid inimesi on 17% taolistes leibkondades.

Tööjõuareali keskustes, kus on oma koduasulast kaugemal töötavaid inimesi vähem kui mujal omavalitsustes, käiakse kolmandikul (37%) juhtudest välismaal tööl. Seega võib järeldada, et kui keskkuses elav inimene juba võtab vastu otsuse mujale tööle minna, siis otsustatakse keskmisest märksa sagedamini välismaa kasuks. Lähi- ja kaugtagamaal elavates leibkondades seevastu on keskmisest rohkem oma maakonna keskkuses töötavaid inimesed.

Joonis 8. Kus nende mujal töötavate leibkonnaliikmete töökohad asuvad? (%) ; N = leibkonnad, kus on oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel töötavaid inimesi)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

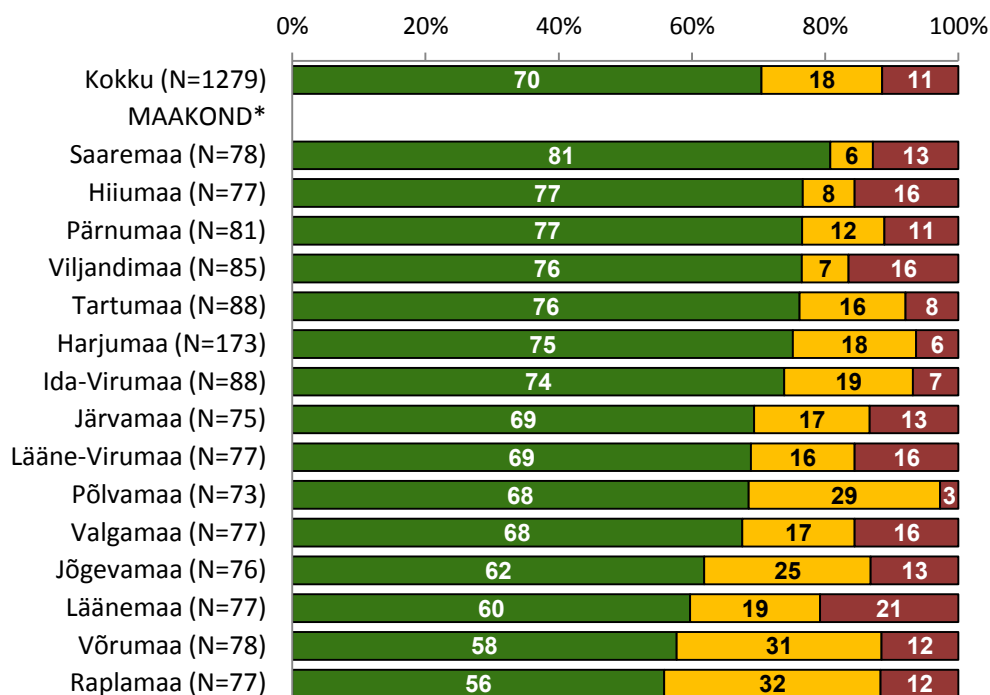
Kui vaadelda kõiki leibkondi, kus on töötavaid inimesi, siis väljaspool oma kodumaakonda töötavaid liikmeid leidub neist 30 protsendis, sealhulgas 11% leibkondades töötab keegi välismaal (Joonis 9). Leibkondi, kus keegi töötab väljaspool oma kodumaakonda, on kõige rohkem Rapla (44%), Võru (42%), Lääne (40%) ja Jõgeva (38%) maakonna vastajate hulgas. Läänemaa on ühtlasi ka see maakond, kus on kõige kõrgem välismaal töötavate inimestega leibkondade osakaal (21%).

Joonis 9. Töökohtade asukohad maakonna lõikes (N = leibkonnad, kus on töötavaid inimesi)

■ Kõik töötavad kodumaakonnas

■ On väljaspool kodumaakonda töötavaid inimesi, aga kõik töötavad Eestis

■ On välismaal töötavaid inimesi

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

Tööle minekuks kuluva aja välja selgitamiseks paluti leibkonna esindajail vastata kõigi töötavate liikmete kohta eraldi ja lähtuda seejuures kõige sagedamini kasutatavast liikumisviisist. Töötavatest inimestest 38% jõuab tööle vähem kui 15 minutiga (Joonis 10). **Vähemalt poole tunniga tööle jõudjaid on 2/3 (68%).** Samas umbes igal kaheksandal inimesel (13%) võtab teekond kodust tööle aega rohkem kui tunni. Ootuspäraselt jõuavad kõige kiiremini tööle keskustes elavad inimesed – 76 protsendil sealseist töötajaist asub töökoht kuni poole tunni kaugusel.

Joonis 10. Kui kaua võtab aega teekond kodust tööle? (N = töötavad inimesed)

■ Kuni 15 minutit

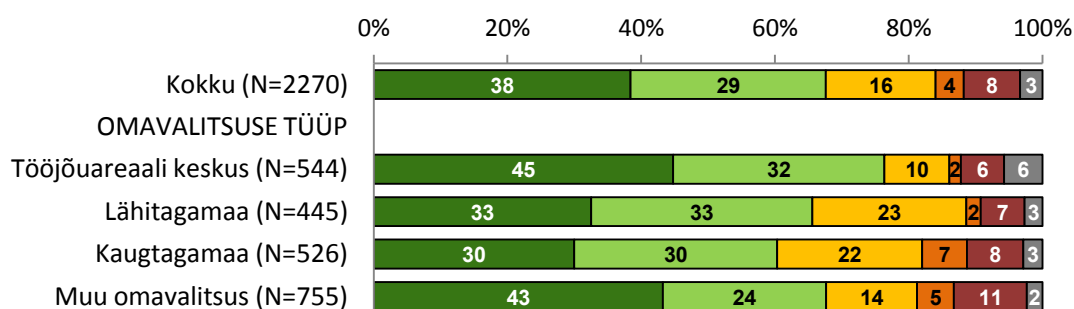
■ 15-30 min

■ 31-60 min

■ 61-90 min

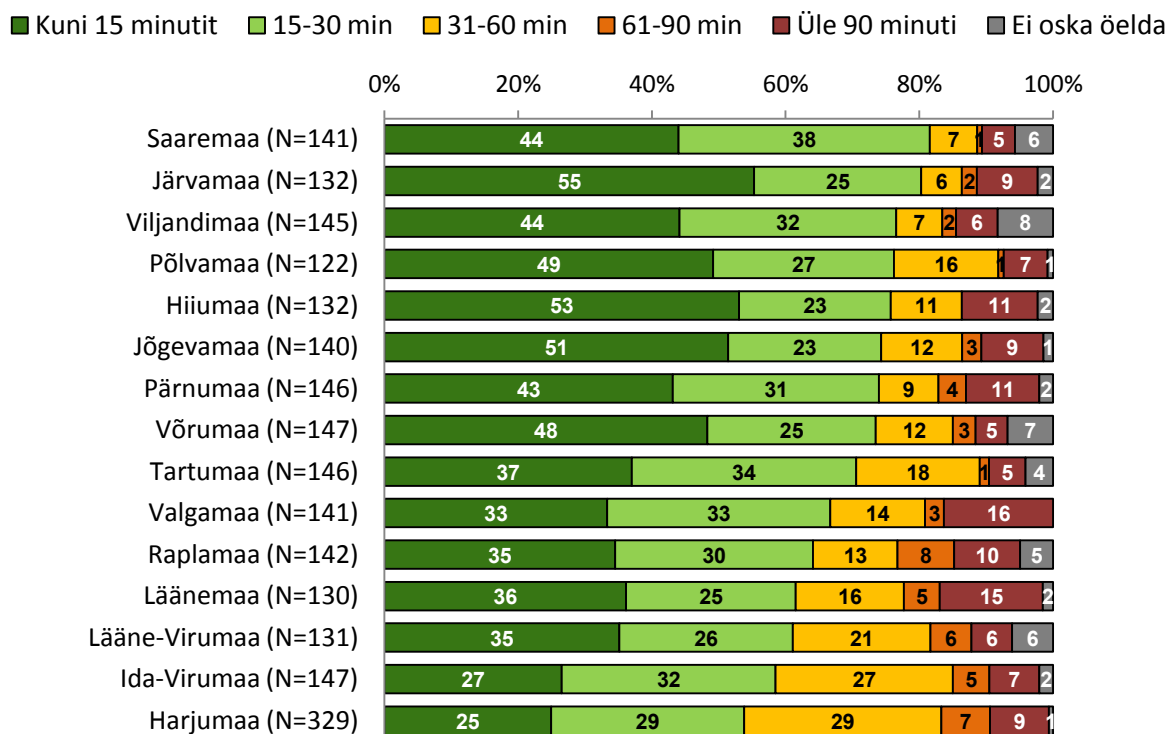
■ Üle 90 minuti

■ Ei oska öelda

Maakonniti analüüsid on kuni poole tunni jooksul tööle jõudvaid inimesi kõige enam Saaremaal (82%), Järvamaal (80%), Viljandimaal (77%), Põlvamaal ja Hiiumaal (mõlemas 76%) (Joonis 11). Väga pika ehk rohkem kui tund kestva teekonnaga vastajaid seevastu on kõige rohkem Lääne, Valga ja Rapla maakonnas (18-21%).

Joonis 11. Kodust tööle minekuks kuluv aeg maakonna lõikes* (N = töötavad inimesed)

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

3. Liikumisvõimalused ja ühendused

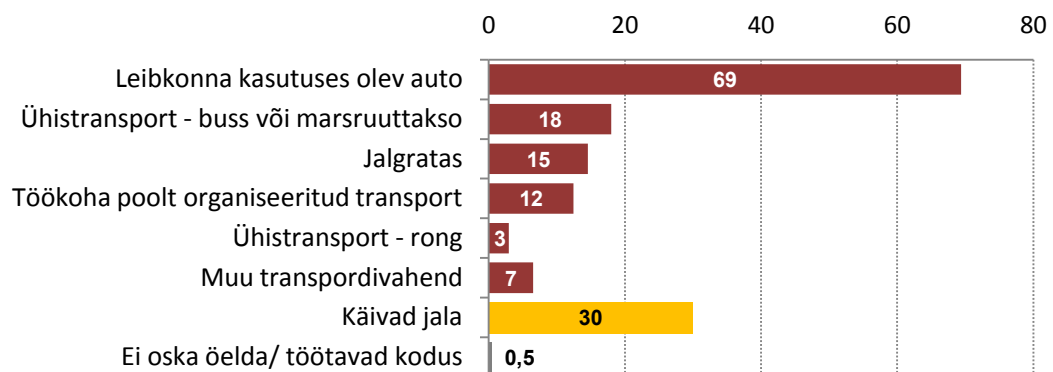
Kolmas peatükk käsitleb elanike peamisi liikumisviise ja hinnanguid transpordihendustele. Täpsemalt saab ülevaate, milliseid transpordivahendeid tööl ja koolis käimiseks peamiselt kasutatakse ning kuivõrd inimesed on rahul ühistranspordi, jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimaluste ning teede ja tänavate olukorraga.

3.1. Peamised liikumisviisid

Elanike peamiste liikumisviiside kaardistamiseks uuriti eraldi tööl käivate inimeste ja koolilaste liikumisharjumuste kohta. Töötavad inimesed kasutavad tööl käimiseks peamiselt **leibkonna kasutuses olevat autot** – 69% mainib seda ühena peamistest transpordivahenditest (Joonis 12).

Ligikaudu kolmandikul (30%) juhtudest käivad inimesed jala tööle. Harvemini kasutatakse tööle käimiseks ühistransporti (buss või marsruutbuss on üheks peamistest vahenditest 18 ja rong 3 protsendis leibkondadest), jalgratast (15%), töökoha poolt organiseeritud transporti (12%) või mõnd muud transpordivahendit (nt firma või mõne teise isiku autot, laeva, praami, lennukit, motorollerit, traktorit jne). Omavalitsusüksuse tüüpide lõikes hakkab silma ennekõike see, et kui tööjõuareali keskustes kasutatakse pooltes (50%) leibkondades ühe peamise variandina jala liiklemist, siis lähi- ja kaugtagamaal minnakse jala tööle ainult 16-17 protsendis leibkondades.

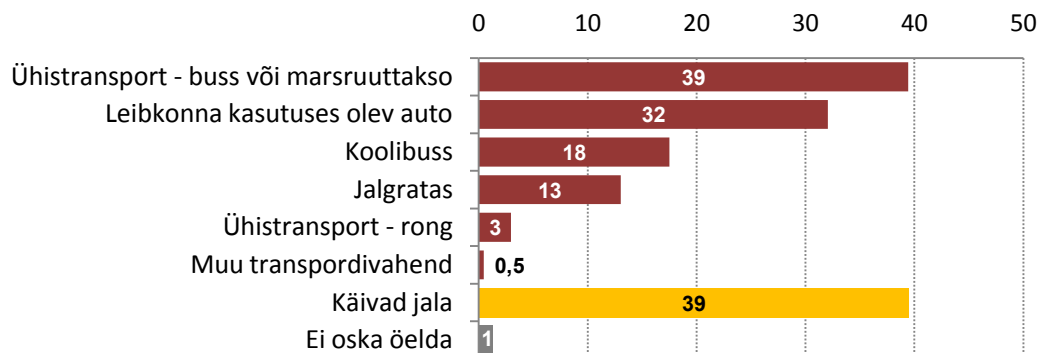
Joonis 12. Millist transpordivahendit Teie leibkonnaliikmed tööle käimiseks peamiselt kasutavad? (%; N=1279; leibkonnad, kus on töötavaid inimesi)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Kooliealiste laste liikumisviisid on märksa teistsugused (Joonis 13). Võrdsel hulgal (39%) leidub nii neid, kelle peamiseks koolis, huvikoolis ja treeningutel käimise transpordivahendiks on **buss või marsruutbuss**, kui ka **jalg**si liiklejaid. Autoga viiakse lapsi kooli ja huviringidesse igas kolmandas leibkonnas (32%). Koolibussiga liiklejaid on 18% ja jalgrattaga liiklejaid 13% uuringus osalenud leibkondades. Tööjõuareali keskustes on jala liiklemine koolilaste seas selgelt kõige levinum liikumisviis (ühe variandina nimetab seda 64% vastajaist). Lähi- ja kaugtagamaal elavad lapsed kasutavad selle võrra rohkem nii ühistransporti, leibkonna kasutuses olevat autot kui ka teisi transpordivahendeid.

Joonis 13. Millist transpordivahendit Teie leibkonna kooliealised lapsed koolis, huvikoolis ja treeningutel käimiseks peamiselt kasutavad? (%; N=646; leibkonnad, kus on koolilapsi)

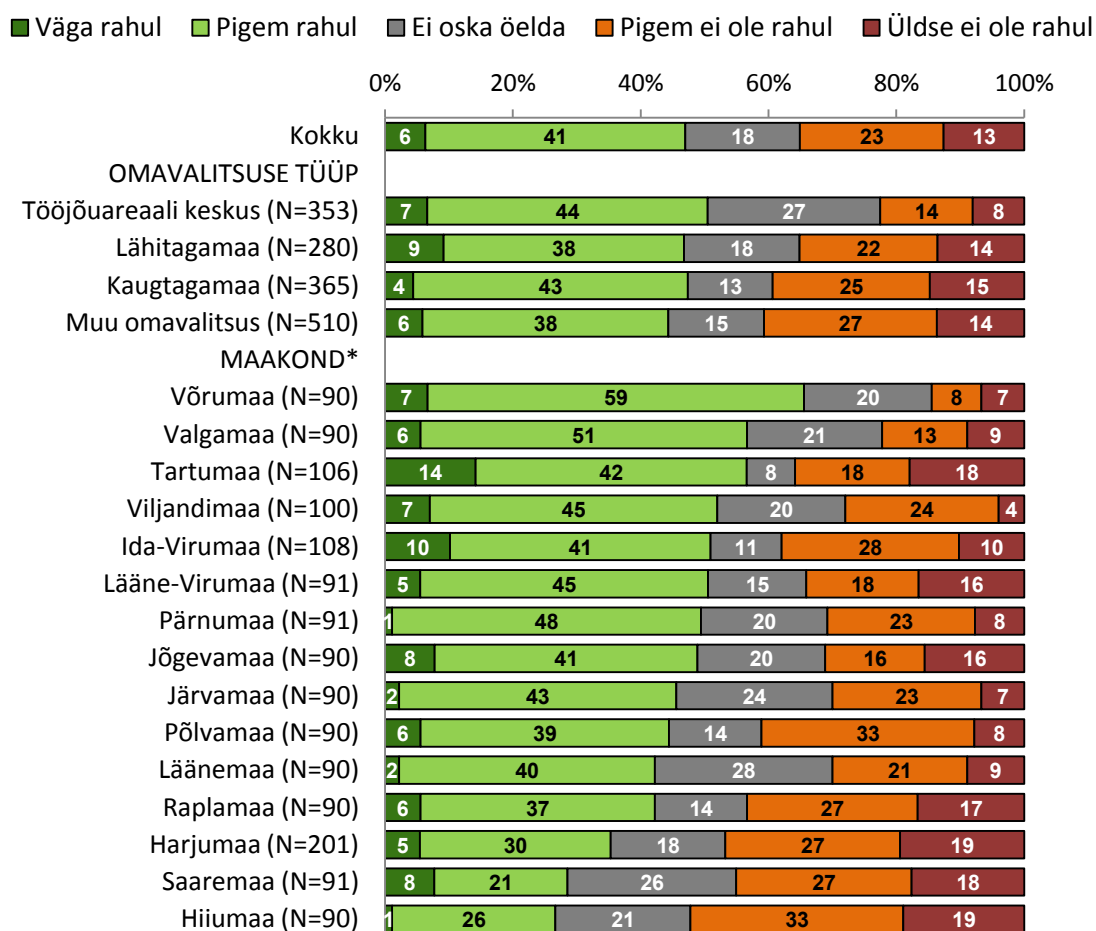
*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Nii töö- kui koolis käimiseks kasutatavate transpordivahendite osas ilmneb selge seos leibkonna majandusliku olukorra ja autoga liiklemise vahel: paremal majanduslikul järjel olevad (st kõrgema igakuise sissetulekuga ja sääste omavad) leibkonnad kasutavad autot keskmisest sagedamini. Ülejäänud liikumisviiside osas nii üheseid seoseid toimetulekuga ei ilmne.

3.2. Ühistransport

Vastajail paluti ühistransporti hinnates mõelda nii enda kui oma leibkonnaliikmete vajadustele. Praeguse ühistranspordiga on **rahul veidi vähem kui pooled** vastajad: 6% on väga rahul ja 41% pigem rahul (Joonis 14). Ühistranspordi olukorraga rahulolematuid leidub 35% (sh 13% ei ole üldse rahul) ja ligikaudu viiendik (18%) inimestest ei oska hinnangut anda. Üheks vastamata jätjate kõrge osakaalu põhjuseks on kindlasti asjaolu, et kõik elanikud ei kasuta ühistransporti ja seetõttu ei oska olusid hinnata.

Joonis 14. Kuidas Te olete rahul ühistranspordiga? (N = kõik leibkonnad)

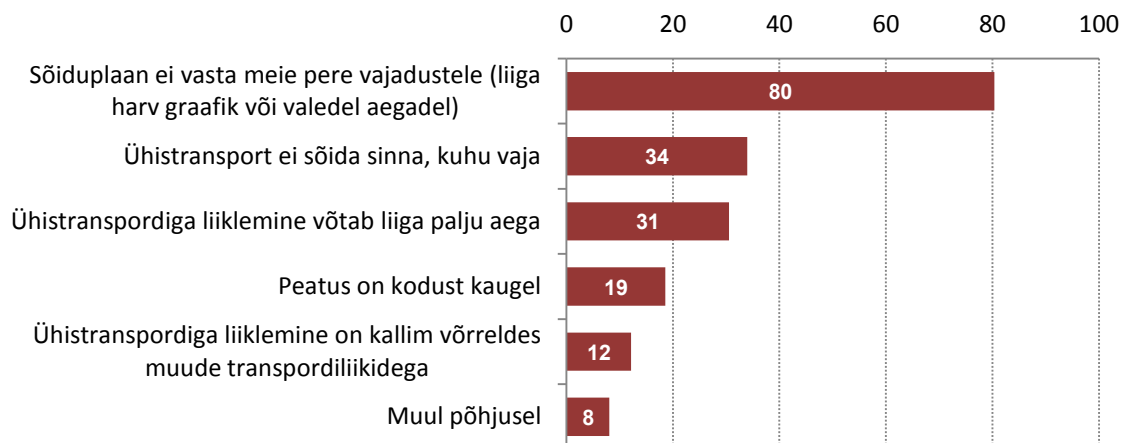

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

Omavalitsuse tüüpide lõikes eristuvad siinkohal tööjõuareali keskused, kus suisa 27% vastajaist ei oska ühistranspordi olukorda kuidagi hinnata. Maakonniti vaadeldes leidub rahulolevaid vastajaid kõige enam Võru maakonnas (66%). Rahulolu ühistranspordiga on kõige madalam saartel: Hiiumaal on rahul ainult 27% ja Saaremaal 29% leibkondadest. Lisaks neile kahele maakonnale paistavad keskmisest kõrgema rahulolematusega silma ka Harjumaa, Raplamaa ja Põlvamaa (rahulolematuid 41-52%).

Rahulolematus ühistranspordiga on tingitud ennekõike sellest, et **sõiduplaanid ei vasta inimeste vajadustele** – 80% rahulolematutest nimetab seda ühe põhjusena, öeldes, et sõidugraafik on liiga harv või sõidukid käivad valel aegadel (Joonis 15). Kolmandikul juhtudest on rahulolematuse põhjusena mainitud, et ühistransport ei sõida vajalikku kohta (34%) või võtab sellega liiklemine liiga palju aega (31%). Ühistranspordiga ei olda rahul ka seetõttu, et peatus asub kodust kaugel (19%), ühistranspordiga liiklemist peetakse teistest liiklemisviisidest kulukamaks (12%) ning harvemini muudelgi põhjustel (nt kodukandis puudub ühistransport, sõidukid on ülerahvastatud või halvas seisukorras, kaugliinid ei peatu maakohtades, sõidukid ei välju vastavalt graafikule).

Joonis 15. Miks Te ei ole ühistranspordiga rahul? (%; N=529; leibkonnad, mis ei ole ühistranspordiga rahul)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

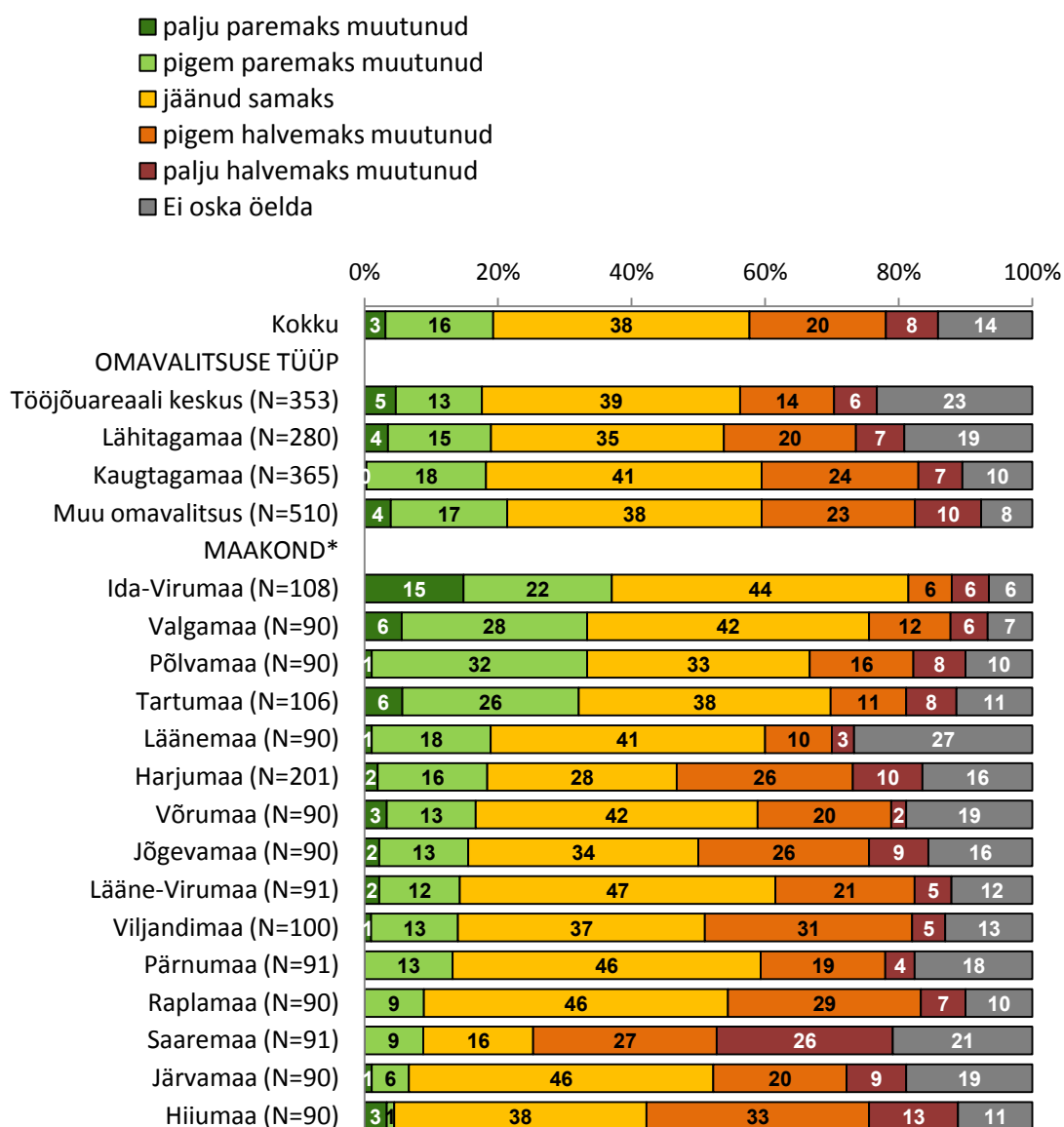
Ebasobivat sõiduplaani, mis on kõigis omavalitsustüüpides esmaseks probleemiks, mainitakse kõige enam kaugtagamaal (87 protsendil juhtudest), kõige vähem aga tööjõuareali keskustes (64%). Suurimad piirkondlikud erinevused tulevad esile aga sõidumarsruutide osas: peaaegu pooled (46%) muud tüüpi omavalitsustes elavatest rahulolematutest vastajatest ütlevad, et ühistransport ei sõida vajalikku kohta; mujal tuuakse seda probleemi oluliselt harvemini esile (nt lähitagamaal vaid 23% juhtudest).

Täpset maakondlikku võrdlust ei ole siin vastajate väikse hulga tõttu võimalik teostada, aga mõned olulisemad valupunktid saab siiski välja tuua. Kõigis maakondades on enimmaintud probleemiks see, et sõiduplaan ei vasta vajadustele (kõige sagedamini nimetatud Põlva, Pärnu ja Rapla maakonnas). Sarnaselt omavalitsustüüpidele esinevad siingi suured erinevused seoses sõidumarsruutidega – Põlvamaal ütleb koguni 4/5 rahulolematutest vastajatest, et ühistransport ei sõida vajalikku kohta; lisaks mainitakse seda probleemi keskmisest sagedamini ka Rapla, Valga ja Jõgeva maakonnas. Ühistranspordi kasutamisega kaasnevat ajakulu peetakse kõige sagedamini probleemiks Hiiumaal.

Ühistranspordi olukord on elanike hinnangul viimase 5 aasta jooksul **pigem halvenenud kui paremaks muutunud**: varasemast paremaks hindab olukorda 19%, halvemaks 28% ja samasuguseks 38% vastanuist (Joonis 16). Positiivsete hinnangute osakaal on kõigis omavalitsuse tüüpides enam-vähem sama suur (18-21%), negatiivseid hinnanguid aga on tööjõuareali keskustes vähem kui mujal (20%). Viimane on seotud asjaoluga, et peaaegu neljandik (23%) keskustes elavaist vastajaist ei oska ühistranspordi arengule mitte mingisugust hinnangut anda. Maakonniti analüüsid on paremuse suunas arenemist enim märganud Ida-Virumaal (37%), Valgamaal (33%), Põlvamaal (33%) ja Tartumaal (32%). Siingi ilmneb, et saarte elanikud ei ole ühistranspordi oludega rahul: 54% Saare ja 47% Hiiumaa vastajaist leiab, et olukord on viimase 5 aasta jooksul halvenenud. Keskmisest veidi rohkem on ühistranspordi olukorra halvenemist märganud ka Harju, Rapla ja Jõgeva maakonnas.

Joonis 16. Kas ühistranspordi olukord on viimase 5 aasta jooksul Teie hinnangul üldiselt ...?

(N = kõik leibkonnad)

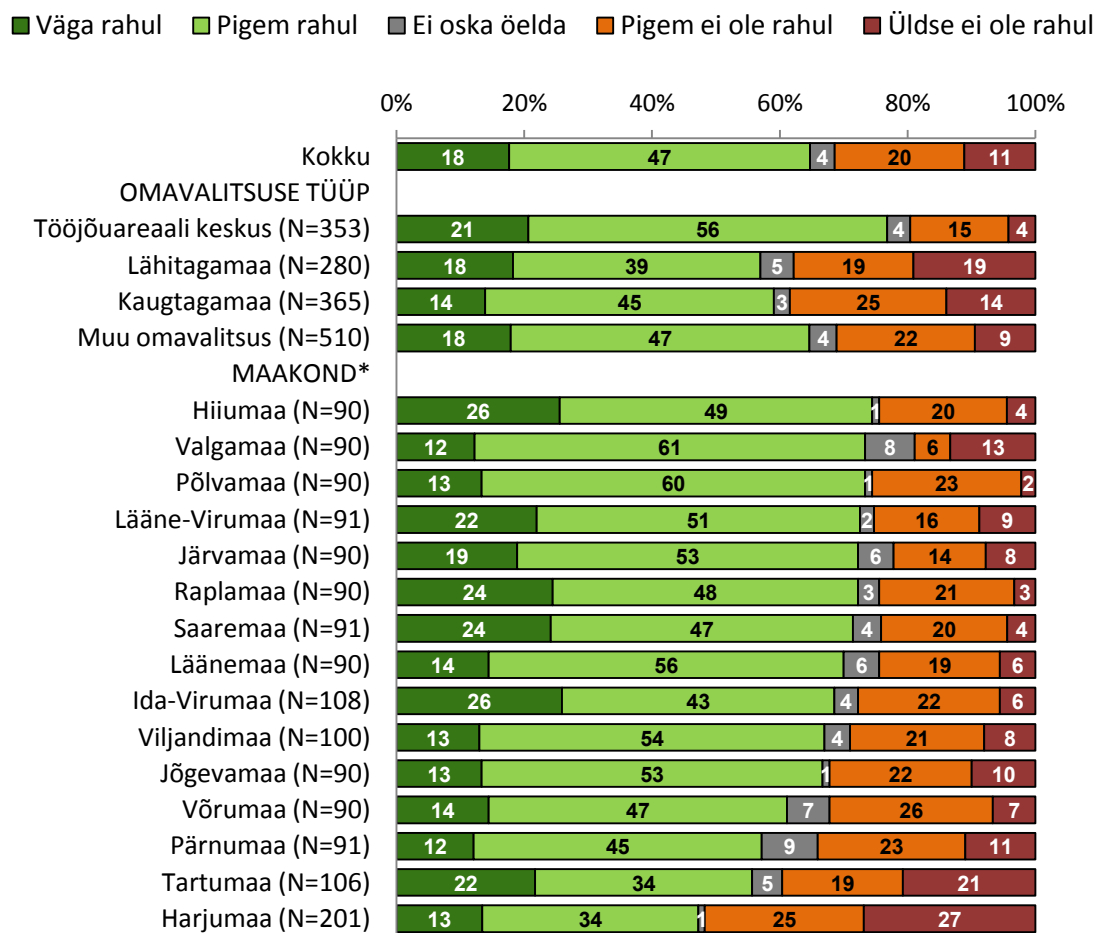

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

3.3. Kergliiklus

Jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimalustega on oma kodukandis **rahul 2/3 leibkondadest** (65%), sealhulgas 18 protsenti on väga rahul (Joonis 17). Rahulolematuid leidub vastanute seas 31%. Oma kodukandi võimalustega on kõige rohkem rahul tööjõuareali keskustes elavad vastajad – neist 77% on jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimalustega rahul ning 20% ei ole rahul. Lähi- ja kaugtagamaa vastajate hulgas seevastu ilmneb rahulolematust koguni 38 protsendil juhtudest. Maakondade lõikes eristub kõige enam Harjumaa, kus 52% leibkondadest ei ole praeguste jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimalustega rahul. Keskmisest rohkem esineb rahulolematust ka Tartumaal (40%).

Joonis 17. Kui Te mõtlete nii enda kui oma leibkonnaliikmete vajadustele, siis kuidas Te olete oma kodukandis rahul jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimalustega? (N = kõik leibkonnad)

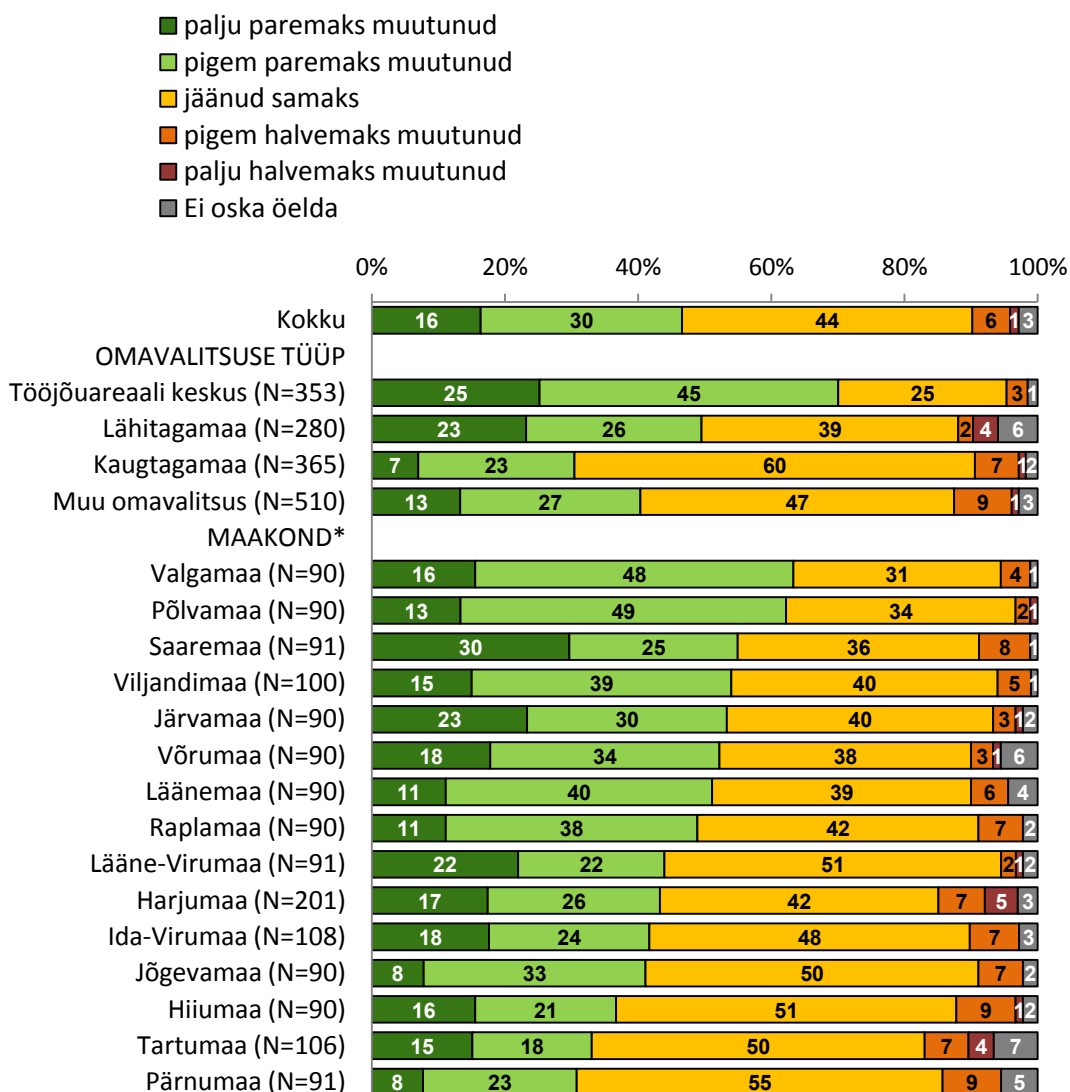

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

Võrreldes ühistranspordiga märkavad elanikud jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimalustes oluliselt suuremat **positiivset arengut**: vastajast 46% arvates on võimalused viimase 5 aasta jooksul muutunud paremaks, 44% hinnangul jäänud samaks ja vaid 7% arvates halvenenud (Joonis 18). Varasemast paremaks hinnatakse jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimalusi ennekõike tööjõuareali

keskustes (70%). Kõige vähem aga on paremuse suunas arenemist märganud kaugtagamaa elanikud (30%). Maakonniti vaadeldes mainitakse võimaluste paremaks muutumist kõige enam Valga ja Põlva maakonnas (vastavalt 63 ja 62 protsenti sealsetest vastajatest).

Joonis 18. Kas jalgsi ja jalgrattaga liiklemise võimalused on viimase 5 aasta jooksul Teie hinnangul üldiselt ...? (N = kõik leibkonnad)

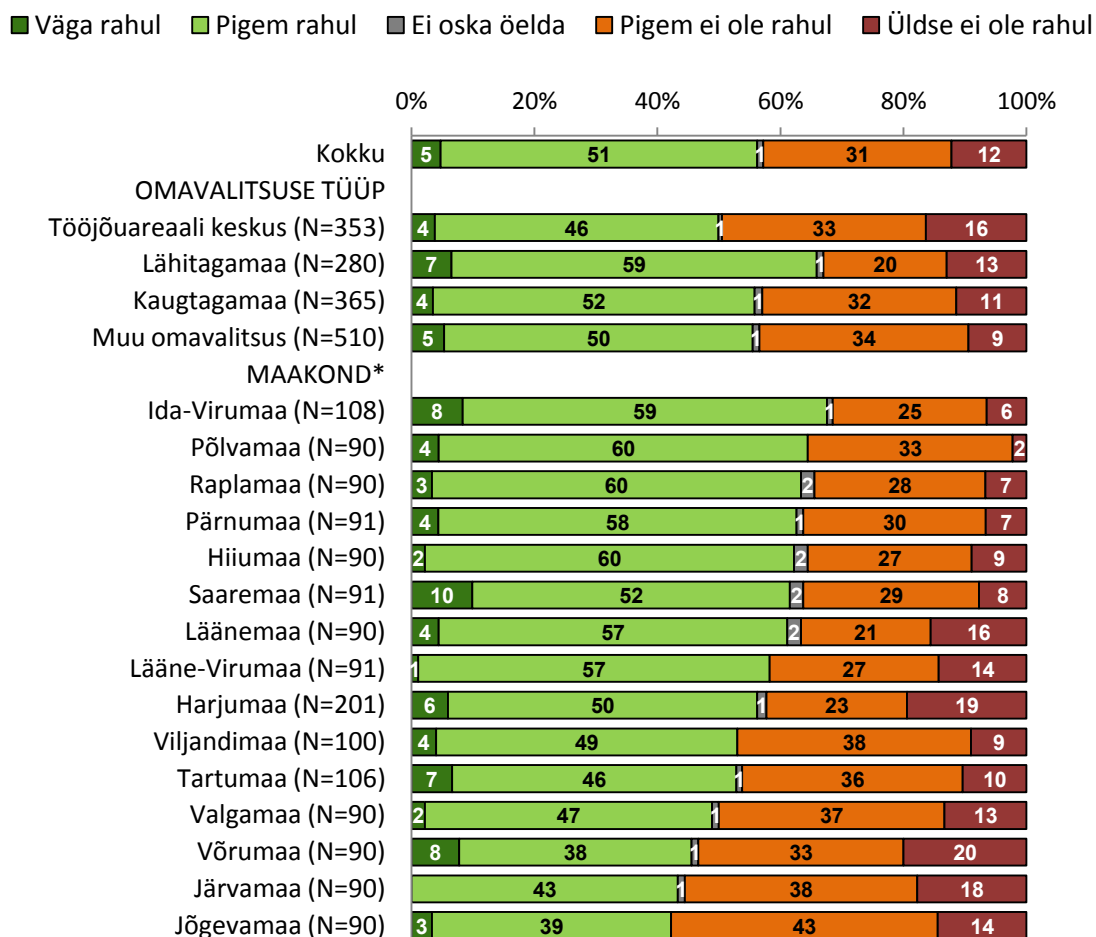
* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

3.4. Teed ja tänavad

Oma leibkonna seisukohast oluliste teede ja tänavate olukorraga on **rahul veidi rohkem kui pooled** inimesed (56%) (Joonis 19). Rahulolematuid, keda on keskmiselt 43%, leidub kõige enam tööjõuareala keskustes: 16% sealsetest vastajatest pole üldse rahul ja 33% pigem pole rahul. Teede ja tänavate olukorraga ollakse kõige enam (66% juhtudest) rahul lähitagamaa tüüpi omavalitsustes.

Maakondade lõikes on rahulolu teede ja tänavatega kõige kõrgem Ida-Virumaal (68%), madalaim aga Jõgeva (rahul 42%), Järva (43%), Võru (46%) ja Valga maakonnas (49%).

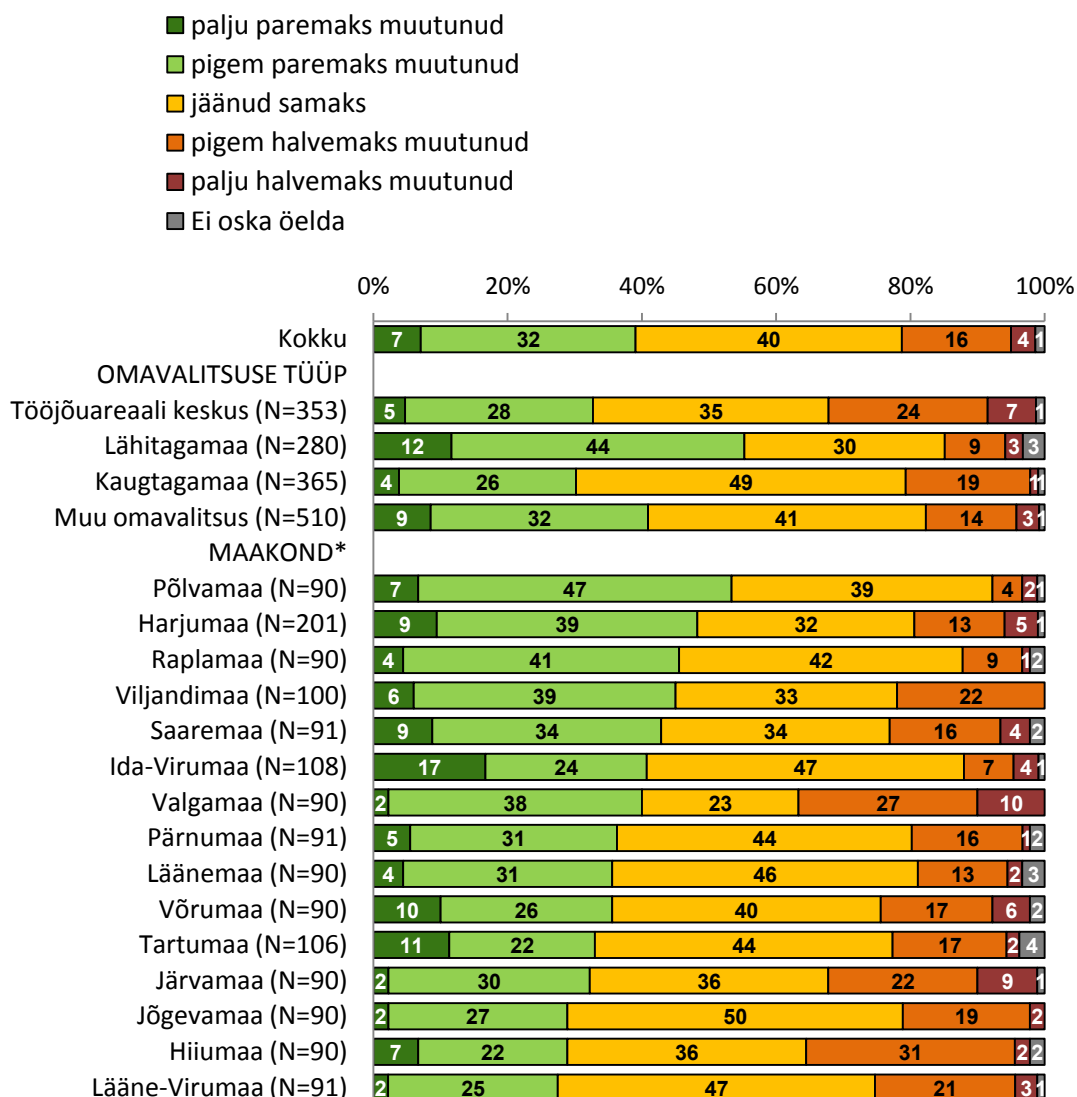
Joonis 19. Mõeldes endiselt nii enda kui oma leibkonnaliikmete vajadustele, kuidas Te olete rahul Teie leibkonna seisukohast oluliste teede ja tänavate olukorraga? (N = kõik leibkonnad)

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

Kuigi üldpilt ei ole nii ilus nagu kergliikluse võimaluste puhul, on ka teede ja tänavate olukord elanike hinnangul viimase 5 aasta jooksul **pigem paremaks kui halvemaks muutunud**: olukorda hindab varasemast paremaks 39%, halvemaks 20% ja samasuguseks 40% vastanuid ([Joonis 20](#)). Lähitagamaa elanikud, kes on hetkeolukorraga kõige rohkem rahul, hindavad 55% juhtudest teede ja tänavate seisundit paremaks kui 5 aasta eest; halvemaks hindajaid on vaid 12%. Tööjõuareaali keskustes elavad vastajad seevastu on enam-vähem võrdselt maininud mõlemas suunas muutumist: 33% arvates on teed-tänavad võrreldes 5 aasta taguse ajaga paremas seisus, 31% hinnangul aga hoopis halvemas. Maakonniti hakkavad kõige positiivsemate hinnangutega silma Põlva maakonna elanikud, kellest 53% mainib teede ja tänavate olukorra paremaks muutumist; järgnevad Harju, Rapla ja Viljandi maakonnad (45-48%). Varasemast halvemaks aga peetakse olukorda kõige sagedamini Valgamaal, Hiiumaal ja Järvamaal (halvenenud 31-37% vastajate arvates).

Joonis 20. Kas teede ja tänavate olukord on viimase 5 aasta jooksul Teie hinnangul üldiselt ...? (N = kõik leibkonnad)

* Maakonna lõikes tulemusi vaadeldes tuleb meeles pidada, et uuringust on jäetud välja suuremad omavalitsused Harju, Ida-Viru, Pärnu ja Tartu maakonnast.

4. Lastehoid

Neljas peatükk puudutab lasteaia ja lastesõime teenuse kasutamist: kui paljud leibkondadest on teenust kasutanud, kus seda kasutatakse ja kuidas ollakse teenusega rahul.

Lastesõime või lasteaia ealisi ehk 1,5-7-aastaseid lapsi leidub igas neljandas uuringus osalenud leibkonnas (25%; N=376). Valdavalt on neis leibkondades üks (71% juhtudest) või kaks (27%) vastavas eas last, aga leidub ka üksikuid erandeid (maksimaalselt 5 selles vanuses last). Järgnevad küsimused olidki suunatud neile leibkondadele, kus on lastesõime või lasteaia ealisi lapsi.

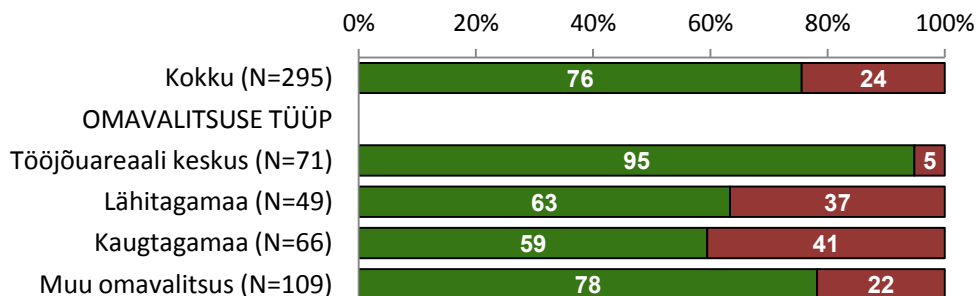
Viimase 12 kuu jooksul on **laste päevahoidu või lastesõime kasutanud 4/5 (79%)** nendest leibkondadest, kus on mõni 1,5- kuni 7-aastane laps. Omaavalitsuse tüüpi lõikes analüüsides on teenusekasutajate osakaal kõige kõrgem (87%) tööjõuareali keskustes ja kõige madalam (68%) lähitagamaal elavate leibkondade seas.

Need vastavas eas lastega leibkonnad, mis ei ole viimase 12 kuu jooksul lasteaia või lastesõime teenust kasutanud (N=81), põhjendavad oma käitumist peamiselt sellega, et neil puudub vajadus lastehoiuteenuse järele (74% mainib seda ühena põhjustest). Teenust mitte kasutavatest leibkondadest üle neljandiku toob põhjusena välja teatud probleeme teenuse kättesaadavusega: asukoha poolest sobivas lasteaias pole vabu kohti (15%), teenus on liiga kallis (8%), ükski lasteaed või sõimerühm pole logistiliselt kättesaadav (6%). Üksikutel juhtudel mainitakse probleemina ka lasteaiateenuse madalat kvaliteeti ja lapse tervislikke põhjuseid.

Lasteaia või -sõime teenust kasutatakse valdavalt (76% juhtudest) **oma koduasulas või kuni 3 kilomeetri raadiuses** (Joonis 21). Tööjõuareali keskustes elavad lapsed käivad peaaegu kõik (95%) oma asula lasteaias või sõimes. Kaug- ja lähitagamaal seevastu kasutab üle kolmandiku (37-41%) lastest oma kodust rohkem kui 3 kilomeetri kaugusel asuvat teenust.

Joonis 21. Kas Te kasutate lasteaia või lastesõime teenust oma koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = leibkonnad, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud laste päevahoidu või lastesõime)

- Jah, kõik lasteaias/lastesõimes käivad lapsed kasutavad teenust koduasulas või kuni 3 km kaugusel
- Osa kasutab teenust siin, osa mujal
- Ei, kõik kasutavad teenust mujal

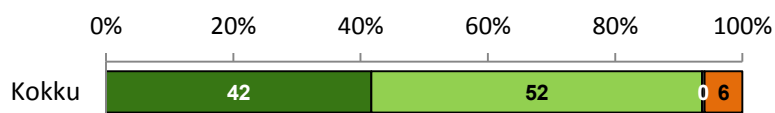
Oma koduasulast rohkem kui 3 kilomeetri kaugusel teenust kasutavatest leibkondadest (N=72) rohkem kui poolte (56%) lapsed käivad lasteaias või sõimes oma valla kaugemas asulas. Sama maakonna keskuses kasutab teenust 18% ja maakonna mõnes teises vallas või linnas 24%. Väljaspool maakonda teenust kasutavaid leibkondi on väga vähe (2%).

Väljaspool oma koduasulat paikneva lasteaia või lastesõime teenust kasutatakse enamasti (71% juhtudest) seetõttu, et koduasulas ega kuni 3 km kaugusel ei olegi lasteaeda. Mujal asuva teenuse kasuks otsustatakse mõnikord ka teise lasteaia parema logistilise sobivuse (16% mainib seda ühena põhjustest), parema teenuse kvaliteedi (12%), soodsama hinna (3%) või mõne muu asjaolu tõttu. Olukorda, kus koduasula lasteaias pole vabu kohti, mainitakse põhjusena 6% juhtudest.

Kui lapsed käivad erinevates lasteaedades või lastesõimedes, siis paluti vastajal järgnevate küsimuste puhul hinnata seda lasteaeda/-sõime, mis asub nende kodule kõige lähemal. **Valdav enamik teenuse kasutajaist on rahul** selle lasteaia või lastesõimega, kus nende leibkonna lapsed käivad: 42% on väga rahul ja 52% on pigem rahul (Joonis 22). Lasteaia või lastesõimega pole rahul ainult 6% teenust kasutanud leibkondadest. Siin ega ka hilisemates sarnastes küsimustes ei ole omavalitsuse tüüpide võrdlust esitatud, sest osad vastajaist kasutavad teenust väljaspool oma kodulinna või -valda ning seega ühele konkreetsele lasteaiale või -sõimele (mitte aga antud teenusevaldkonnale tervikuna) antud hinnang ei pruugi esindada koduasulaga sama omavalitsusüksuse tüüpi.

Joonis 22. Kuidas Te olete üldiselt rahul lasteaia või lastesõimega, kus lapsed käivad? (N=295; leibkonnad, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud laste päevahoidu või lastesõime)

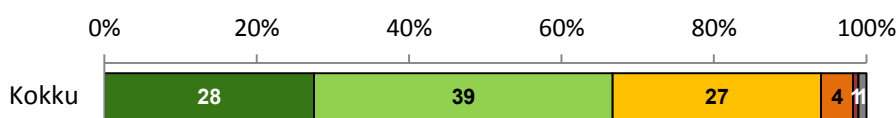
■ Väga rahul ■ Pigem rahul ■ Ei oska öelda ■ Pigem ei ole rahul ■ Üldse ei ole rahul

2/3 lastehoiu teenust kasutavatest vastajaist on arvamisel, et lasteaia hoone, ruumide, mänguväljakute jms olukord on viimase paari aasta jooksul **muutunud paremaks** – 28% teenusekasutajate hinnangul palju paremaks ja 39% hinnangul pigem paremaks (Joonis 23). Ülejäänud leiavad valdavalt, et olukord pole paari aastaga muutunud. Neid, kelle arvates on olukord halvenenud, leidub uuringu põhjal ainult 5%.

Joonis 23. Kas lasteaia hoone, ruumide, mänguväljakute jms olukord on viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? (N=295; leibkonnad, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud laste päevahoidu või lastesõime)

■ palju paremaks muutunud
 ■ pigem paremaks muutunud
 ■ jäänud samaks
 ■ pigem halvemaks muutunud
 ■ palju halvemaks muutunud
 ■ Ei oska öelda

5. Haridus

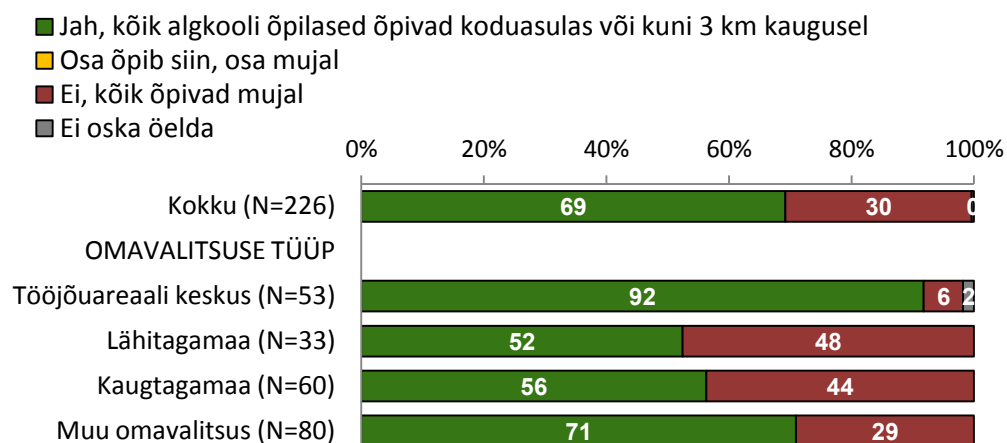
Viies peatükk käsitleb leibkondade kokkupuuteid erinevate haridusastmetega: algkool, põhikool, gümnaasium, kutsekool ja täiskasvanuharidus. Lisaks vaadeldakse gümnaasiumi ja kutsekooli õpilaste puhul õpilaskoduteenuse kasutamist ning vajadust selle järele.

5.1. Algkool

Uuringus osalenud leibkondadest 15 protsendis elab vähemalt üks algkooli ehk 1.-4. klassi õpilane. Enamikul juhtudel (88%) ongi neis leibkondades ainult üks algkooli laps. Maksimaalselt on vastanud leibkondades 3 algkooliastmes õppivat liiget. Järgnevatele küsimustele vastasid nende leibkondade esindajad, kus on algkooli õpilasi.

Veidi enam kui 2/3 leibkondade algkoolis käivad lapsed õpivad **oma koduasulas või kuni 3 km kaugusel** (Joonis 24). Kui tööjõuareaali keskustes elavad lapsed käivad peaaegu kõik (92%) oma asulas või 3 kilomeetri raadiuses paiknevas algkoolis, siis kaug- ja lähitagamaal kasutatakse peaaegu pooltel juhtudel (44-48%) kodust rohkem kui 3 kilomeetri kaugusel pakutavat teenust. Neist leibkondadest, kus on koduasulast üle 3 kilomeetri kaugusel algkoolis käivaid lapsi (N=69), rohkem kui pooled (57%) kasutavad teenust sama valla piires. Sama maakonna keskses kasutab teenust 16% ja maakonna mõnes teises vallas või linnas 22%. Väljaspool oma maakonda käiakse algkoolis vaid üksikutel juhtudel (6% mujal teenust kasutavatest lastest).

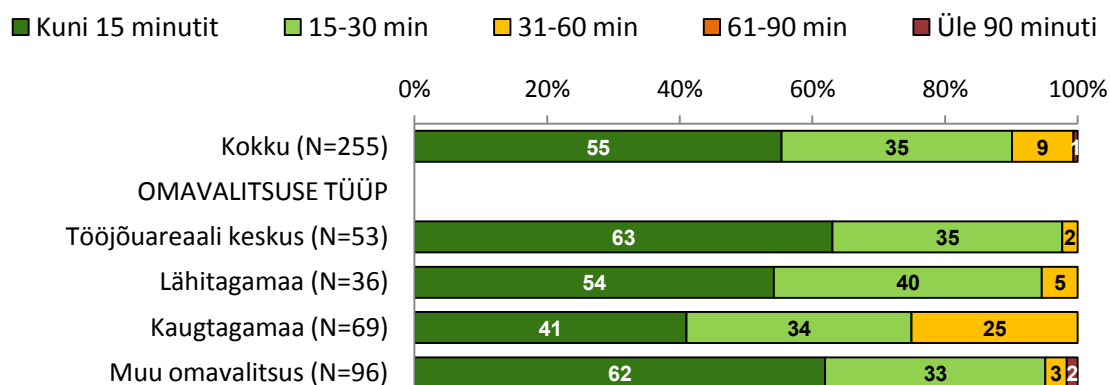
Joonis 24. Kas kool, kus lapsed algkoolis käivad, asub Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = leibkonnad, kus on algkooli õpilasi)

Mujal teenust kasutavatest leibkondadest (N=69) suurem osa (61%) on sunnitud panema lapsed kaugemal asuvasse algkooli, sest nende koduasulas ja 3 km raadiuses puudub algkool. Koduasula välist kooli eelistatakse teatud juhtudel aga ka seetõttu, et antud kool sobib logistiliselt paremini (19% nimetab seda ühena põhjustest), on parema tasemega (15%), võimaldab omandada ka heal tasemel gümnaasiumihariduse (10%) või esineb valikul muid põhjuseid (nt lapse tervisliku seisundi tõttu on vaja erikooli, kolides ei tahetud kooli vahetada, praeguses koolis on sobiv huvitegevus).

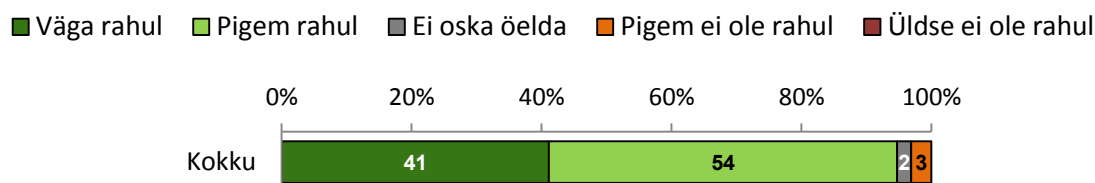
Kooliteekonna ajalise kestuse välja selgitamiseks paluti leibkonna esindajail vastata kõigi algkoolis käivate laste kohta eraldi ja lähtuda seejuures kõige sagedamini kasutatavast liikumisviisist. Rohkem kui pooled algkooli õpilased (55%) jõuavad kodust kooli kuni 15 minutiga (Joonis 25). Kui lisada juurde veel need 35%, kel kulub kooli minekuks 15-30 minutit, siis ilmneb, et **üheksa algkooli last kümnest jõuab kooli vähemalt poole tunni jooksul**. Kõige pikem koolitee on neil algkooli õpilastel, kes elavad kaugtagamaal – igal neljandal sealsel õpilasel kulub kooli jõudmiseks üle 30 minuti.

Joonis 25. Kui kaua võtab aega laste teekond kodust kooli? (N = algkooli õpilased)

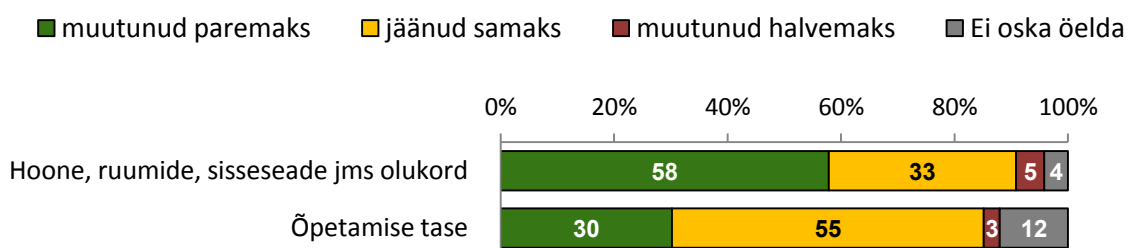
Kui lapsed käivad erinevates algkoolides, siis paluti vastajal järgnevas küsimustes hinnata seda kooli, mis asub nende kodule kõige lähemal. **Valdav enamik teenuse kasutajaist on rahul** selle algkooliga, kus nende leibkonna lapsed käivad – 41% on väga rahul ja 54% on pigem rahul (Joonis 26). Ainult 3% teenust kasutanud leibkondadest ei ole oma algkooliga rahul.

Joonis 26. Kuidas Te olete üldiselt rahul algkooliga, kus lapsed käivad? (N=226; leibkonnad, kus on algkooli õpilasi)

Algkoolide **olukorra muutumisest** ülevaate saamiseks paluti vastajail hinnata kahte erinevat aspekti: hoone, ruumide, sisseseade ja muu taolise olukord ning õpetamise tase. Rohkem kui pooled (58%) algkooliga kokku puutuvast inimestest on arvamusel, et koolimaja ja sealse sisseseade olukord on võrreldes paari aasta taguse ajaga paremaks muutunud (Joonis 27). Õpetamise taseme puhul on kõige laiemalt levinud aramus, et tase on jäänud samaks (55%). Varasemast paremaks peab õpetamise taset ligikaudu kolmandik (30%) vastanuist. Olukorra halvenemist mainitakse mõlema aspekti puhul ainult üksikutel juhtudel (3-5%).

Joonis 27. Kas selle algkooli hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? / Kas selles algkoolis on õpetamise tase viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? (N=226; leibkonnad, kus on algkooli õpilasi)

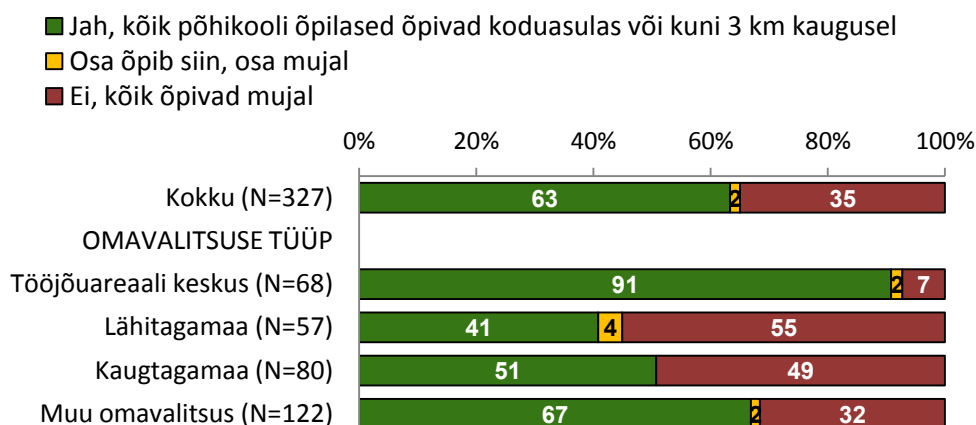

5.2. Põhikool

Uuringus osalenud leibkondadest veidi rohkem kui viiendikus (22%) elab vähemalt üks põhikoolis ehk 5.-9. klassis käiv laps. Neist leibkondadest omakorda viiendikus (21%; N=68) on mitu põhikooli õpilast. Uuringus osalenute seas oli ühes leibkonnas maksimaalselt 5 põhikooli õpilast.

Põhikoolis käivad lapsed õpivad peaaegu 2/3 juhtudest **oma koduasulas või kuni 3 km kaugusel** (Joonis 28). Sarnaselt algkoolile käivad ka peaaegu kõik (91%) tööjõuareali keskustes elavad põhikooli õpilased oma koduasulas või kuni 3 kilomeetri raadiuses paiknevas koolis. Lähi- ja kaugtagamaal seevastu kasutavad poolte leibkondade (49-59%) põhikooli õpilased teenust kodust rohkem kui 3 kilomeetri kaugusel.

Joonis 28. Kas kool, kus lapsed põhikoolis käivad, asub Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = leibkonnad, kus on põhikooli õpilasi)

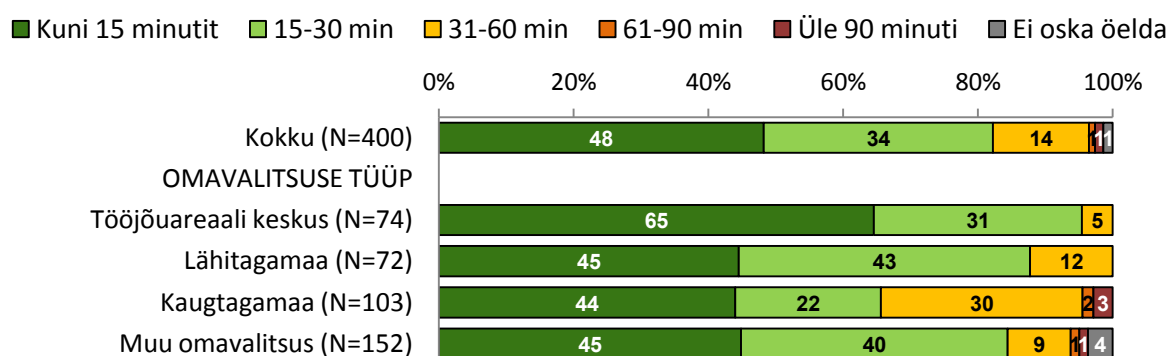

Oma koduasulast üle 3 kilomeetri kaugusel põhikooli teenust kasutavatest leibkondadest (N=120) valdav osa kasutab seda oma maakonna piires: 37% juhtudest õpib mõni laps sama valla kaugemas asulas, 20% juhtudest sama maakonna keskses ning 36% juhtudest sama maakonna mõnes teises omavalitsuses. Vaid 9 protsendis taolistest leibkondadest on mõni väljaspool oma maakonda õppiv põhikooli õpilane.

Enam kui pooltel juhtudel (56%) on mujal õppimise põhjuseks see, et koduasulas ega 3 km raadiuses ei ole põhikooli. Kaugemal asuvat põhikooli eelistatakse aga ka sealse parema taseme (18% mainib seda ühena põhjustest), logistiliselt parema asukoha (17%), heal tasemel gümnaasiumihariduse olemasolu (13%) või mõne muu asjaolu tõttu (nt tervislikud põhjused, kolimise järel jäädi vanasse kooli, sobilike huviringide olemasolu, probleemid eelmises koolis).

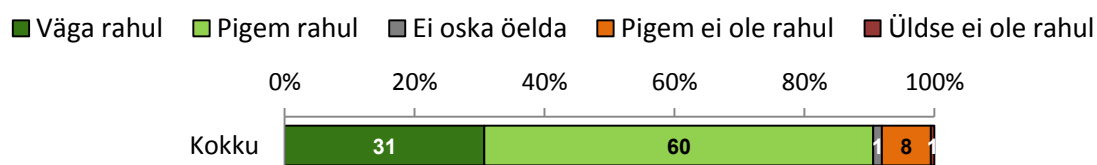
Kooliteekonna ajalise kestuse välja selgitamiseks paluti leibkonna esindajail vastata kõigi põhikoolis käivate laste kohta eraldi ja lähtuda seejuures kõige sagedamini kasutatavast liikumisviisist. Peaaegu pooled põhikooli õpilased (48%) jõuavad kodust kooli kuni 15 minutiga ning kolmandikul (34%) kulub selleks 15-30 minutit (Joonis 29). Kokkuvõttes tähendab see, et 82% ehk **kaheksa põhikooli last kümnest jõuab kooli vähemalt poole tunni jooksul**. Sarnaselt algkoolile on siingi kõige pikem koolitee neil õpilastel, kes elavad kaugtagamaal – igal kolmandal (34%) sealsel põhikooli õpilasel kulub kooli jõudmiseks üle 30 minuti.

Joonis 29. Kui kaua võtab aega laste teekond kodust kooli? (N = põhikooli õpilased)

Kui lapsed käivad erinevates põhikoolides, siis paluti vastajal järgnevates küsimustes hinnata seda kooli, mis asub nende kodule kõige lähemal. **Valdav osa põhikoolilastega leibkondadest on rahul** selle kooliga, kus lapsed käivad – 31% on väga rahul ja 60% on pigem rahul (Joonis 30). Rahulolematuid leidub teenusekasutajate seas 8%.

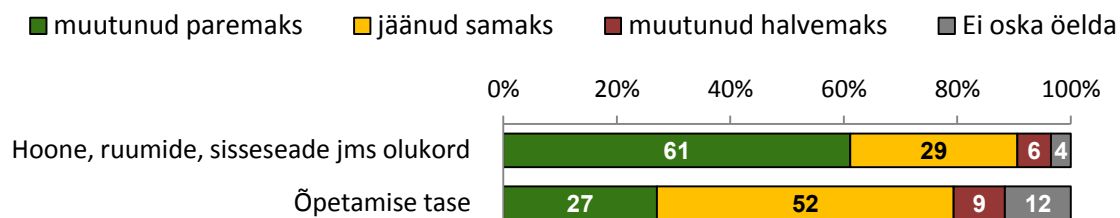
Joonis 30. Kuidas Te olete üldiselt rahul põhikooliga, kus lapsed käivad? (N=327; leibkonnad, kus on põhikooli õpilasi)

Põhikooli **olukorra muutumisest** ülevaate saamiseks paluti vastajail hinnata eraldi hoone, ruumide, sisseseade ja muu taolise olukorda ning õpetamise taset. 61% põhikooliteenusega kokku puutuvaist inimestest on arvamisel, et koolimaja ja sealse sisseseade olukord on muutunud viimase paari aasta jooksul paremaks (Joonis 31). Õpetamise taseme puhul on kõige laiemalt levinud arvamus, et tase on

jäänud samaks (52%). Varasemast paremaks peab õpetamise taset umbes neljandik (27%) vastanuist. Olukorra halvenemist mainitakse hoone jms puhul 6% ning õpetamise taseme puhul 9% juhtudest.

Joonis 31. Kas selle põhikooli hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? / Kas selles põhikoolis on õpetamise tase viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? (N=327; leibkonnad, kus on põhikooli õpilasi)

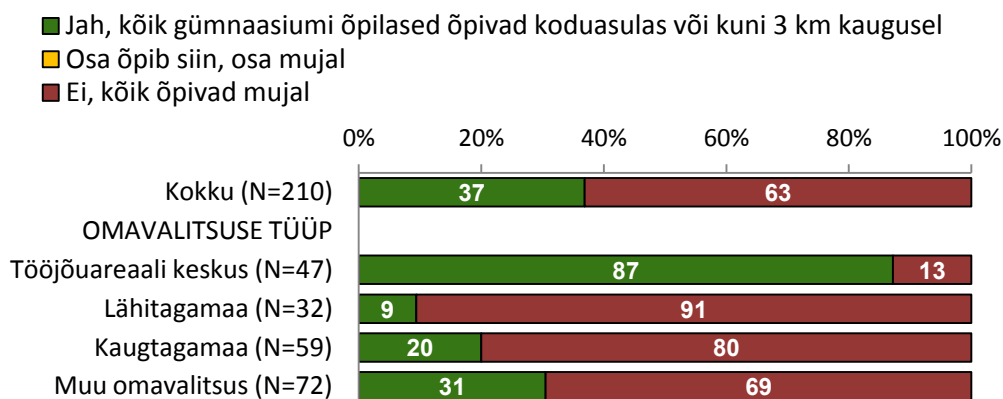

5.3. Gümnaasium

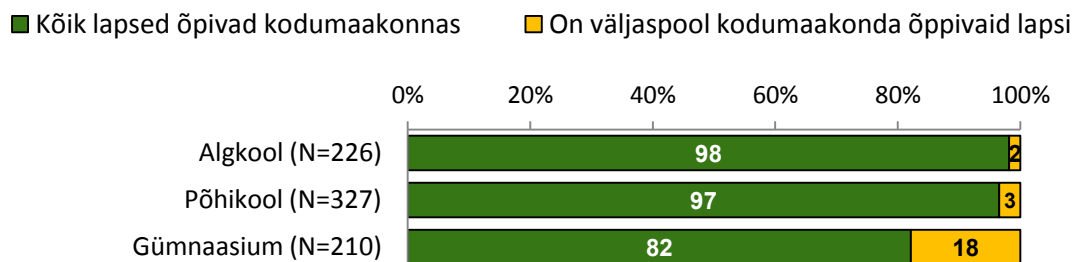
Uuringus osalenud leibkondadest 14 protsendis on gümnaasiumi ehk 10.-12. klassi õpilasi. Üldjuhul on neis leibkondades üks gümnaasiumiastmes õppiv laps, harvemini (7% juhtudest) ka mitu, maksimaalselt 3 gümnaasiumi õpilast.

Erinevalt algkoolist ja põhikoolist õpivad gümnaasiumi õpilased peaaegu 2/3 juhtudest (63%) **oma koduasulast rohkem kui 3 kilomeetri kaugusel** (Joonis 32). Erinevus tööjõuareaali keskuste ning muud tüüpi omavalitsuste vahel tuleb siin märksa tugevamalt esile kui madalamates kooliastmetes. Nende leibkondade, kus on kaugemal õppivaid gümnaasiumi (N=133), osas selgub, et sama valla kaugemas asulas õppivaid lapsi on vaid 7%, samas maakonnas õppivaid lapsi 65% (sh keskus 36% ja mõnes teises vallas või linnas 29%) ning väljaspool oma maakonda õppivaid lapsi 28% leibkondades (st Tallinnas või Tartus 17% ning mujal 11%). Kuna siin ilmnes selge erinevus gümnaasiumi ja madalamate kooliastmete vahel, siis on lisatud kooliastmeid võrdlev ülevaade kooli asukoha kohta. Alg- ja põhikooli lastega leibkondadest kasutab väljaspool oma maakonda asuvat teenust ainult 2-3%, gümnaasiumi õpilastega leibkondadest aga 18% (Joonis 33).

Joonis 32. Kas kool, kus lapsed gümnaasiumis käivad, asub Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = leibkonnad, kus on gümnaasiumi õpilasi)

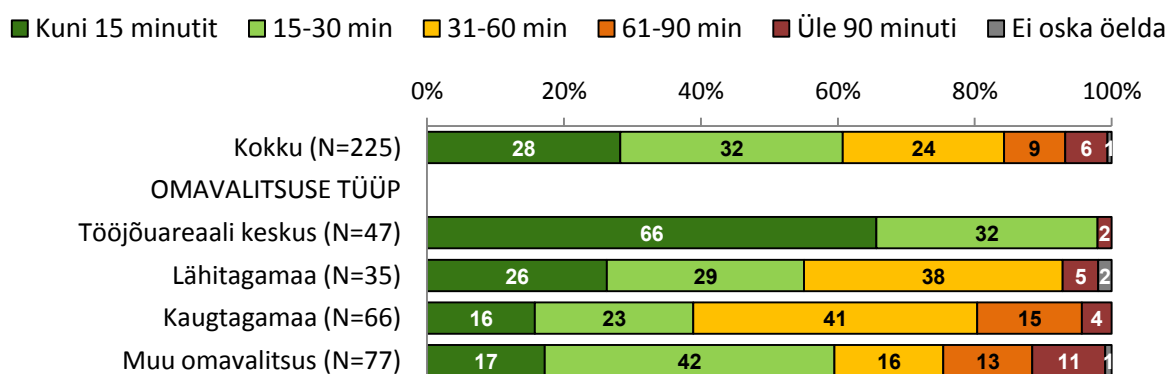
Joonis 33. Kooli asukoht erinevate õppeastmete korral (N = leibkonnad, kus on vastavas õppeastmes õppivaid lapsi)

Gümnasistid õpivad väljaspool oma koduasula lähiümbrust valdavalt (62% juhtudest) seetõttu, et kodust kuni 3 kilomeetri raadiuses ei ole ühtki gümnaasiumit. Põhjuseid, miks omal vabal valikul kaugemat kooli eelistatakse, on valdavalt kaks: mujal asuv kool pakub laste huvidele vastavat õppesuunda (24% nimetab seda ühe põhjusena) või peetakse sealset taset paremaks (20%). Lisaks käiakse mujal asuvas gümnaasiumis veel parema logistilise sobivuse (9%) ja harvemini ka mõne muu teguri tõttu (nt lapsele sobilik huvitegevus).

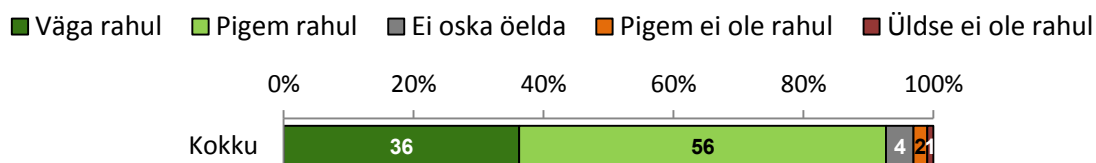
Kooliteekonna ajalise kestuse välja selgitamiseks paluti leibkonna esindajail vastata kõigi gümnaasiumis õppivate laste kohta eraldi ja lähtuda seejuures kõige sagedamini kasutatavast liikumisviisist. Kuni 15 minutiga jõuab kodust kooli 28% ja 15-30 minutiga 32% gümnasistidest (Joonis 34). Seega **vähemalt poole tunni jooksul jõuab kooli kuus gümnaasiumi õpilast kümnest**. Tööjõuareaali keskustes elavad gümnasistid jõuavad oluliselt kiiremini kooli kui teised õpilased – suisa 98% neist jõuab kooli kuni 30 minutiga, sealhulgas 2/3 vähem kui veerand tunniga. Teise äärmusesse kuuluvad muud tüüpi omavalitsustes ja kaugtagamaal elavad õpilased, kellest igal neljandal-viiendal (20-24%) kulub kodust gümnaasiumi jõudmiseks rohkem kui tund.

Joonis 34. Kui kaua võtab aega laste teekond kodust kooli? (N = gümnaasiumi õpilased)

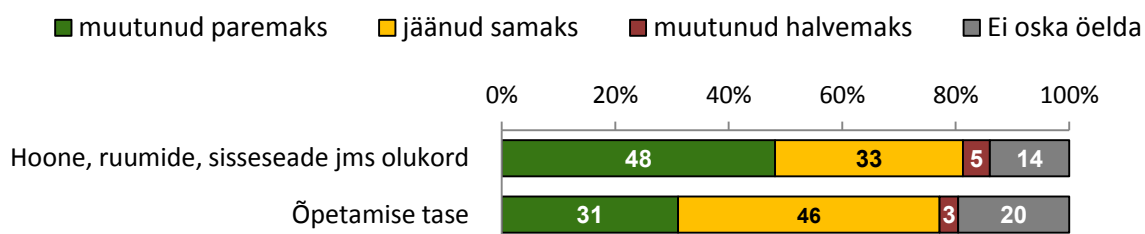
Kui lapsed käivad erinevates gümnaasiumides, siis paluti vastajal järgmistes küsimustes hinnata seda kooli, mis asub nende kodule kõige lähemal. Sarnaselt madalamatele kooliastmetele on siingi **valdav enamik leibkondadest rahul** selle gümnaasiumiga, kus lapsed käivad – 36% on väga rahul ja 56% on pigem rahul (Joonis 35). Ainult 3% teenust kasutanud leibkondadest väljendab oma gümnaasiumi suhtes rahulolematust.

Joonis 35. Kuidas Te olete üldiselt rahul gümnaasiumiga, kus lapsed käivad? (N=210; leibkonnad, kus on gümnaasiumi õpilasi)

Gümnaasiumi **olukorra muutumisest** ülevaate saamiseks paluti vastajail hinnata eraldi hoone, ruumide, sisseseade ja muu taolise olukorda ning õpetamise taset. Ligikaudu pooled (48%) gümnaasiumiteenust kasutavate leibkondade esindajaist on arvamusel, et koolimaja ja sealse sisseseade olukord on muutunud viimase paari aasta jooksul paremaks, ning kolmandiku (33%) arvates on olukord jäänud samaks (Joonis 36). Õpetamise taseme puhul on hinnangud vastupidised: varasemast paremaks peab õpetamise taset 31% ja samasuguseks 46% vastanuist. Olukorra halvenemist mainitakse mõlema valdkonna puhul ainult üksikutel juhtudel (3-5%). Gümnaasiumi erinevaid aspekte hinnates leidub 14-20% vastajaid, kes ei oska oma hinnangut anda. Madalamate kooliastmete puhul esines seda vähem (4% ei osanud hinnata hoonet jms ning 12% õpetamise taset), mis võib tuleneda asjaolust, et mida vanemate lastega on tegemist, seda vähem puutuvad teised leibkonnaliikmed nende kooliga kokku.

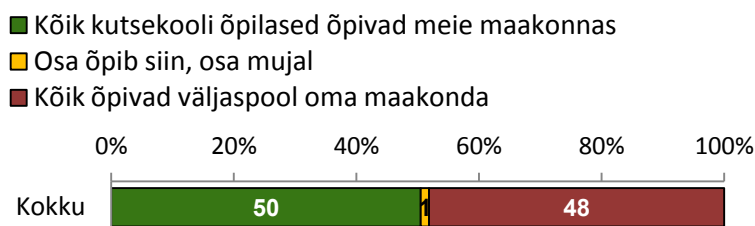
Joonis 36. Kas selle gümnaasiumi hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? / Kas selles gümnaasiumis on õpetamise tase viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? (N=210; leibkonnad, kus on gümnaasiumi õpilasi)

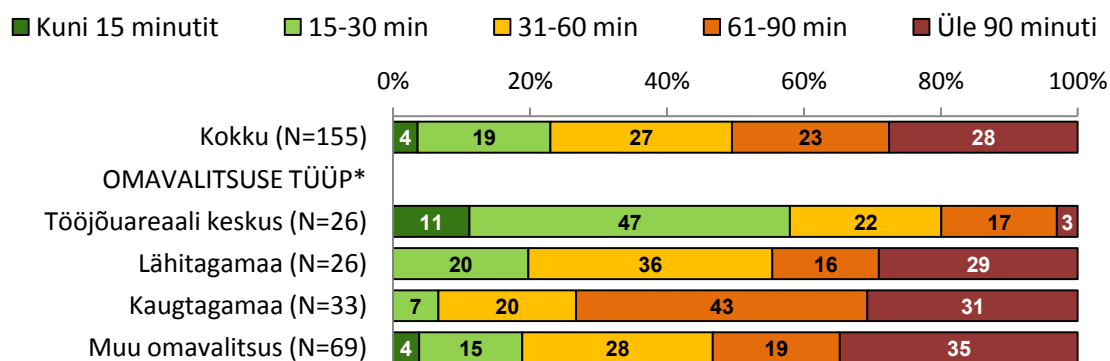
5.4. Kutsekool

Kutsekooli õpilasi elab vähem kui kümnendikus (9%) uuringus osalenud leibkondades. Valdavalt on neis leibkondades üks kutsekoolis käiv laps, harvemini (8% juhtudest) ka mitu. Uuringu valimisse sattunute seas oli maksimaalselt 3 kutsekooli õpilast ühe leibkonna kohta.

Pooltel juhtudel õpivad kutsekooli õpilased oma maakonnas ja pooltel juhtudel kuskil mujal (Joonis 37). Teises maakonnas õppimist (N=71) põhjendatakse ennekõike sellega, et kohalikus kutsekoolis ei õpetata huvipakkuvat eriala või ei õpetata seda sobivas õppeastmes (79% mainib seda ühena põhjustest). Harvemini on põhjuseks ka väljaspool oma maakonda asuva kutsekooli parem logistiline asukoht (15%), parem tase (8%) või mõni muu asjaolu (nt oma maakonnas puudub kutsekool, sealne õpe on sobivas keeles, laps vajab eritingimusi).

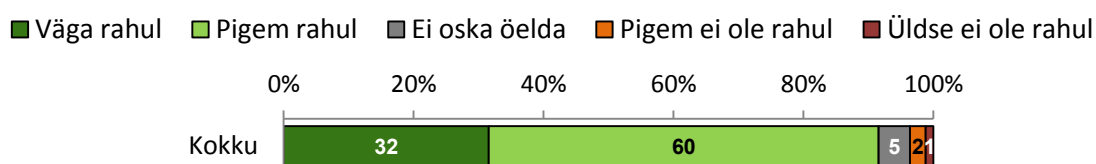
Joonis 37. Kus nad kutsekoolis käivad? (N=143; leibkonnad, kus on kutsekooli õpilasi)

Sarnaselt üldhariduskoolile paluti siingi leibkonna esindajail vastata kõigi kutsekoolis õppivate liikmete kohta eraldi ja lähtuda seejuures kõige sagedamini kasutatavast liikumisviisist. Kutsekooli õpilaste teekond kodust kooli on keskmiselt märksa pikem kui üldharidust omandavil lastel: **ainult 23% õpilastel asub kool kodust kuni poole tunnise teekonna kaugusel** (Joonis 38). Pooled kutsekooli õpilased lähevad kooli üle tunni, sh 28% koguni üle 90 minuti. Omavalitsusüksuse tüüpide võrdlemisel tuleb vastajate väikse arvu tõttu arvestada suure statistilise veaga. Täpselt detailidesse laskumata saab aga siinkohalgi järeldada, et kõige lühem koolitee on tööjõuareali keskustes elavil kutsekooli õpilastel, kõige pikem aga kaugtagamaalt pärit noortel.

Joonis 38. Kui kaua võtab aega laste teekond kodust kooli? (N = kutsekooli õpilased)

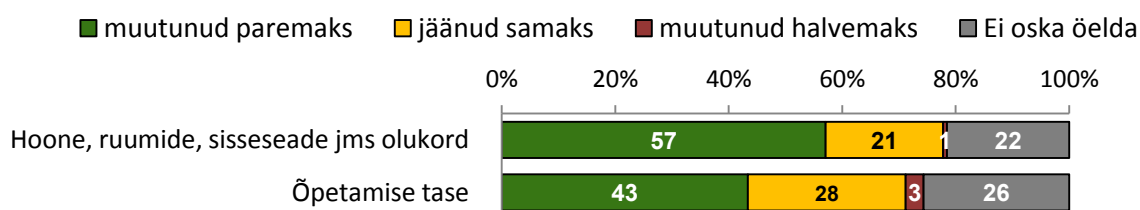
* Vastajate väikse arvu tõttu tuleb omavalitsusüksuse tüüpide võrdlemisel arvestada suure statistilise veaga.

Kui lapsed käivad erinevates kutsekoolides, siis paluti vastajal järgnevates küsimustes hinnata seda kooli, mis asub nende kodule kõige lähemal. **Rahulolu kutsekooliga on kõrge**: 32% vastajaist on kutsekooliga väga ja 60% pigem rahul (Joonis 39). Rahulolematuid leidub kutsekooliga kokku puutunute seas ainult 4%.

Joonis 39. Kuidas Te olete üldiselt rahul kutsekooliga, kus lapsed käivad? (N=143; leibkonnad, kus on kutsekooli õpilasi)

Kutsekooli puhul hinnatakse koolimaja olukorra ning õpetamise taseme muutumist sarnasemalt kui üldhariduskooli mistahes astmes. Võrreldes paari aasta taguse ajaga on hoone, ruumide, sisseseade jms olukord muutunud paremaks 57% ning õpetamise tase 43% vastajate arvates (Joonis 40). Olukorra halvenemist mainitakse mõlema valdkonna puhul väga üksikutel juhtudel (1-3%). Kutsekooli osas ilmneb isegi tugevamalt kui gümnaasiumi puhul, et paljude leibkondade esindajad (22-26%) ei oska hinnata seda kutsekooli, kus nende leibkonnaliikmed õpivad.

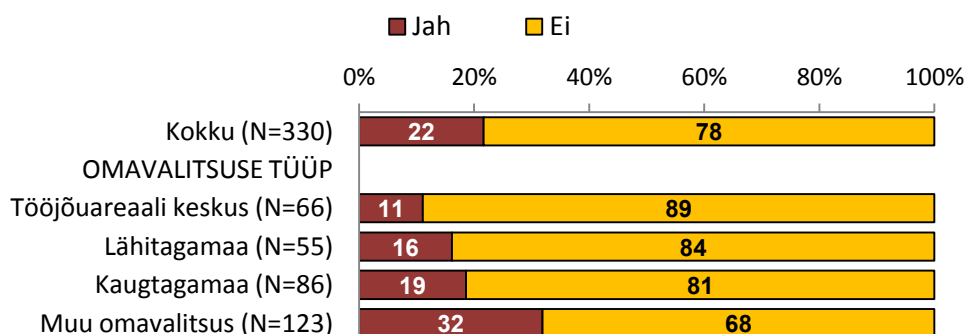
Joonis 40. Kas selle kutsekooli hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? / Kas selles kutsekoolis on õpetamise tase viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? (N=143; leibkonnad, kus on kutsekooli õpilasi)

5.5. Õpilaskodu

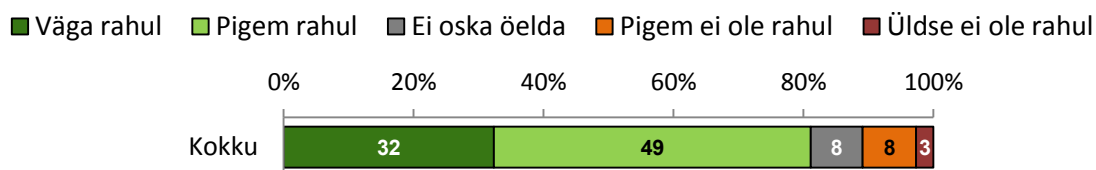
Õpilaskodu praeguse kasutamise ja vajaduse kohta küsiti neilt vastajailt, kelle leibkonnas on mõni gümnaasiumis või kutsekoolis käiv laps. Õpilaskodus elavaid lapsi leidub umbes igas viiendas taolises leibkonnas (22%) (Joonis 41). Tööjõuarealaal keskustes, kus paljud lapsed õpivad kodu lähedal, kasutatakse õpilaskodu teenust kõige vähem (11%). Muud tüüpi omavalitsustes, mis asuvad keskustest eemal, seevastu kasutab iga kolmas (32%) gümnaasiumi ja/või kutsekooli õpilasi sisaldav leibkond võimalust elada õpilaskodus.

Joonis 41. Kas mõni lastest, kes õpib gümnaasiumis või kutsekoolis, elab õpilaskodus? (N = leibkonnad, kus on gümnaasiumi või kutsekooli õpilasi)

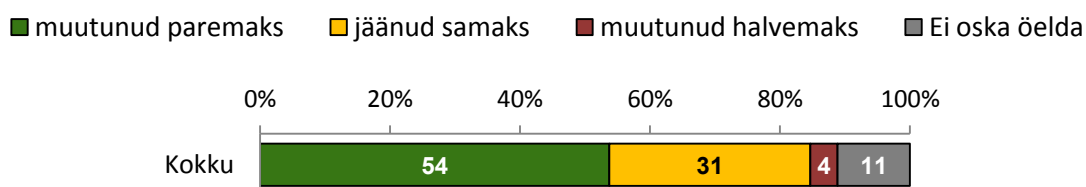
Kui lapsed elavad erinevates õpilaskodudes, siis paluti vastajal järgnevalt hinnata seda õpilaskodu, mis asub nende kodule kõige lähemal. Õpilaskodu teenust kasutavatest leibkondadest 81 protsenti ehk **4/5 on õpilaskoduga rahul**, sh 35% on väga rahul (Joonis 42). Rahulolematuid leidub teenusekasutajate hulgas 11%.

Joonis 42. Kuidas Te olete õpilaskoduga rahul? (N=71; leibkonnad, kus on õpilaskodus elavaid gümnaasiumi või kutsekooli õpilasi)

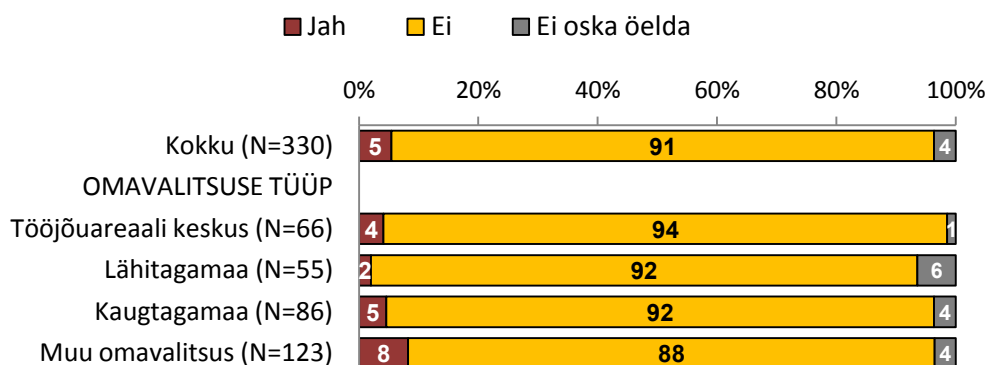
Umbes poolte vastajate (54%) hinnangul on õpilaskodu hoone, ruumide, sisseseade jms olukord viimase paari aasta jooksul paremaks muutunud, kolmandiku (31%) arvates samasugusena püsinud ning varasemast halvemaks hindab seda 4 protsenti (Joonis 43).

Joonis 43. Kas õpilaskodu hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? (N=71; leibkonnad, kus on õpilaskodus elavaid gümnaasiumi või kutsekooli õpilasi)

Rahuldamata vajadust õpilaskodu teenuse järele eriti palju ei esine – gümnaasiumi ja/või kutsekooli õpilasi sisaldavatest leibkondadest vaid 5 protsendis on mõni laps, kes hetkel ei ela õpilaskodus, aga kellel tegelikult oleks vaja seda teenust (Joonis 44). Olukorral, kus lapsed ei ela õpilaskodus, kuigi seda oleks vaja (N=18), on valdavalt kaks põhjust: koolil puudub õpilaskodu või laps ise ei taha sealses õpilaskodus elada. Harvemini on õpilaskodu teenuse mittekasutamise põhjuseks ka vabade kohtade puudumine või õpilaskoduteenuse kõrge hind.

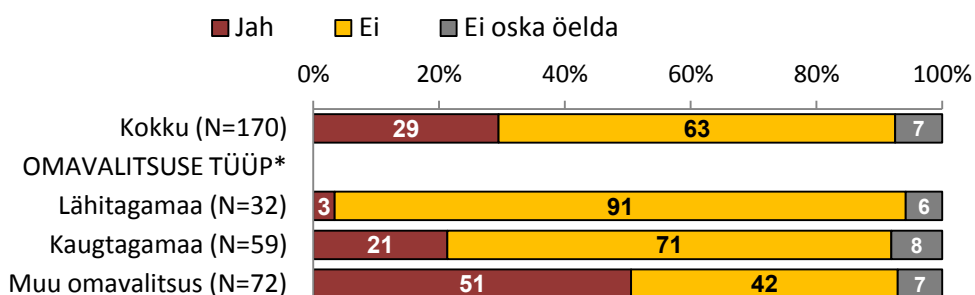
Joonis 44. Kas Teie leibkonnas on gümnaasiumis või kutsekoolis õppivaid lapsi, kes hetkel ei ela õpilaskodus, aga kellel oleks vaja õpilaskodu? (N = leibkonnad, kus on gümnaasiumi või kutsekooli õpilasi)

Lisaks praeguse reaalse olukorra hindamisele paluti maakonnakeskusest rohkem kui 3 kilomeetri kaugusel elavail vastajail, kelle leibkonnas on gümnaasiumi õpilasi, kujutada ette olukorda, kus **gümnaasium asuks ainult maakonna keskuses** ja kõigil gümnaasiumi õpilastel tuleks seal koolis käia. Uuringu põhjal vajaks taolises situatsioonis õpilaskodu kohta 29% maakonnakeskusest eemal elavaist leibkondadest (Joonis 45).

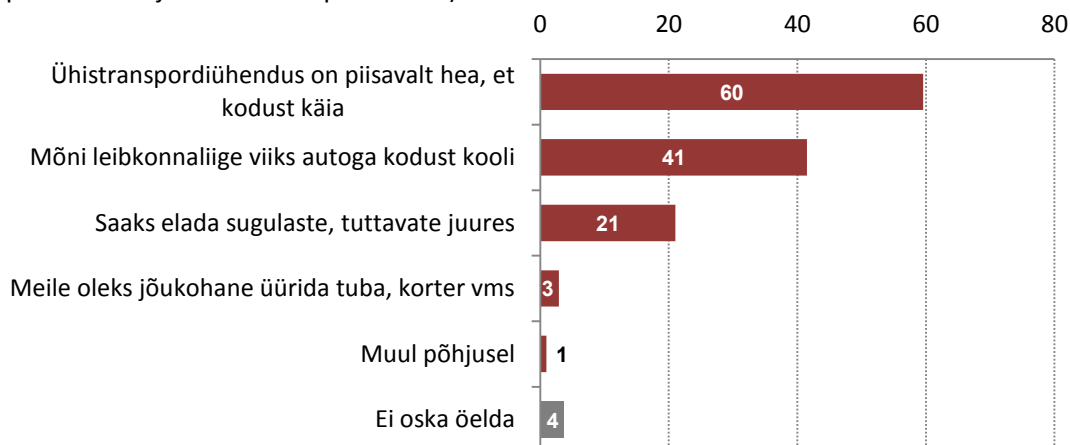
Õpilaskoduteenuse vajadusest parema ülevaate saamiseks paluti oma arvamust põhjendada neil inimestel, kes hoolimata gümnaasiumi oletatavast paiknemisest maakonnakeskuses ei vajaks enda sõnul gümnaasiumis õppides õpilaskodu kohta. Valdavalt ei vajata taolises olukorras õpilaskoduteenust seetõttu, et laps saaks endiselt kodust kooli käia: 60% vastajaist nimetab ühe põhjusena asjaolu, et ühistransport on kodust käimiseks piisavalt hea, ning 41% juhtudest saaks mõni leibkonnaliige viia lapse autoga kodust kooli (Joonis 46). Igapäevaselt kodust käimise võimalusi nimetavad kõige enam tagamaal (eriti lähitagamaal) elavad vastajad. Viiendikus leibkondadest saaksid lapsed maakonnakeskuses õppides elada mõne sugulase või tuttava juures. Korterit või toa üürimise võimalust mainitakse väga üksikutel juhtudel.

Joonis 45. Palun oletage, et gümnaasium asuks maakonnakeskuses ja kõigil gümnaasiumi õpilastel tuleks seal koolis käia. Kas Teie leibkonna lastel, kes gümnaasiumis õpivad, oleks sel juhul vaja kohta õpilaskodus? (N = leibkonnad, kus on gümnaasiumi õpilasi ja koduasula on maakonnakeskusest rohkem kui 3 km kaugusel)

* Kuna enamik tööjõuareali keskustest on ühtlasi ka maakonnakeskused, siis oli sealsete vastajate arv selles küsimuses väga väike (N=6) ja seetõttu ei saa neid eraldi analüüsida.

Joonis 46. Mis põhjusel ta/nad ei vajaks kohta õpilaskodus? (%; N=107; leibkonnad, kus on gümnaasiumi õpilasi ja koduasula on maakonnakeskusest rohkem kui 3 km kaugusel, aga sellegipoolest ei vajataks kohta õpilaskodus)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

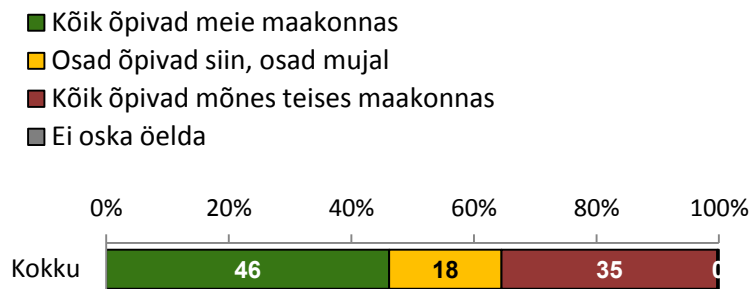
5.6. Täiskasvanuharidus ja ümberõpe

Järgnev teema puudutab ainult neid leibkondi, mille liikmete hulgas on mõni tööealine ehk 19-64-aastane inimene (N=1328). Igas neljandas sellises leibkonnas (26%) osaleb mõni tööealine liige täiskasvanuhariduses. Vastajaile loetud kirjelduse kohaselt käib täiskasvanuhariduse alla nii tasemeõpe, tööalane õpe kui vabahariduslik koolitus, eeldusel, et õppe eesmärgiks on positsiooni parandamine tööturul (nt kui omandatakse keskharidust või kutset või õpitakse võõrkeeli eesmärgiga seda tööalaselt rakendada).

Uuringu põhjal osalevad paremal majanduslikul järjel olevad leibkonnad täiskasvanuhariduses keskmisest rohkem: sääste omavatest leibkondadest iga kolmas (32%), säästudeta leibkondadest aga ainult iga viies (20%). Lisaks ilmneb erinevus ka koduse keele alusel: eestikeelsete leibkondade osalusaktiivsus on 28%, muu koduse keelega leibkondadel aga 16%. Piirkonniti vaadeldes on täiskasvanuhariduses osalevaid leibkondi kõige enam Võrumaa (40%) ja Harjumaa (35%) vastajate seas; kõige vähem aga Valgamaal (14%) ja Saaremaal (18%).

Peaaegu pooltes (46%) leibkondades õpivad kõik täiskasvanuhariduses osalevad inimesed oma maakonnas (Joonis 47). Ülejäänud puhkudel kas õpitakse väljaspool oma maakonda (35%) või leidub nii samas maakonnas kui mujal õppivaid leibkonnaliikmeid (18%).

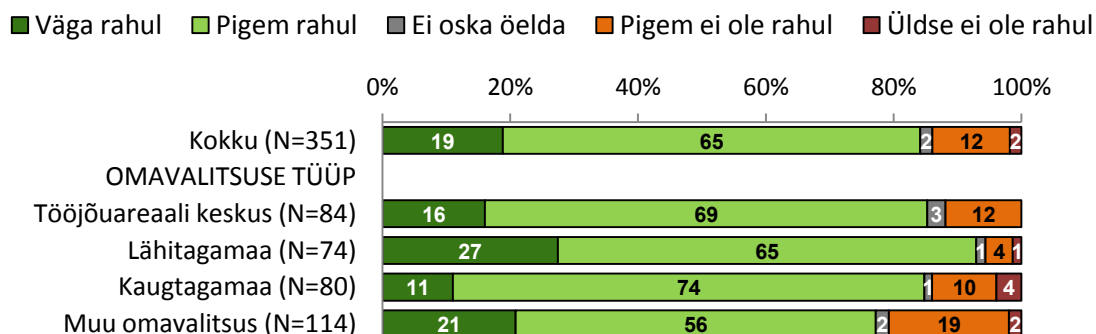
Joonis 47. Kus need tööealsed leibkonnaliikmed õpivad või koolitusel osalevad? (N=351; leibkonnad, kus mõni tööealine liige osaleb täiskasvanuhariduses)

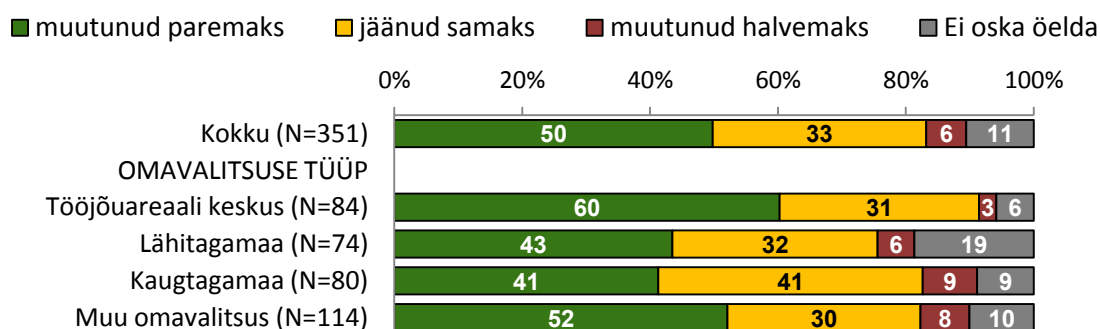
Täiskasvanuhariduse **võimalustega ollakse valdavalt rahul** – selle valdkonnaga kokku puutunud leibkondade esindajaist 84% on rahul, enamik neist siiski ainult pigem rahul (Joonis 48). Rahulolematuid leidub 14 protsenti. Pooled vastajaist (50%) leiavad, et täiskasvanuhariduse võimalused on viimase 5 aasta jooksul paremaks muutunud, kolmandiku (33%) arvates on need jäänud samale tasemele ning 6% vastajate hinnangul halvenenud (Joonis 49).

Kuna need küsimused ei olnud kindla piirkonna kohta, vaid käsitlesid võimalusi üldiselt, siis ei ole omavalitsusüksuse tüüpide vahelise võrdluse puhul teada, kuivõrd antud vastused lähtuvad inimese enda elukohast.

Joonis 48. Kuidas Te olete üldiselt täiskasvanuhariduse võimalustega rahul? (N = leibkonnad, kus mõni tööealine liige osaleb täiskasvanuhariduses)

Joonis 49. Kas täiskasvanuhariduse võimalused on Teie hinnangul viimase 5 aasta jooksul...? (N = leibkonnad, kus mõni tööealine liige osaleb täiskasvanuhariduses)

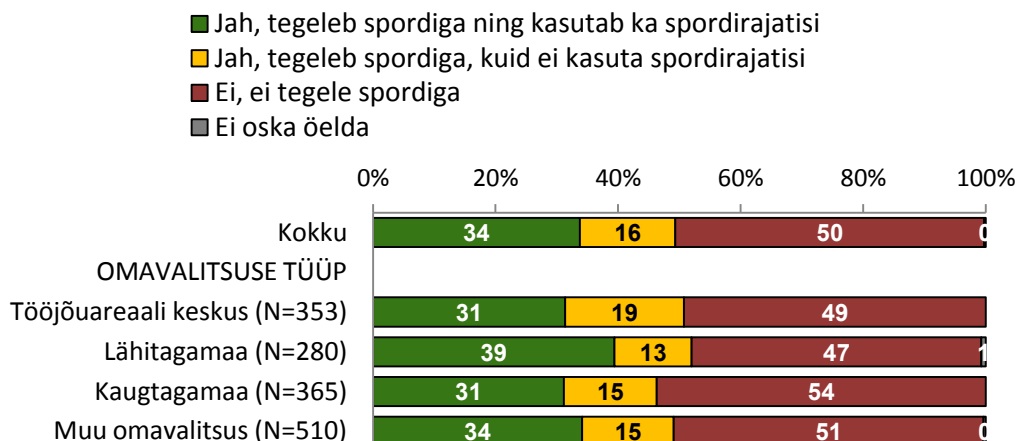
6. Vaba aja tegevused

Kuues peatükk annab ülevaate erinevatele sihtgruppidele mõeldud vaba aja tegevustes osalemisest ning rahulolust pakutavate teenustega. Siinkohal käsitletakse nii sportimisvõimalusi, huviringe ja huvikoole kui ka iseseisvalt vaba aja veetmise võimalusi.

6.1. Sportimisvõimalused

Pooltes leibkondades leidub täiskasvanud liikmeid, kes tegelevad vabal aja spordiga (Joonis 50). Neid, kes sporti tehes selleks rajatud sportimisvõimalusi kasutavad, on mõnevõrra vähem – igas kolmandas leibkonnas (34%) kasutab mõni täiskasvanud liige loodud sportimisvõimalusi. Käesolevas uuringus on sportimisvõimaluste all mõeldud hooneid ja rajatisi, mis on sportimiseks ehitatud või rajatud ning mille eest regulaarselt hoolt kantakse (näiteks võimla, ujula, kergliiklusrada, jooksurada, suusarada jms). Omavalitsusüksuse tüübi lõikes siinkohal suuri erinevusi ei esine – ainsaks eripäraks on see, et lähitagamaa elanike seas on sportimisvõimaluste kasutajaid keskmisest veidi rohkem. Maakonniti vaadates on spordihoonete ja -rajatiste kasutajaid kõige enam Lääne-Virumaa, Harjumaa ja Saaremaa vastajate hulgas (40-42%).

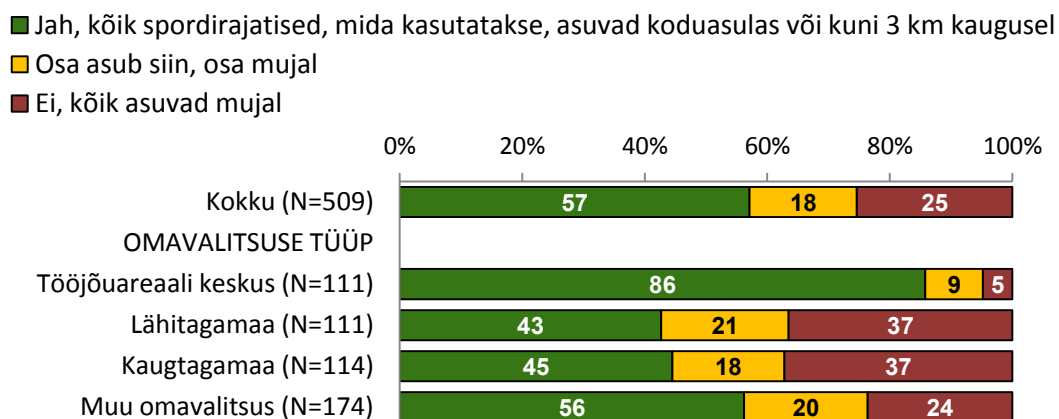
Joonis 50. Kas mõni Teie täiskasvanud leibkonnaliige tegeleb vabal ajal spordiga ja kasutab selleks loodud sportimisvõimalusi? (N = kõik leibkonnad)

Uuringust ilmneb, et paremal majanduslikul järjel olevad leibkonnad on keskmisest aktiivsemad spordiga tegelejad. Antud erinevus ilmneb just nende leibkondade osas, mille liikmed kasutavad sportides selleks loodud sportimisvõimalusi: üle 800-eurose kuusissetulekuga ning sääste omavate leibkondade seas on spordihoonete ja -rajatiste kasutajaid keskmisest märksa rohkem.

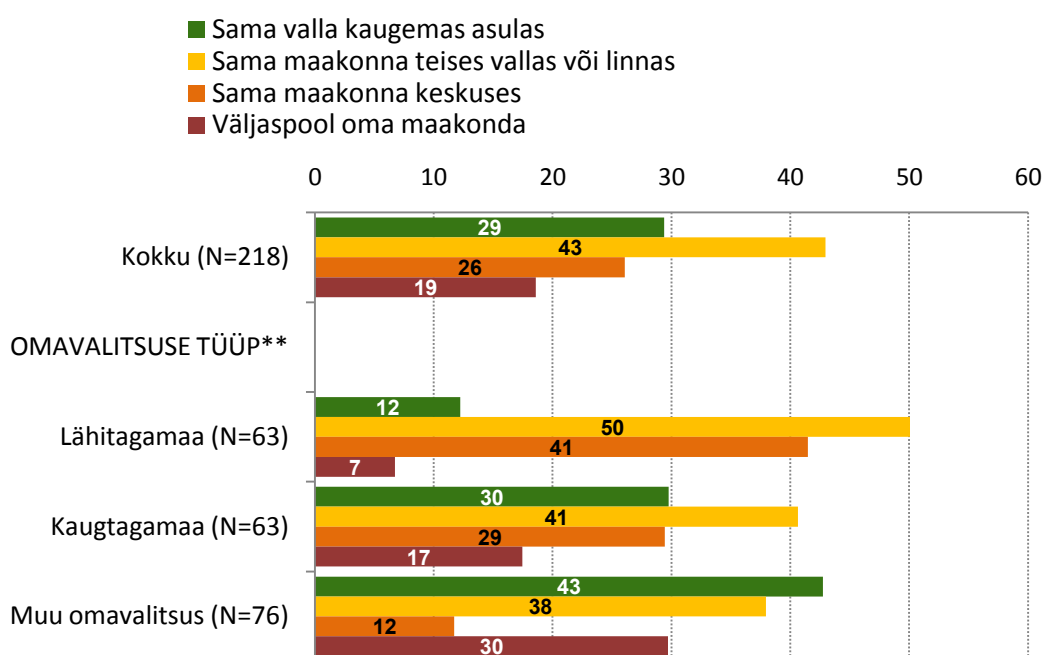
Spordiga tegelevad täiskasvanud kasutavad enam-jaolt oma koduasulas või 3 kilomeetri raadiuses paiknevaid spordihooneid ja -rajatisi: 57% leibkondades kasutatakse ainult kodulähedasi sportimisvõimalusi ning 18% leibkondades nii kodulähedasi kui ka kaugemaid võimalusi (Joonis 51). Neljandik leibkondadest kasutab ainult selliseid spordihooneid ja -rajatisi, mis asuvad koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel. Kui tööjõuareala keskustes leidub mujal asuvate sportimisvõimaluste kasutajaid vaid 14% leibkondades, siis lähi-ja kaugtagamaal on neid suisa rohkem kui pooltes leibkondades (55-57%).

Joonis 51. Kas spordihooned ja -rajatised, mida täiskasvanud leibkonnaliikmed kasutavad, asuvad Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = leibkonnad, kus mõni täiskasvanud liige tegeleb spordiga ja kasutab selleks spordirajatisi)

Koduasulast eemal sportivad täiskasvanud kasutavad valdavalt oma maakonna piires asuvaid spordihooneid ja -rajatisi: oma valla kaugemas asulas sportijaid on 29 protsendis, maakonnakeskuses sportijaid 26% ning maakonna teises vallas või linnas sportijaid 43% taolistes leibkondades (Joonis 52). Igas viiendas leibkonnas kasutab keegi ka väljaspool maakonda asuvaid sportimisvõimalusi (19% mainib seda ühena vastustest). Kui vaadelda kõiki leibkondi, kus mõni täiskasvanud liige kasutab spordihooneid või -rajatisi (N=509), siis leidub väljaspool oma maakonda sportimisvõimalusi kasutavaid inimesi 8 protsendis leibkondades. Juuresolevalt jooniselt näeb ka tendentse, kus erinevate omavalitsusüksuse tüüpide esindajad tavatsevad sportimas käia.

Joonis 52. Kus need mujal asuvad spordihooned ja -rajatised paiknevad? (%); N = leibkonnad, kus mõni täiskasvanud liige kasutab spordirajatisi oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel)

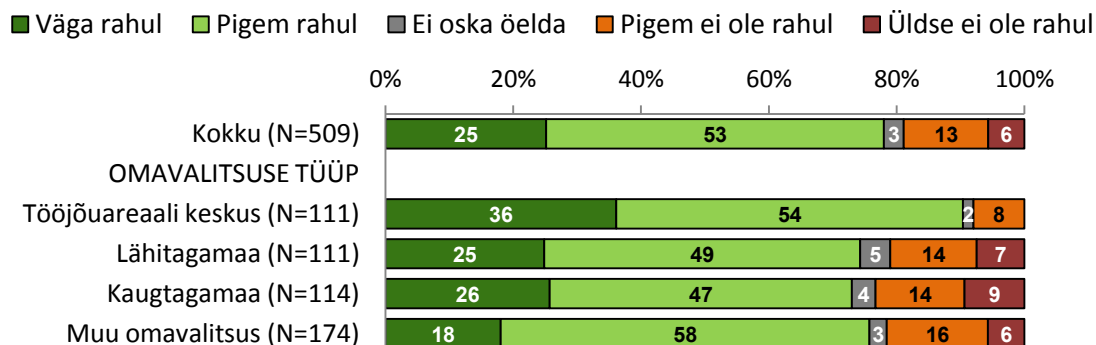
*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

** Vastajate väga väikse arvu (N=16) tõttu ei saa tööjõuareali keskuseid eraldi analüüsida.

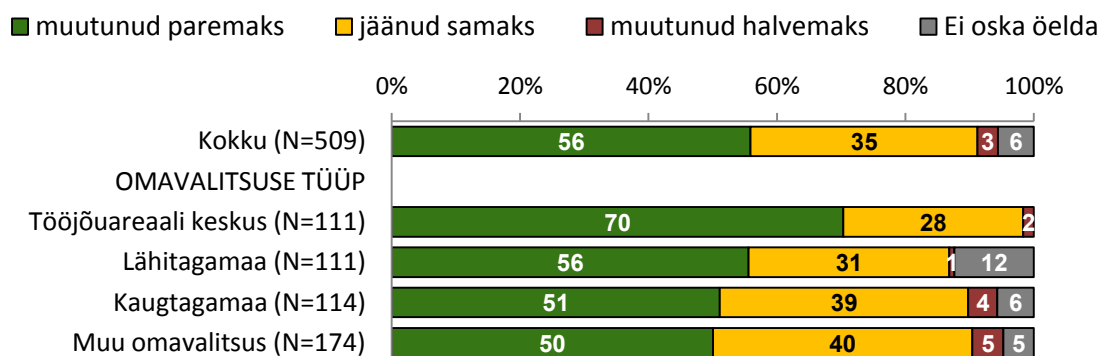
Oma kodukandi sportimisvõimalustega on **rahul üle 3/4 spordirajatisi kasutavatest leibkondadest**, sh 25% on väga rahul ja 53% pigem rahul (Joonis 53). Ligikaudu viiendik (19%) vastanuist aga ei ole seni loodud võimalustega rahul. Tööjõuareali keskuste elanikud on oma kodukandi sportimisvõimalustega rohkem rahul kui ülejäänud vastajad: rahulolevaid vastajaid leidub keskustes 90% ja mujal 73-76%.

Enam kui pooled (56%) spordirajatisi kasutavatest leibkondadest on viimase 5 aasta jooksul märganud oma kodukandis sportimisvõimaluste paremuse suunas edasi arenemist (Joonis 54). Varasemaga samale tasemele on võimalused jäänud 35% ja halvemaks muutunud 3% vastanute hinnangul. Sarnaselt rahulolule paistavad siingi tööjõuareali keskuste elanike vastused positiivsematena silma – 70% keskustes elavaist vastajaist peab praeguseid sportimisvõimalusi paremaks kui 5 aasta eest, mujal on sama meelt 50-56% vastanuist.

Joonis 53. Kuidas Te olete rahul oma kodukandis loodud sportimisvõimalustega (spordihooned ja -rajatised)? (N = leibkonnad, kus mõni täiskasvanud liige tegeleb spordiga ja kasutab selleks spordirajatisi)

Joonis 54. Kas Teie kodukandis on sportimisvõimalused viimase 5 aasta jooksul Teie hinnangul...? (N = leibkonnad, kus mõni täiskasvanud liige tegeleb spordiga ja kasutab selleks spordirajatisi)

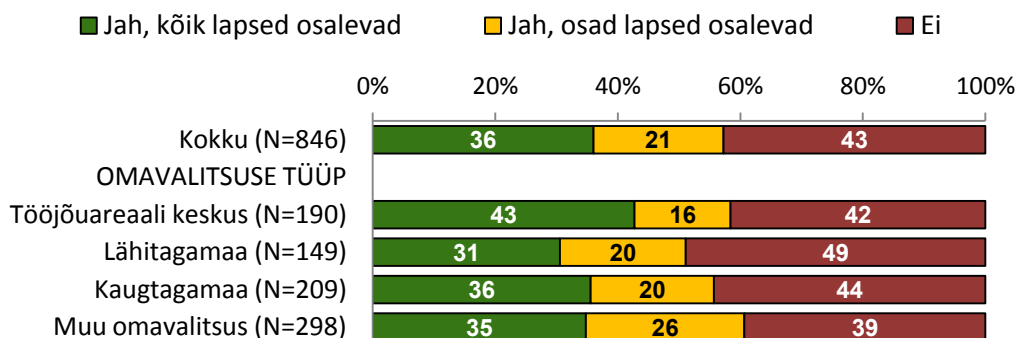

6.2. Noorte huvitegevus

Noorte huvitegevuse osas vaadeldi eraldi kahte erinevat aspekti: huviringide ja huvikoolide tegevuses osalemine ning noorte võimalused iseseisvalt vaba aega veeta. Vastajateks olid siin nende leibkondade esindajad, kus on mõni lasteaiaaegne või koolis käiv laps.

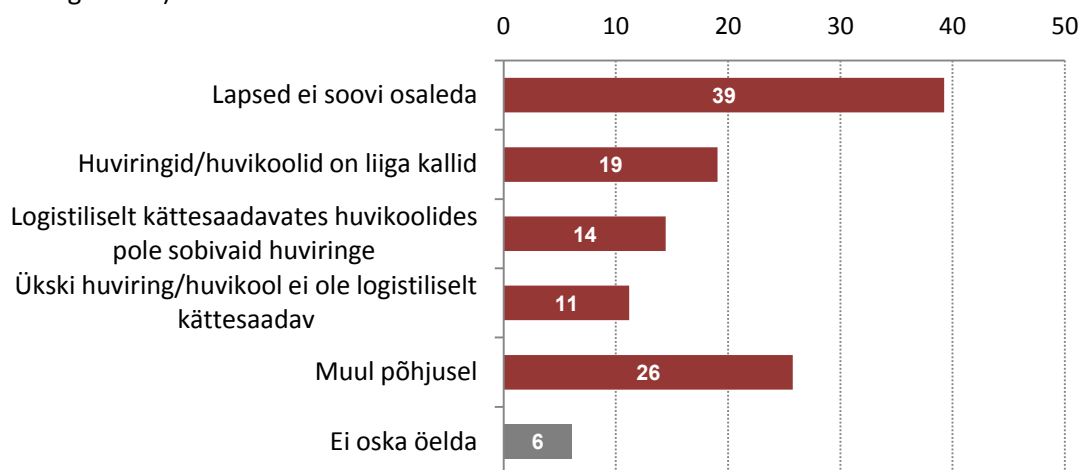
Lastega leibkondadest ligikaudu 3/5 on sellised, kus leidub mõne **huviringi või huvikooli** tegevuses osalevaid lapsi: 36% juhtudest osalevad kõik lasteaia- ja kooliealised lapsed huvitegevuses ning 21% juhtudest teevad seda osad lastest (Joonis 55). Omavalitsusüksuse tüüpide lõikes ilmneb, et lähitagamaal on huvitegevuses osalejate osakaal veidi madam kui mujal. Maakonniti vaadeldes on osalusaktiivsus kõige kõrgem Saaremaa, Hiiumaa ja Järvamaa vastajate seas. Uuringust ilmneb ka teatav tendents, et mida madalama sissetulekuga leibkondadega on tegemist, seda väiksem on nende seas noorte huvitegevusse kaasatute osakaal.

Joonis 55. Kas Teie leibkonnas on lapsi, kes osalevad mõne huviringi või huvikooli tegevuses? (N = leibkonnad, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi)

Peamiseks põhjuseks, miks lapsed huviringides ei osale, on vastava soovi puudumine kas lastel endil või nende vanematel – 39% vastajaist ütleb ühena põhjustest, et lapsed ise ei soovi osaleda, ning lisaks tuuakse muude põhjuste all sageli välja, et lapsed on huviringides osalemiseks alles liiga noored (Joonis 56). Samas esineb ka mitmeid probleeme huvitegevuse kättesaadavusega: 19% juhtudest peetakse huviringe liiga kalliks, 14% juhtudest ei ole asukoha poolest sobivates huvikoolides lapsele sobilikke ringe (nt ei vasta lapse huvidele või ei ole mõeldud selles eas lastele) ning 11 protsendile vastanuist pole huviringid üldse logistiliselt kättesaadavad. Lisaks juba eelpool mainitud asjaolule, et lapsi (valdavalt tegemist lasteaiaaialiste lastega) peetakse huvitegevuses osalemise jaoks liiga väikesteks, tuuakse muude mitteosalemise põhjustena välja veel ajapuudus (nt õppekoormuse tõttu), tervislikud põhjused, sobimatud huviringi ajad, piisaval hulgal tegevust lasteaia jne (vt Lisa 4).

Joonis 56. Mis on põhjuseks, et lapsed/osa lastest ei osale huviringide ega huvikoolide tegevuses? (%; N=541; leibkonnad, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi, kes ei osale ühegi huviringi ega huvikooli tegevuses)

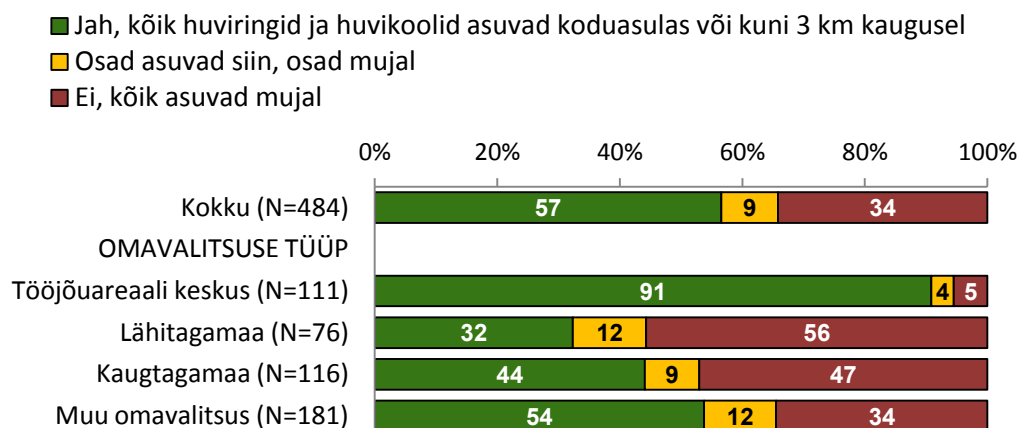
*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Kui vaadelda kättesaadavusega seotud probleeme, siis huviringide liiga kõrget hinda tuuakse kõige enam takistusena välja tööjõuareala keskustes ja kaugtagamaal (23-24% sealsetest vastajatest nimetab seda ühena põhjustest) ning logistilise kättesaadavusega seotud probleeme mainitakse

ennekõike kaugtagamaal ja muud tüüpi omavalitsustes (vastavalt 17 ja 14 protsenti sealsetest vastajatest; mujal 4-5%). Ootuspäraselt mainivad huviringide kallidust keskmisest enam nende leibkondade esindajad, kus on madalam igakuine sissetulek ja puuduvad säästud.

Enam kui pooltel juhtudel (57%) asuvad kõik huviringid ja huvikoolid, mille tegevuses lapsed osalevad, nende koduasulas või kuni 3 kilomeetri raadiuses (Joonis 57). Samas iga kolmanda leibkonna (34%) lapsed osalevad ainult kaugemal toimuvates huviringides. Sarnaselt eelpool käsitletud teenustele ilmneb siingi, et tööjõuareaali keskused eristuvad tugevalt ülejäänud kohalikest omavalitsustest. Keskustes elavad leibkonnad leiavad oma lastele sobiva huvitegevuse valdavalt kodu lähistelt (kaugemaid teenuseid kasutab vaid 9%), aga paljud teiste piirkondade lapsed peavad huviringides käimiseks minema kodust rohkem kui 3 km kaugusele.

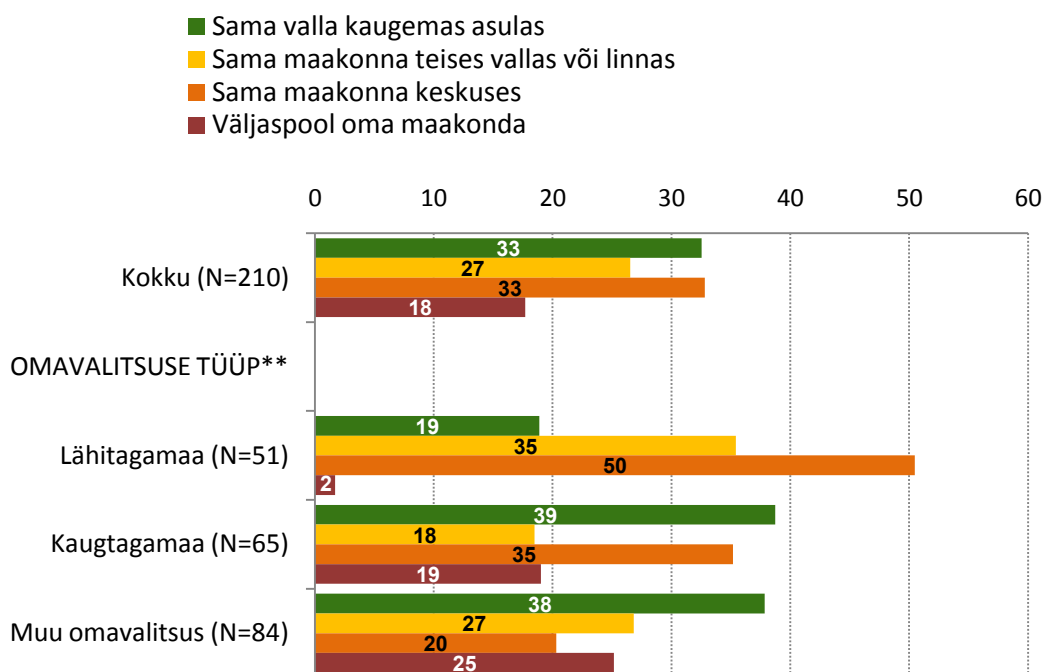
Joonis 57. Kas huviringid või huvikoolid, mille tegevuses lapsed osalevad, asuvad Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = leibkonnad, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi, kes osalevad mõne huviringi või huvikooli tegevuses)

Leibkondi, kus mõni laps osaleb huviringi või huvikooli tegevuses oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel, oli kokku 43%. Neist kolmandikul juhtudel kasutatakse teenust oma valla kaugemas asulas või oma maakonna keskses (kumbagi mainib ühena huviringi toimumispaikadest 33%) ja ligikaudu sama paljudel juhtudel mõnes teises samas maakonnas asuvas linnas või vallas (27%) (Joonis 58). Väljaspool maakonda huvikoolides või huviringides osalevaid lapsi leidub 18% taolistes leibkondades; kõigist laste huvitegevuses osalevatest leibkondadest (N=484) moodustab see 8%. Järgnevalt jooniselt näeb ka tendentsi, kus erinevat tüüpi omavalitsusüksustes elavad lapsed tavatsevad huviringides käia.

Rohkem kui pooltel juhtudel (57%) osaletakse oma koduasulast enam kui 3 km kaugusel toimuvates huviringides seetõttu, et kodule lähemal ei ole huvikoole ega huviringe (Joonis 59). Viiendik kodust kaugemat teenust kasutavatest leibkondadest põhjendab oma valikut aga sellega, et koduasulas toimuvad ringid ei vasta laste huvidele või käiakse laste kooli juures asuvates huviringides (kumbagi 20%). Harvemini tuuakse põhjuseks ka praeguste huviringide paremat logistilist sobivust (11%), soodsamat hinda (6%) või mõnd muud asjaolu (nt hakati seal huviringis käima juba enne kolimist).

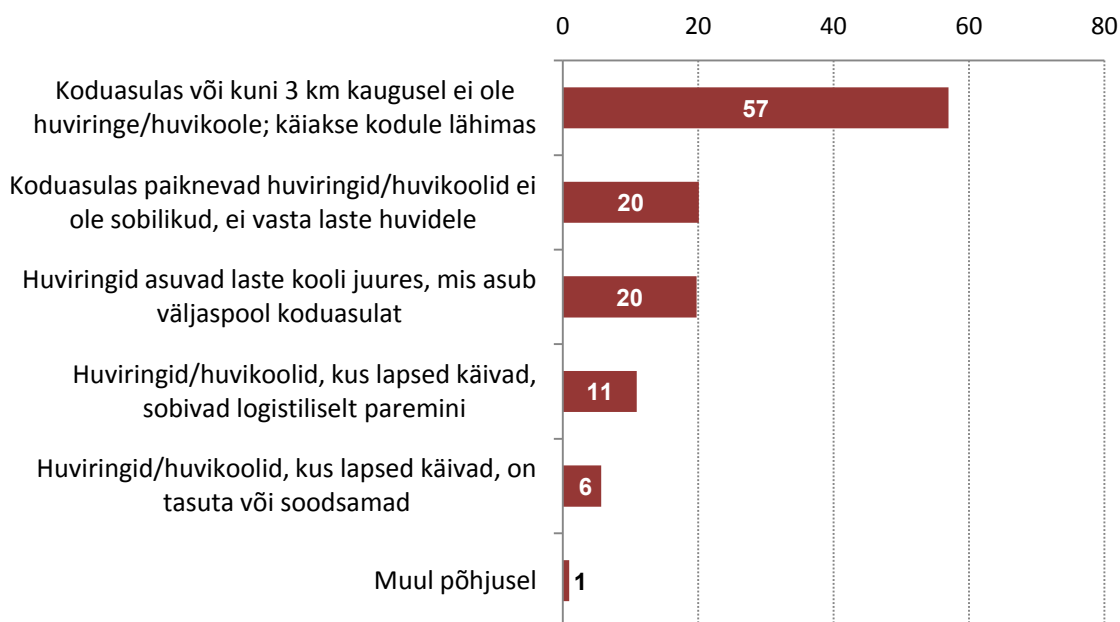
Joonis 58. Kus need mujal asuvad huviringid või huvikoolid tegutsevad? (%) (N = leibkonnad, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi, kes osalevad mõne huviringi või huvikooli tegevuses oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

** Vastajate väga väikse arvu (N=10) tõttu ei saa tööjõuareaali keskuseid eraldi analüüsida.

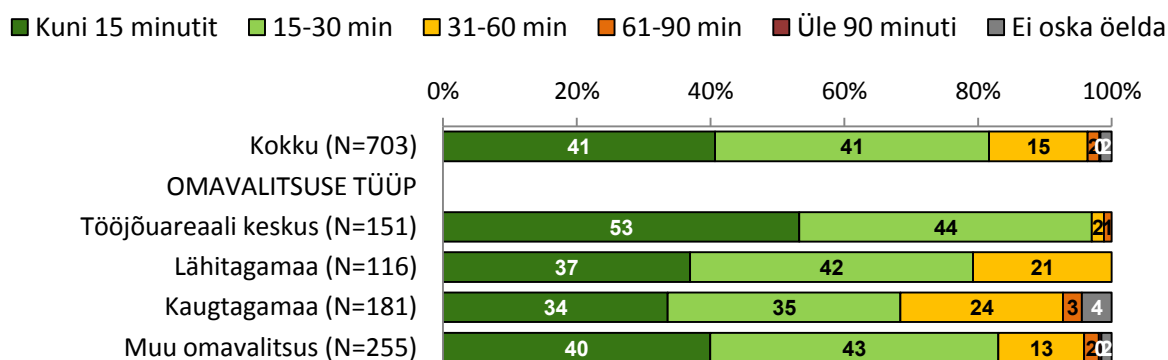
Joonis 59. Mis põhjusel lapsed osalevad huviringides või huvikoolides väljaspool oma koduasulat? (%) (N=210; leibkonnad, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi, kes osalevad mõne huviringi või huvikooli tegevuses oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

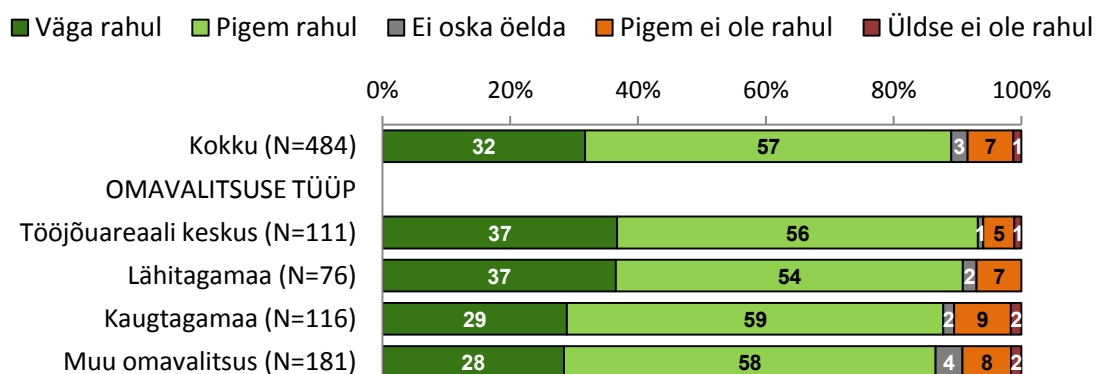
Selgitamaks välja laste huviringide toimumiskohtade ja kodu vahelise teekonna pikkust paluti leibkonna esindajail vastata kõigi erinevate toimumispaikade kohta eraldi ja lähtuda seejuures kõige sagedamini kasutatavast liikumisviisist. 2/5 juhtudest võtab teekond huviringist või huvikoolist koju aega kuni 15 minutit ning sama paljudel kulub selleks 15-30 minutit (Joonis 60). Seega vähemalt poole tunni jooksul jõuab huviringist koju 82% huvitegevuses osalevatest lastest. Kõige pikem teekond huviringist koju on neil lastel, kes elavad kaugtagamaal – sealsete laste jaoks asub iga neljas huviring (27%) kodust rohkem kui 30-minutise teekonna kaugusel.

Joonis 60. Kui kaua võtab aega laste teekond huviringist või huvikoolist koju? (N = huviringi/ huvikooli asukohad)

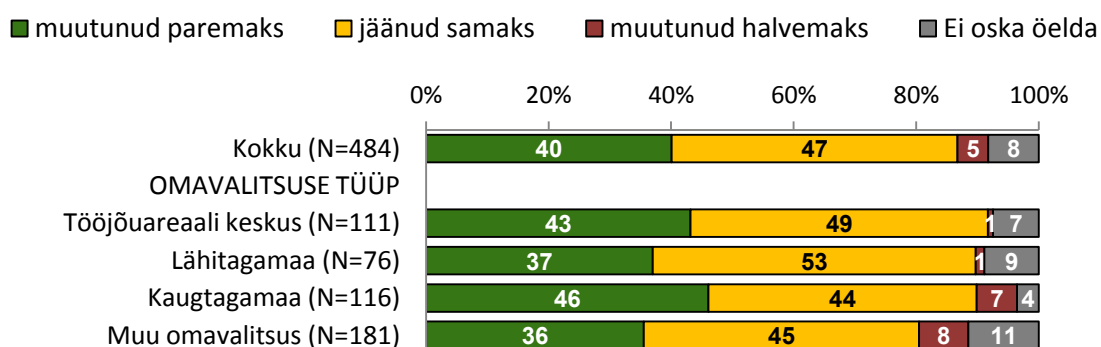
Väga suur osa (89%) noorte huviringide ja huvikoolidega kokku puutunud leibkondadest on nendega rahule jäänud: 32% on üldiselt väga rahul ja 57% pigem rahul (Joonis 61). Rahulolematuseks näeb noorte huviringide osas põhjust 8% vastajaist. Omavalitsusüksuse tüüpide vahelised erinevused ei ole siinkohal eriti suured – tööjõuareali keskustest ja lähitagamaalt pärit inimesed on teenusega mõnevõrra sagedamini väga rahul kui ülejäänud piirkondade esindajad (37%, mujal 28-29%).

Joonis 61. Kuidas Te olete üldiselt noorte huviringide ja huvikoolidega rahul? (N = leibkonnad, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi, kes osalevad mõne huviringi või huvikooli tegevuses)

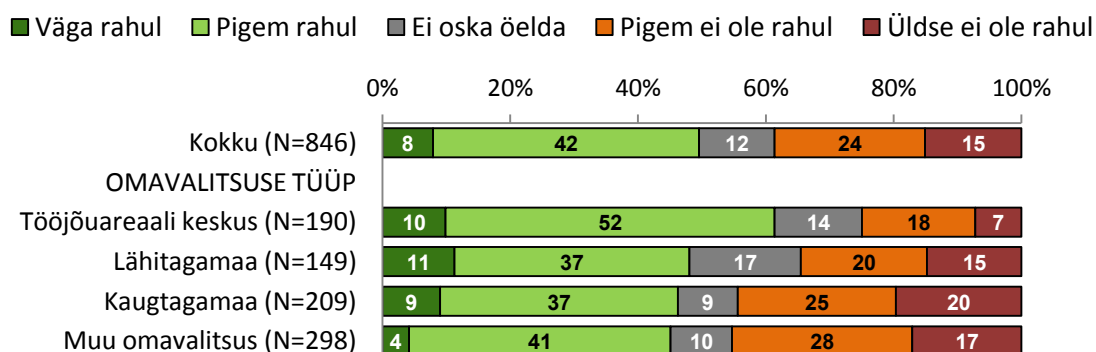
Võrreldes paari aasta taguse ajaga on noorte huviringide ja huvikoolide olukord enamike vastajate arvates kas paremaks muutunud (40%) või samale tasemele jäänud (47%) (Joonis 62). Huviringide olukorra halvenemist on täheldanud 5% vastanuist; enamikel juhtudel pärinevad sellised hinnangud kaugtagamaal või muud tüüpi omavalitsustes elavatelt inimestelt (7-8% sealsetest huviringidega kokku puutunud leibkondadest).

Joonis 62. Kas noorte huviringide ja huvikoolide olukord on viimase paari aasta jooksul Teie hinnangul...? (N = leibkonnad, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi, kes osalevad mõne huviringi või huvikooli tegevuses)

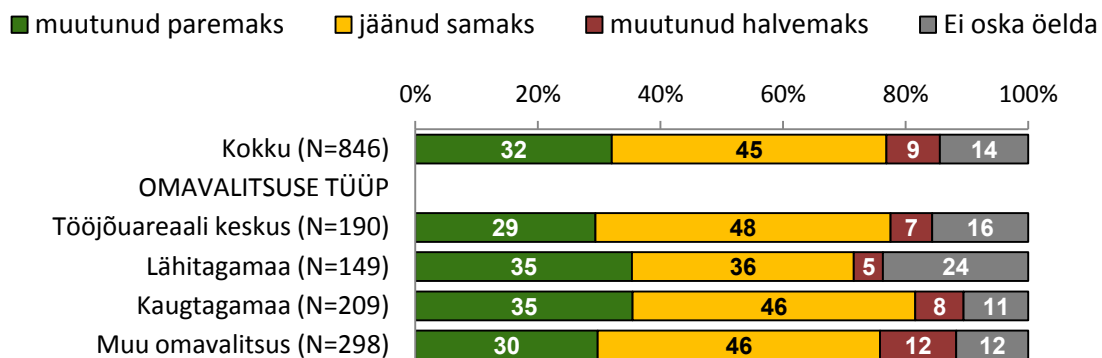
Noorte huviringide ja huvikoolide kõrval oli teiseks käsitletud teemaks **noorte võimalused iseseisvalt vaba aega veeta**. Iseseisvalt vaba aja veetmise võimalustega (nt võimalus minna noortekeskusesse või kasutada treeninguväliselt spordirajatisi nagu spordiväljakud, rularambid jmt) on oma kodukandis rahul ainult pooled nende leibkondade esindajaist, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi (Joonis 63). Praeguste võimalustega ei ole rahul 39%, sh 15 protsenti ei ole üldse rahul. Kõige enam ollakse noorte iseseisvalt aja sisustamise võimalustega rahul tööjõuareali keskustes (61%). Rahulolematuid aga esineb kõige rohkem kaugtagamaal ja muud tüüpi omavalitsustes: sealsetest lastega leibkondadest 44-45% ei jää oma kodukandis noorte võimalustega rahule. Maakondade lõikes ollakse kõige enam rahul Viljandimaal, Hiiumaal ja Järvamaal (rahul 65% sealsetest leibkondadest), kõige rahulolematumad aga on Lääne-Virumaa vastajad (63% ei ole rahul).

Joonis 63. Kuidas Te olete oma kodukandis rahul noorte võimalustega iseseisvalt vaba aega veeta, näiteks minna noortekeskusesse või kasutada treeninguväliselt spordirajatisi nagu spordiväljakud, rularambid ja muud taolised? (N = leibkonnad, kus on lasteaiaaialisi või koolis käivaid lapsi)

Kolmandik (32%) lastega leibkondade esindajaist on arvamusel, et noorte iseseisvalt vaba aja veetmise võimalused on viimase paari aasta jooksul paremaks muutunud (Joonis 64). Omavalitsuse tüüpide lõikes siinkohal olulisi erinevusi ei esine: antud näitaja jääb kõikjal vahemikku 29-35%. Kõige levinumaks (45% juhtudel) seisukohaks on, et iseseisvalt vaba aja veetmise võimalused ei ole viimastel aastatel ei paremuse ega halvemuse suunas muutunud. Varasemast halvemaks peab antud valdkonna olukorda 9% vastajaist. Kõige enam mainitakse võimaluste halvenemist Valgamaal, võimaluste paremaks muutumist aga Viljandimaal.

Joonis 64. Kas noorte iseseisvalt vaba aja veetmise võimalused on Teie hinnangul viimase paari aasta jooksul...? (N = leibkonnad, kus on lasteaiaelisi või koolis käivaid lapsi)

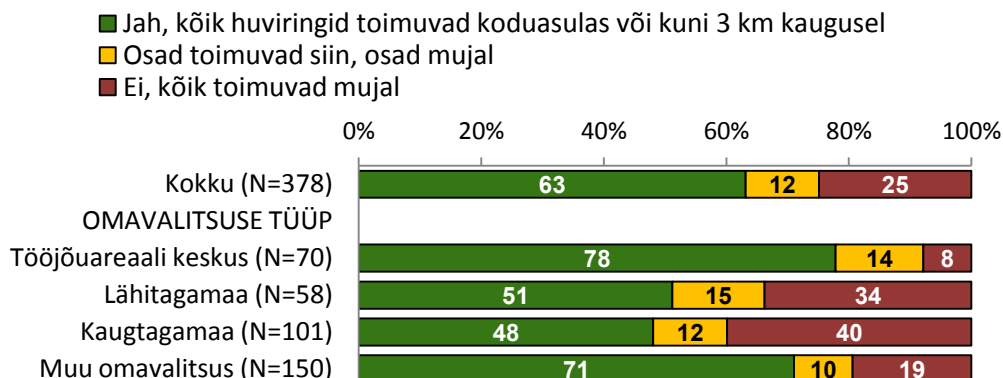
6.3. Täiskasvanute huvitegevus

Täiskasvanud on vähem aktiivsed huviringides osalejad kui lapsed. Huviringide all on siinkohal mõeldud sellist täiskasvanute ühist huvitegevust, kus on ka juhendaja. Täiskasvanutele mõeldud huviringis osalejaid leidub ainult neljandikus leibkondades (25%). Erinevat tüüpi omavalitsusi võrreldes ilmneb, et tööjõuareaali keskustes ja lähitagamaal on huviringidest osavõtt veidi väiksem (20-21%) kui teist tüüpi omavalitsustes (28-29%). Keskmisest mõnevõrra kõrgema osalusega paistavad silma Rapla, Saare, Hiiu, Viljandi, Pärnu, Lääne ja Põlva maakonna täiskasvanud. Eestikeelsetest leibkondadest on täiskasvanute huviringidega kokkupuuteid 26 protsendil, muu koduse keelega leibkondadest aga ainult 13%.

Täiskasvanute huviringid, milles osaletakse, toimuvad peaaegu 2/3 juhtudest (63%) **samas asulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel** (Joonis 65). Neljandikus leibkondades osaletakse ainult kaugemal asuvates täiskasvanute huviringides ning 12% juhtudest toimuvad mõned ringid kodu lähistel ja mõned kaugemal. Koduasulast üle 3 km kaugusel toimuvates huviringides osalevad ennekõike kaug- ja lähitagamaal elavad inimesed (seda esineb 49-52 protsendis sealsetes leibkondades).

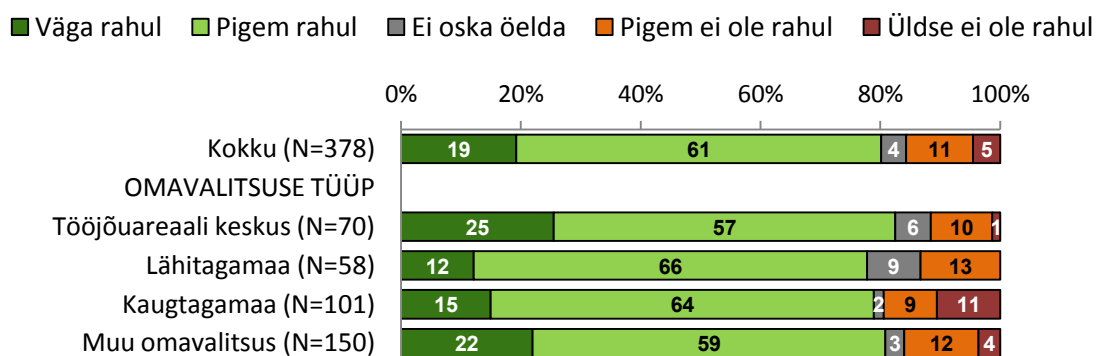
Leibkondi, kus mõni täiskasvanu osaleb huviringi tegevuses oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel, oli kokku 37% (N=139). Need mujal toimuvad huviringid tegutsevad kõige sagedamini sama valla kaugemas asulas (42% mainib seda ühe toimumispaigana). Oma maakonna keskses käiakse huviringis 26% ja oma maakonna mõnes teises vallas või linnas 34% juhtudest. Väljaspool maakonda huviringis osalejaid on 16% taolistes leibkondades; kõigist täiskasvanute huvitegevuses osalevatest leibkondadest (N=378) moodustab see 6%.

Joonis 65. Kas huviringid, kus täiskasvanud leibkonnaliikmed osalevad, toimuvad Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = leibkonnad, kus mõni liige osaleb täiskasvanutele mõeldud huviringis)

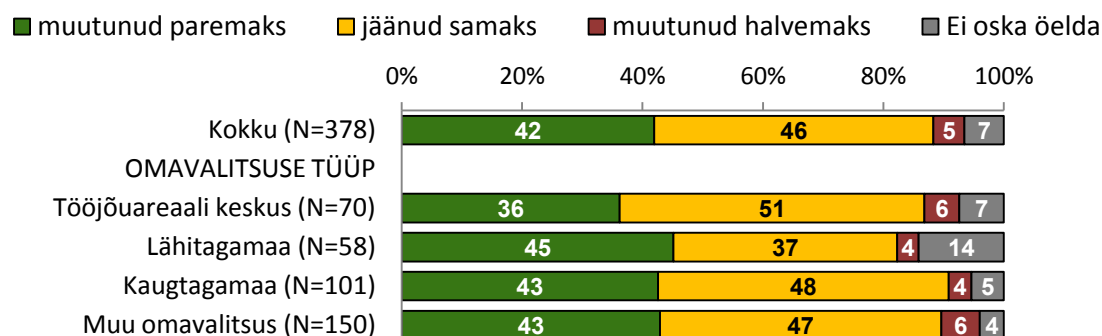

4/5 leibkondadest (80%), kus mõni liige osaleb täiskasvanutele mõeldud huviringis, on oma kodukandis täiskasvanute huvitegevuse **võimalustega üldiselt rahul** (Joonis 66). Rahulolematuid leidub 16%. Rahulolematust esineb kõige enam kaugtagamaal, kus 11% vastajatest ei ole võimalustega üldse rahul. Võrreldes viie aasta tagase ajaga on täiskasvanute huvitegevuse võimalused enamike vastajate arvates kas paremaks muutunud (42%) või samale tasemele jäänud (46%) (Joonis 67). Huvitegevuse võimalusi peab varasemast halvemaks 5% vastanuist.

Joonis 66. Kuidas Te olete üldiselt oma kodukandis täiskasvanute huvitegevuse võimalustega rahul? (N = leibkonnad, kus mõni liige osaleb täiskasvanutele mõeldud huviringis)

Joonis 67. Kas täiskasvanute huvitegevuse võimalused on Teie hinnangul viimase 5 aasta jooksul...? (N = leibkonnad, kus mõni liige osaleb täiskasvanutele mõeldud huviringis)

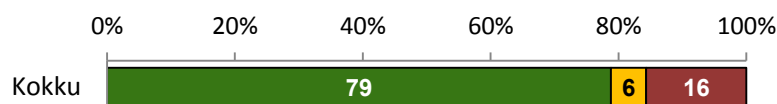

Nende leibkondade, kus on mõni 65-aastane või vanem liige (N=353), esindajatelt küsiti lisaks üldisele täiskasvanute huvitegevusele ka **eakatele mõeldud huvitegevuse** kohta. Huvi- või koostegevuse all peeti siinkohal silmas eakatele mõeldud huviringe, päevakeskust ja muid kooskäimisi. Eakate huvi- või koostegevuses osalevaid inimesi on rohkem kui neljandikus (29%) taolistes leibkondades. Kõige kõrgem eakate huvitegevuses osalemise määr on kaugtagamaal – 34%.

Eakate huvi- või koostegevuses osaletakse valdavalt (79% juhtudest) oma koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel (Joonis 68). Kuna kodust kaugemal huviringis, päevakeskuses vm käimist esineb ainult umbes viiendikus eakate huvitegevusega kokku puutuvatest leibkondadest (N=22), siis ei saa mujal toimuva eakate huvi- või koostegevus asukoha osas täpseid üldistusi teha. Valdavalt osalevad eakad oma valla piires toimuvates tegevustes, aga leidub ka maakonna teistes omavalitsustes ja väljaspool oma maakonda käijaid.

Joonis 68. Kas see eakate huvi-või koostegevus, kus Teie leibkonnaliikmed osalevad, toimub Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N=104; leibkonnad, kus mõni 65-aastane või vanem liige osaleb eakate huvi-või koostegevuses)

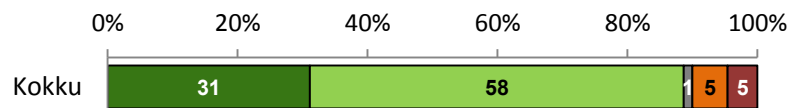
- Jah, kogu huvi- või koostegevus toimub koduasulas või kuni 3 km kaugusel
- Osa toimub siin, osa mujal
- Ei, kõik toimub mujal

Kui täiskasvanute huvitegevuse võimalustega üldiselt on oma kodukandis rahul 80% selle valdkonnaga kokku puutunud leibkondadest, siis eakate huvitegevuse ja kooskäimise võimalused on pälvinud heakskiidu koguni 89 protsendilt teenusekasutajatelt (sh 31% on võimalustega väga rahul) (Joonis 69). Rahulolematuid on eakate huvi-või koostegevuses osalevate leibkondade hulgas 10%.

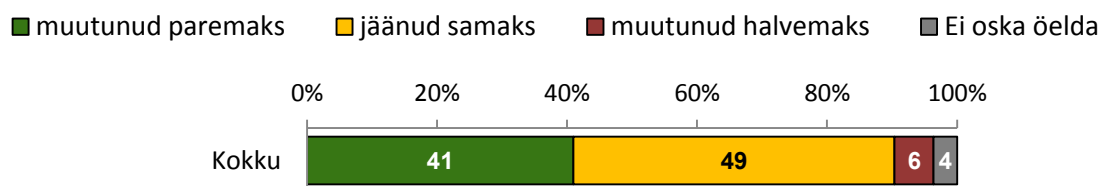
Joonis 69. Kuidas Te olete üldiselt oma kodukandis eakate huvitegevuse ja kooskäimise võimalustega rahul? (N=104; leibkonnad, kus mõni 65-aastane või vanem liige osaleb eakate huvi-või koostegevuses)

- Väga rahul
- Pigem rahul
- Ei oska öelda
- Pigem ei ole rahul
- Üldse ei ole rahul

Sarnaselt täiskasvanute huvitegevuse võimalustele leiab siingi enamik vastajaist, et eakate huvitegevuse ja kooskäimise võimalused on viimase 5 aasta jooksul kas paremaks muutunud (41%) või samale tasemele jäänud (49%) (Joonis 70). Huvitegevuse ja kooskäimise võimalusi peab varasemast halvemaks 6% vastanuist.

Joonis 70. Kas eakate huvitegevuse ja kooskäimise võimalused on Teie hinnangul viimase 5 aasta jooksul...? (N=104; leibkonnad, kus mõni 65-aastane või vanem liige osaleb eakate huvi-või koostevuses)

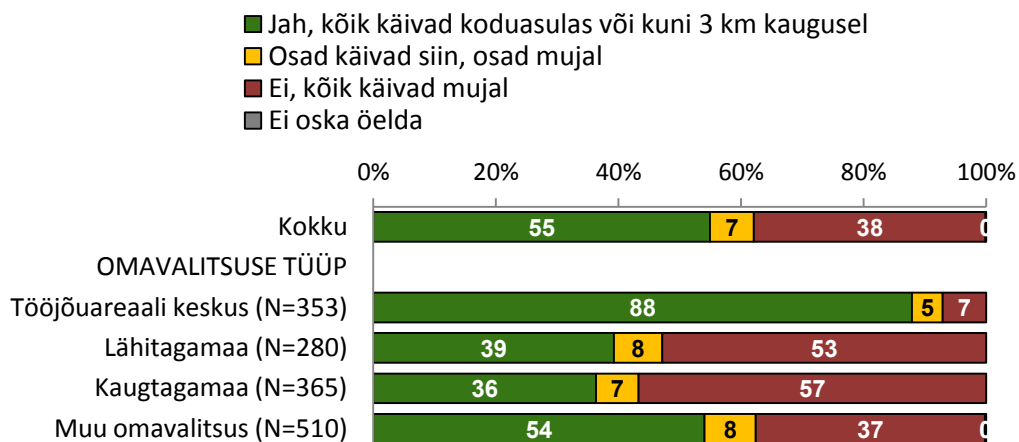

7. Perearst

Seitsmes peatükk käsitleb perearsti teenust: kus seda kasutatakse, kuidas ollakse teenusega rahul ning kuidas on olukord selles valdkonnas viimase 5 aasta jooksul muutunud.

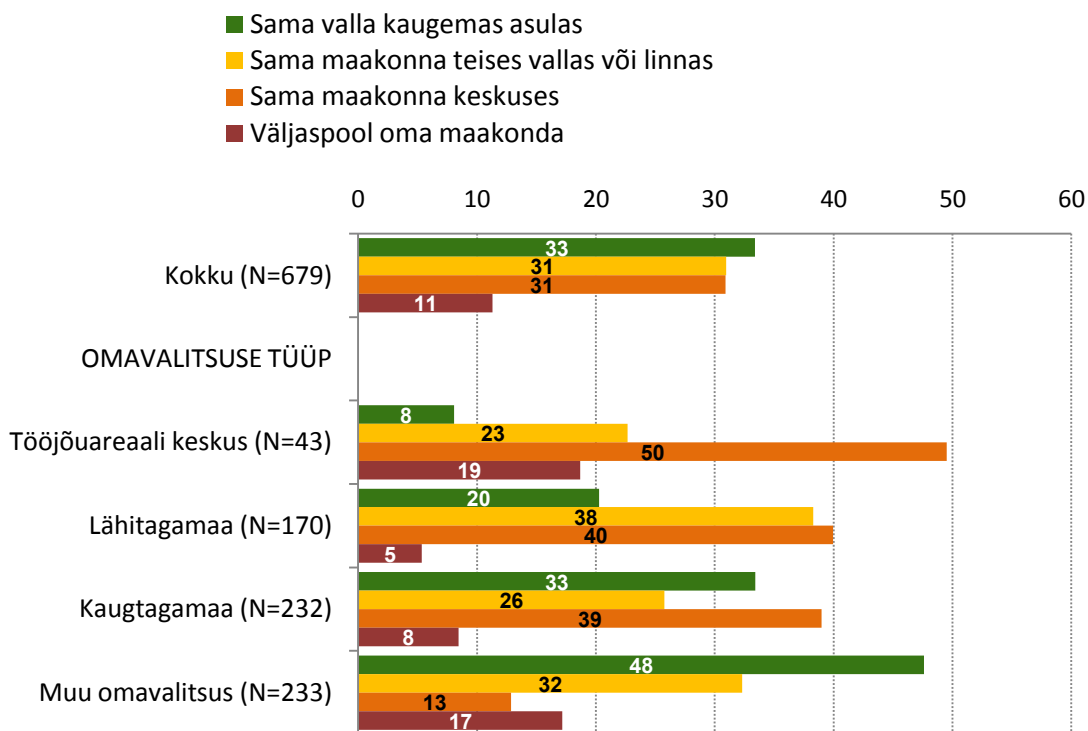
Veidi enam kui **pooled leibkonnad (55%) käivad koduasulas või kuni 3 km raadiuses** praktiseeriva perearsti juures ([Joonis 71](#)). Leibkondi, kus mõni liige käib kodulähedase arsti juures ja mõni kaugemal, on 7 protsenti. Ülejäänud 38% leibkondades kasutavad kõik liikmed arstiteenust kodust kaugemal. Kui tööjõuareali keskustes kasutatakse oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel asuvat perearstiteenust vaid 12% leibkondades, siis kaug- ja lähitagamaal on selliseid leibkondi viis korda rohkem (61-64%).

Joonis 71. Kas Teie leibkonnaliikmed käivad perearsti juures Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel? (N = kõik leibkonnad)

Neist leibkondadest, kus mõni liige käib perearsti juures oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel, kolmandik kasutab teenust oma valla kaugemas asulas (33% nimetab seda ühena asukohtadest), kolmandik oma maakonna keskses, kolmandik oma maakonna mõnes teises vallas või linnas (mõlemaid 31%) ning kümnendik väljaspool oma maakonda (11%) ([Joonis 72](#)). Kui vaadelda kogu uuritavat elanikkonda (N=1508), siis leidub väljaspool kodumaakonda perearsti teenust kasutavaid inimesi 5% leibkondades.

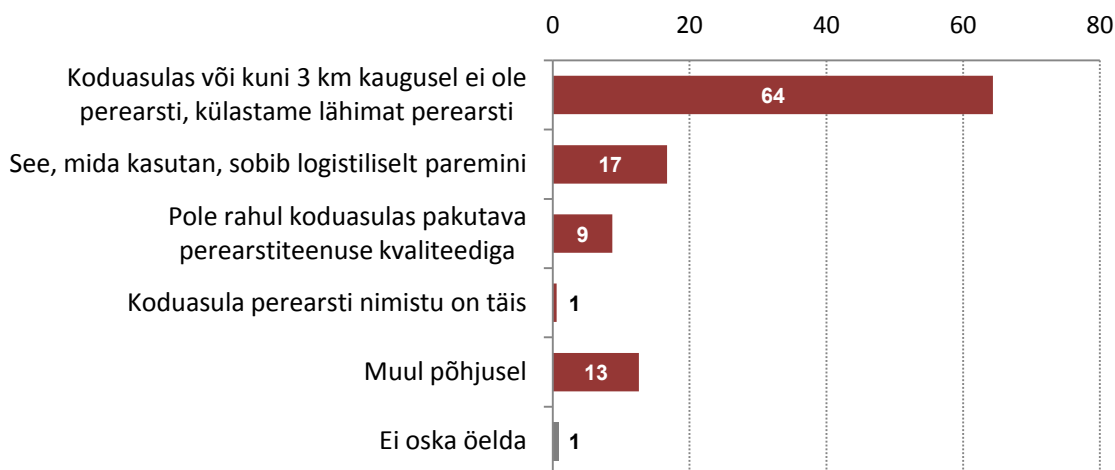
Joonis 72. Kus nende mujal arsti juures käivate leibkonnaliikmete perearst asub? (%; N = leibkonnad, kus mõni liige käib perearsti juures oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

2/3 juhtudest on koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel paikneva perearstiteenuse kasutamise põhjuseks asjaolu, et läheduses puudub perearst (Joonis 73). Ülejäänud vastajad põhjendavad kaugema teenuse kasutamist sellega, et see sobib logistiliselt paremini (17%), koduasula perearstiteenuse kvaliteediga ei olda rahul (9%) või esineb muid tegureid (enamjaolt tegemist olukorraga, kus arst pärineb varasemast ajast ning pole soovitud kolimise järel perearsti vahetada).

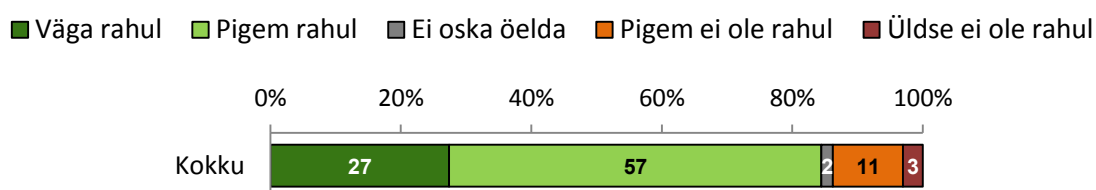
Joonis 73. Mis põhjusel nad kasutavad perearstiteenust väljaspool oma koduasulat? (%; N=679; leibkonnad, kus mõni liige käib perearsti juures oma koduasulast rohkem kui 3 km kaugusel)

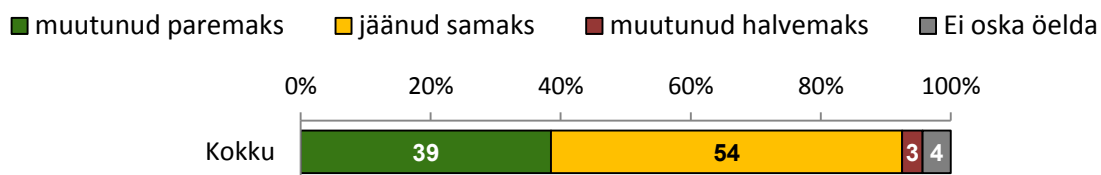
*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Kui leibkonnaliikmed käivad erinevate perearstide juures, siis paluti vastajal järgnevates küsimustes hinnata seda teenust, mis asub nende kodule kõige lähemal. **84% leibkondadest on kasutatava perearstiteenusega rahul**, sh 27 protsenti on väga rahul (Joonis 74). Praeguse teenusega ei ole rahul iga seitsmes leibkond (14%). Perearsti praksise hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on vastajate hinnangul viimase viie aasta jooksul kas jäänud samale tasemele (54% juhtudest) või muutunud paremaks (39%) (Joonis 75). Perearstiteenuse tehnilise poole halvenemist on viimaste aastate jooksul märganud vaid 3% vastanuist. Kuna need küsimused olid konkreetse perearsti kohta ja osad vastajaist kasutavad teenust oma koduasulast eemal, siis ei ole omavalitsusüksuse tüüpide vahelist võrdlust teostatud.

Joonis 74. Kuidas Te olete üldiselt rahul perearstiteenusega, mida Teie leibkond kasutab? (N = kõik leibkonnad)

Joonis 75. Kas selle perearsti praksise hoone, ruumide, sisseseade jms olukord on viimase 5 aasta jooksul...? (N = kõik leibkonnad)

8. Sotsiaalteenused

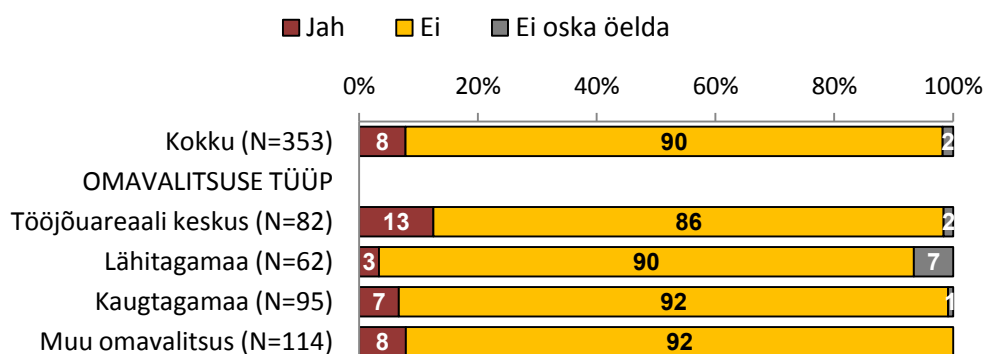
Kaheksas peatükk käsitleb erinevate kohaliku omavalitsuse poolt pakutavate sotsiaalteenuste kasutamist (sh eakate hooldekodu, eakatele mõeldud koduhooldusteenused ja erivajadustega inimestele mõeldud sotsiaalteenused). Kuna nimetatud teenustega on kokkupuuteid vaid vähestel, siis käesolev uuring paraku ei anna ülevaadet nende teenuste kvaliteedist.

8.1. Eakate hooldekodu

Eakate hooldekodu teenuse kohta küsiti nende leibkondade esindajailt, kus on mõni 65-aastane või vanem leibkonnaliige (N=353). Kuna hooldekodu teenust kasutatakse vaid üksikutel juhtudel (1 protsendis taolistes leibkondades; N=3), siis ei ole käesoleva uuringu põhjal võimalik saada ülevaadet, kus eakate hooldekodu teenust kasutatakse ning kuivõrd sellega rahul ollakse.

Lisaks praegusele teenuse kasutamisele uuriti ka, kas leibkonnas leidub eakaid inimesi, kes vajaksid hooldekodu teenust. 65-aastaseid või vanemaid liikmeid sisaldavatest leibkondadest 8% on arvamusel, et mõni nende eakas leibkonnaliige, kes hetkel ei kasuta hooldekodu teenust, tegelikult vajaks seda (Joonis 76). Kõige enam leidub selliseid leibkondi tööjõuareali keskustes (13%).

Joonis 76. Kas Teie leibkonnas on eakaid inimesi, kes hetkel ei kasuta hooldekodu teenust, aga kes vajaks seda? (N = leibkonnad, kus on 65-aastaseid või vanemaid liikmeid)

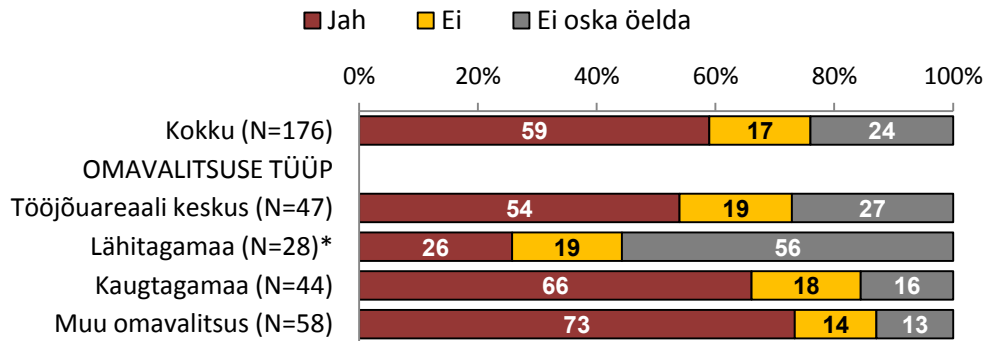
Eakate hooldekodu teenust vajavate leibkondade esindajail (N=28) paluti selgitada, miks nad vajadusest hoolimata hooldekodu teenust ei kasuta. Kuigi vastajate väikse arvu tõttu tuleb siinkohal arvestada suure statistilise vea võimalusega, eristub selgelt kaks peamist põhjust: teenus on liiga kallis ja eakas inimene ise ei soovi hooldekodusse minna. Muude põhjustena mainitakse veel vabade kohtade puudumist sobivas hooldekodus, kaugel asukohta ning soovi viimase võimaluseni ise hakkama saada.

8.2. Koduhooldusteenused eakatele

Kuna koduhooldusteenuste all mõeldakse sellist abi, mis võimaldab eakal võimalikult kaua iseseisvalt oma kodus hakkama saada, siis käsitleti seda teemat vaid nende leibkondade esindajatega, kus elab ainult 65-aastaseid või vanemaid inimesi. Koduhooldusteenuste alla kuuluvad näiteks poeskäimine, küttematerjali tellimise korraldamine, koristamine, pesupesemise korraldamine, abi dokumentide vormistamisel, maksete teostamisel jms.

Eakate leibkondade esindajaist 59% ütleb, et nende omavalitsus pakub eakatele koduhooldusteenuseid (Joonis 77). Vastupidisel arvamusel on 17% vastanuist. Iga neljas eakas vastaja mõõnab, et ta ei tea, kas nende omavalitsuses on koduhooldusteenused olemas või mitte. Kuna siinkohal hõlmab küsimus kahte erinevat nüanssi (teenuse olemasolu ja vastaja teadlikkus selle olemasolust), siis ei ole omavalitsusüksuse tüüpide võrdlemisel võimalik välja tuua, kas jooniselt ilmnevad erinevused on tingitud teenuse pakkumises eksisteerivatest erisustest või on mõnel pool tegemist paremal tasemel teavitustööga. Igatahes ütlevad muud tüüpi omavalitsustes ja kaugtagamaal elavad eakad keskmisest sagedamini, et nende omavalitsus pakub eakatele koduhooldusteenuseid.

Joonis 77. Kas Teie omavalitsus pakub eakatele koduhooldusteenuseid? (N = leibkonnad, kus on ainult 65-aastased või vanemad liikmed)

*Vastajate väikse arvu tõttu tuleb arvestada suure statistilise veaga.

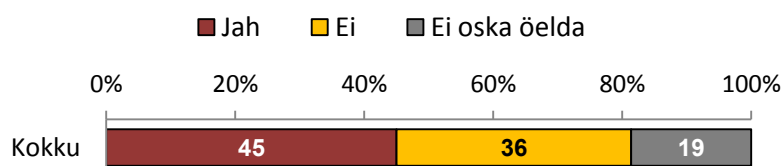
Järgnevad täpsemad küsimused koduhooldusteenuste kohta esitati neile vastajaile, kes on kursis, et kohalik omavalitsus pakub eakatele koduhooldusteenuseid (N=104). Taolistest teadlikest leibkondadest ainult 9% on viimase 12 kuu jooksul eakate koduhooldusteenuseid ise kasutanud. Kuna teenusega kokkupuutunud on väga vähe (N=9), siis ei ole siinkohal võimalik rahulolust ja teenuse kvaliteedi muutumisest ülevaatlikku pilti saada.

8.3. Sotsiaalteenused erivajadustega inimestele

Erivajadustega inimesi leidub 8 protsendis uuringus osalenud leibkondades, sh 6% juhtudest on tegemist täiskasvanute ja 2% juhtudest lastega. Järgnevad küsimused olid suunatud leibkondadele, kus on erivajadustega inimesi.

Sarnaselt eakate koduhooldusteenustele uuriti siingi esmalt, kas nende elukohajärgne omavalitsus pakub erivajadustega inimestele mõeldud sotsiaalteenuseid (nt sotsiaaltransport, isiklik abistaja või eluruumi kohandamine). Vastused jagunevad peaaegu pooleks: 45% vastanute sõnul nende omavalitsus pakub ja 36% arvates ei paku nimetatud teenuseid (Joonis 78). Iga viies vastaja ei ole teadlik, kas taolisi teenuseid pakutakse või mitte. Nagu eelnevalt juba mainitud, hõlmab antud küsimus lisaks teenuste olemasolule ka teist nüanssi – kas teenuste olemasolu korral sihtgruppi kuuluvad inimesed on nendega kursis või mitte.

Joonis 78. Kas Teie omavalitsus pakub sotsiaalteenuseid erivajadustega inimestele? (N=155; leibkonnad, kus on erivajadustega inimesi)

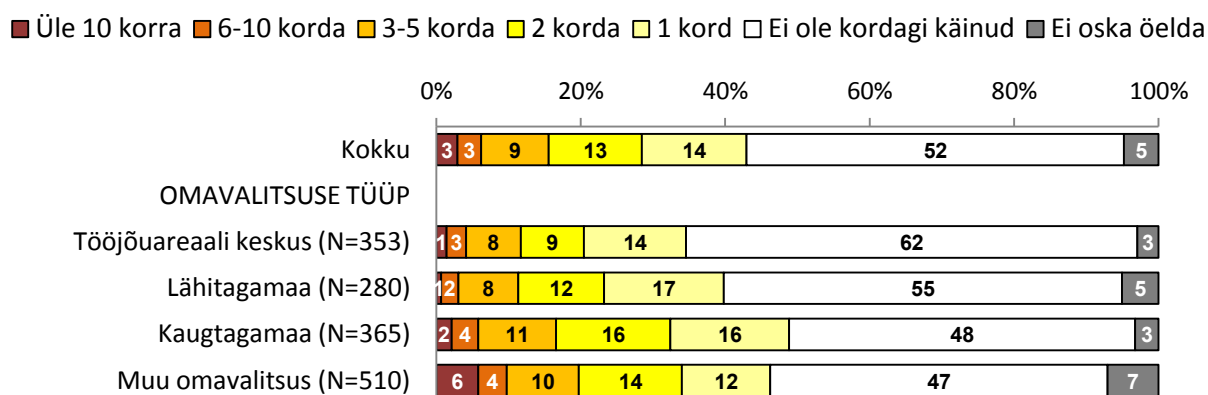
Erivajadustega inimestele mõeldud sotsiaalteenustega kursis olevatest leibkondadest (N=55) peaaegu pooled (45%) on neid viimase 12 kuu jooksul ka kasutanud. Teenuseid kasutanud leibkondi oli uuringus liialt vähe (N=25), et nende vastuste põhjal oleks võimalik põhjalikke üldistusi teha. Küll aga saab antud vastuste põhjal välja tuua, et üldjuhul hindavad kasutajad teenuseid positiivselt: üle 4/5 neist on jäänud kasutatud teenustega väga või pigem rahule ning peaaegu pooled leiavad, et erivajadustega inimestele mõeldud sotsiaalteenuste kvaliteet on viimase 5 aasta jooksul paremaks muutunud (halvemaks hindab kvaliteeti alla kümnendiku).

9. Suhtlus kohaliku omavalitsusega

Üheksas peatükk puudutab elanike suhtlust kohaliku omavalitsusega: kui mitu korda inimesed on viimase 12 kuu jooksul käinud kohalikus vallamajas või linnavalitsuses ning kui tihti üldiselt esineb vajadust suhelda kohaliku omavalitsuse ametnikega. Tulemusi vaadeldes tuleb meele pidada, et kuna vastajaiks olid kõigi leibkonnaliikmete igapäevaste tegemistega kõige paremini kursis olevad inimesed, siis nende puhul võib omavalitsusega suhtlemine olla sagedasem kui keskmisel elanikul.

Kohaliku omavalitsuse esindust on viimase 12 kuu jooksul külastanud ligikaudu poolte leibkondade esindajad; kordagi ei ole seal käinud 52% vastajaist (*Joonis 79*). Aasta jooksul vallamajas või linnavalitsuses käidud kordade hulka paluti arvestada ainult neid kordi, kui mineku põhjuseks on olnud suhtlus kohaliku omavalitsusega, mitte aga mõne muu samas hoones asuva teenuse kasutamine. Valdavalt on omavalitsuse esinduses käidud aasta jooksul ühel-kahel korral, aga 16% inimestest on teinud seda ka sagedamini. Tööjõuareali keskustes ja lähitagamaal elavad inimesed tunduvad uuringu põhjal olevat harvemad vallamaja/linnavalitsuse külastajad kui mujal elavad vastajad. Väga sagedasi kohaliku omavalitsuse ametnikega suhtlejaid leidub eestikeelsetes leibkondades mõnevõrra rohkem kui muu koduse keelega vastajate hulgas.

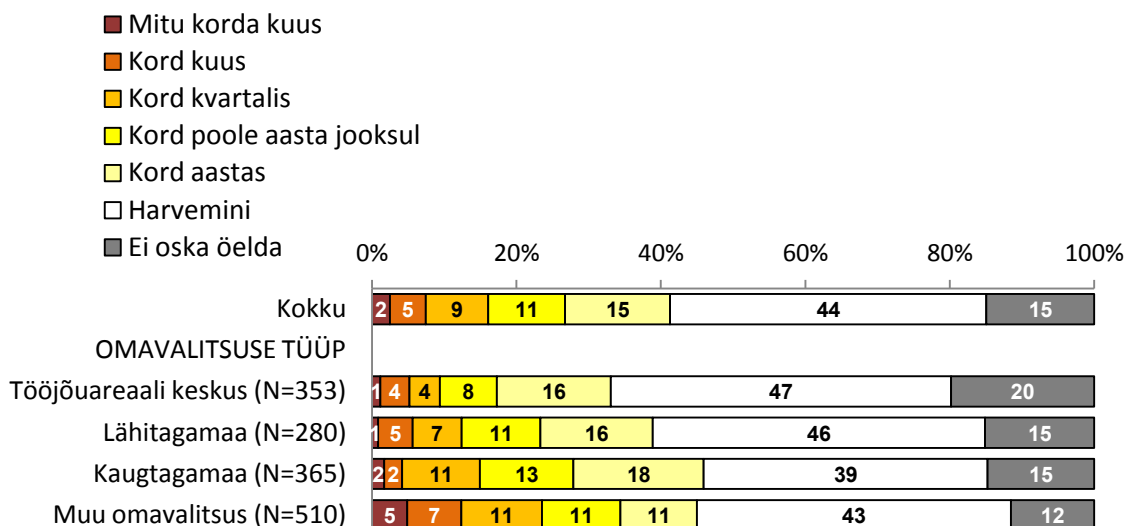
Joonis 79. Mitu korda Te olete viimase 12 kuu jooksul käinud siinse kohaliku omavalitsuse esinduses, see tähendab vallamajas või linnavalitsuses? (N = kõik leibkonnad)

Üldjuhul elanikel **ei ole vaja kohaliku omavalitsuse ametnikega eriti tihti suhelda**: suisa 44% vastanuist ütleb, et selleks tekib vajadust harvemini kui kord aastas (*Joonis 80*). Vähemalt kord kuus

on ametnikega vaja suhelda 7%, vähemalt kord kvartalis 16%, vähemalt kord poole aasta jooksul 27% ja vähemalt kord aastas 41% inimestest. 15% vastajaist ei oska hinnata, kui sageli neil on tavaliselt vaja omavalitsuse ametnikega suhelda. Kõige aktiivsemad ametnikega suhtlejad on muud tüüpi omavalitsustes elavad inimesed, kõige harvemini aga tekib suhtluseks vajadust tööjõuareali keskuste elanikel.

Joonis 80. Kui tihti Teil on tavaliselt vaja suhelda kohaliku omavalitsuse ametnikega? (N = kõik leibkonnad)

10. Muud teenused

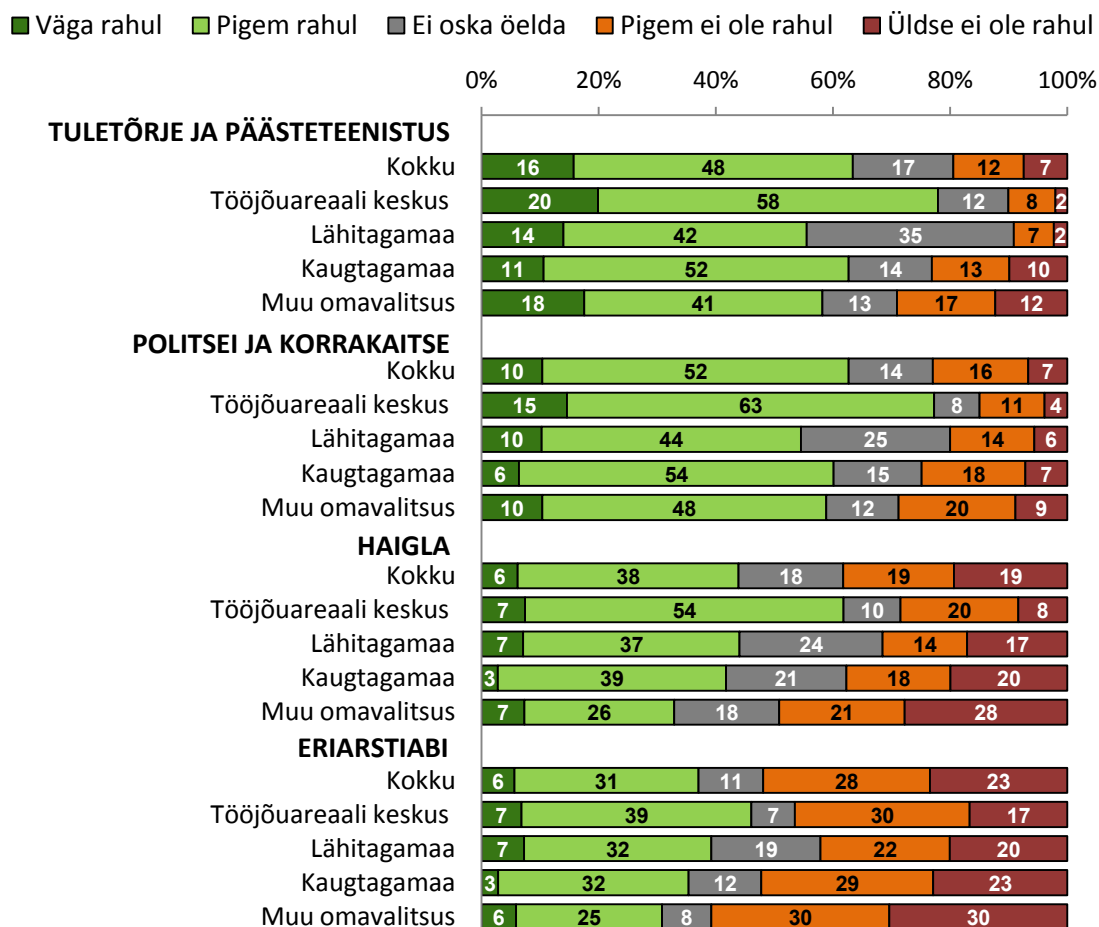
Võrdluse huvides käsitles uuring lisaks omavalitsuse poolt pakutavatele avalikele teenustele ka avaliku sektori laiemaid teenuseid ning erasektori poolt kohalikul tasandil pakutavaid teenuseid.

10.1. Avaliku sektori laiemad teenused

Järgnev peatükk käsitleb elanike rahulolu nelja riikliku teenuse kättesaadavusega. Nii tuletõrje ja päästeteenistuse kui ka politsei ja korrakaitsega on oma kodukandis rahul ligikaudu 2/3 elanikest (väga või pigem rahul 63%) (Joonis 81). Rahulolu arstiabi kättesaadavusega aga on märksa madalam – haiglateenuse kättesaadavusega on oma kodukandis rahul 44% ja eriarstiabiga 37% vastajaist. Tööjõuareali keskuses ollakse kõigi uuritud teenustega rohkem rahul kui mujal. Eriti tugevalt ilmneb mainitud tendents päästeteenistusele, korrakaitsele ja haiglale antud hinnangutest.

Tabel 9 annab maakondade lõikes ülevaate rahulolust riiklike teenuste kättesaadavusega. Harjumaal, kus on neli suurt omavalitsust (sh Tallinn) uuringust välja jäetud, on kõigi nelja teenuse puhul rahulolevate vastajate hulk oluliselt alla keskmise. Lisaks on rahulolevate vastajate osakaalud väiksed ka Põlva ja Pärnu maakonnas. Kõige positiivsemate hinnangutega aga paistavad silma Viljandi maakonna vastajad.

Joonis 81. Kuidas Te olete oma kodukandis rahul järgmiste riiklike teenuste kättesaadavusega?
(N = kõik leibkonnad)

Tabel 9. Rahulolu riiklike teenuste kättesaadavusega oma kodukandis (%; väga või pigem rahulolevate leibkondade osakaal)

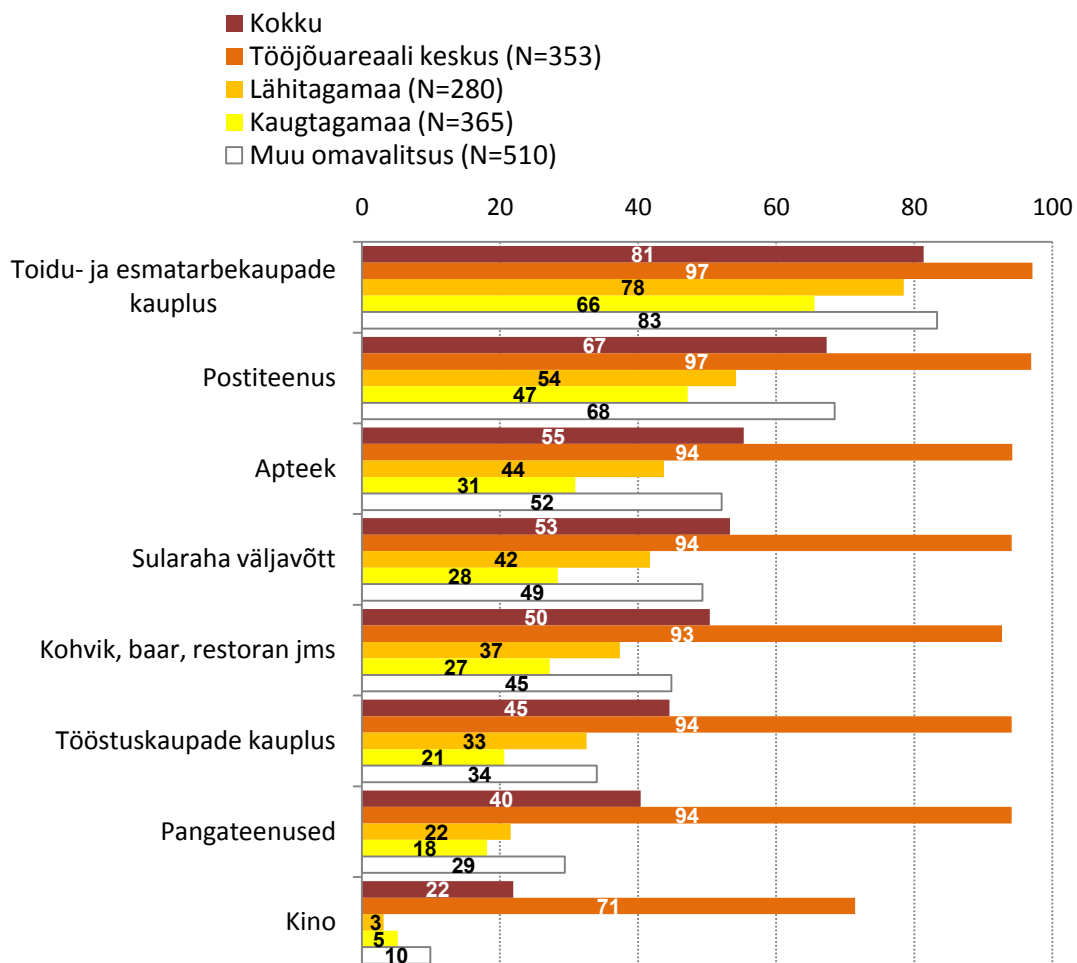
	Tuletõrje ja päästeteenistus	Politsei ja korrakaitse	Haigla	Eriarstiabi
Harjumaa (N=201)	43	38	25	27
Hiiumaa (N=90)	66	81	71	24
Ida-Virumaa (N=108)	75	62	37	43
Jõgevamaa (N=90)	79	79	46	47
Järvamaa (N=90)	73	54	64	49
Läänemaa (N=90)	69	49	37	39
Lääne-Virumaa (N=91)	55	68	41	38
Põlvamaa (N=90)	43	61	26	13
Pärnumaa (N=91)	51	47	40	16
Raplamaa (N=90)	78	78	30	44
Saaremaa (N=91)	77	73	60	36
Tartumaa (N=106)	71	63	64	58
Valgamaa (N=90)	59	86	38	22
Viljandimaa (N=100)	71	83	63	51
Võrumaa (N=90)	72	58	56	37

10.2. Erasektori teenused

Käesolev peatükk annab ülevaate, millised statsionaarsed erasektori teenused inimeste kodukohas olemas on, millised on harjumused nende teenuste kasutamisel ja kuidas tullakse toime statsionaarsete teenuste puudumisega. Uuring hõlmas 8 erinevat teenust: toidu- ja esmatarbekaupade kauplus, tööstuskaupade kauplus, postiteenus, toitlustusasutus, pangateenus, sularaha väljavõtt, apteek ja kino. Statsionaarsete teenuste alla ei kuulunud mobiilsed teenused nagu pangabuss või kauplusauto.

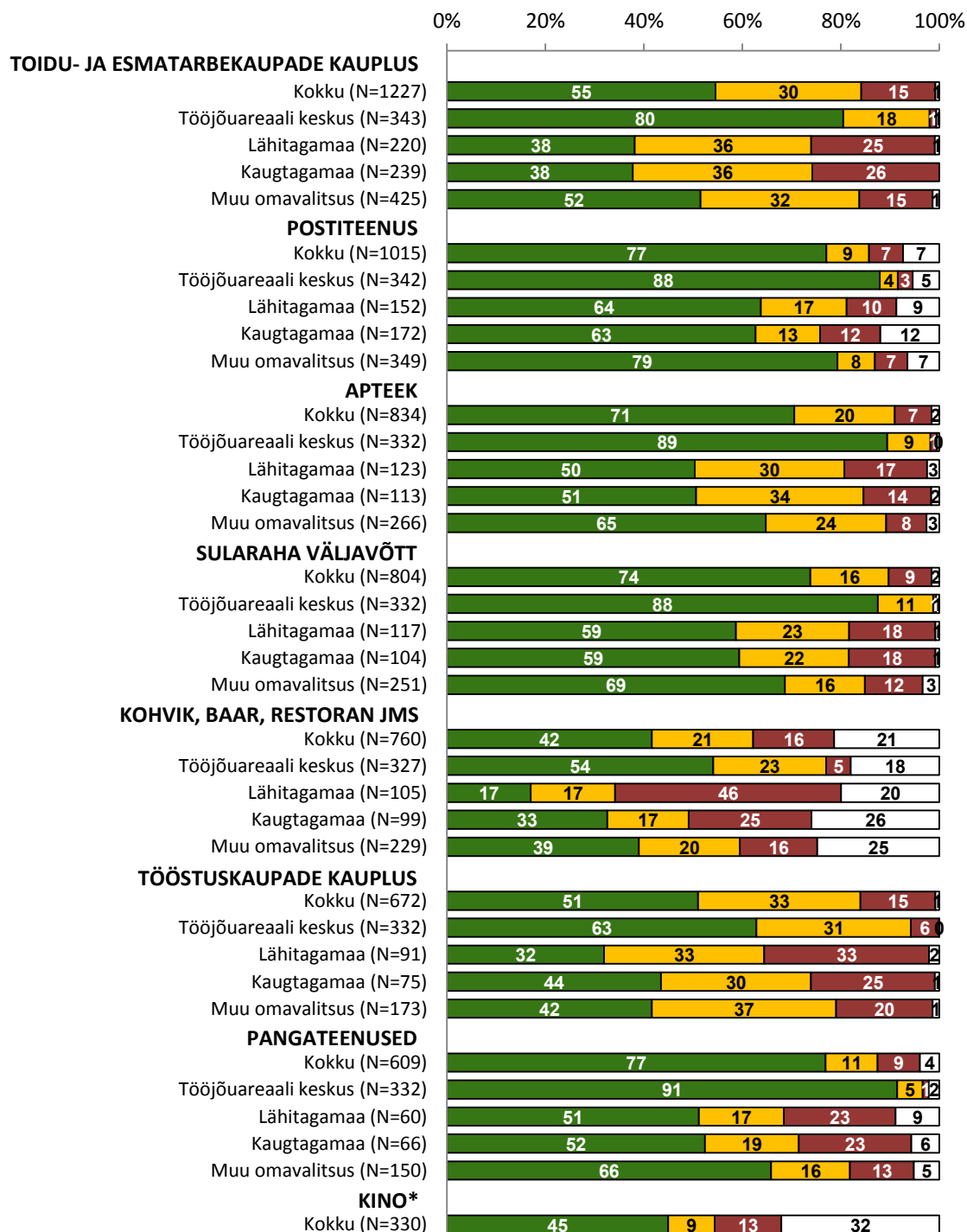
Kõige laiemalt levinud erasektori teenuseks on toidu- ja esmatarbekaupade kauplus – see on olemas 81 protsendi uuringus osalenud leibkondade koduasulas või selle lähistel (Joonis 82). Postiteenused on 3 kilomeetri raadiuses kättesaadavad 67, apteek 55, sularaha väljavõtt 53, kohvik, baar, restoran vm toitlustusasutus 50, tööstuskaupade kauplus 45, pangateenused 40 ning kino 22 protsendi vastanute jaoks. Valdav osa uuritud teenustest on olemas praktiliselt kõigis (uuringu põhjal 93-97 protsendis) tööjõuareali keskustest. Erandiks on vaid kino, mida esineb 71% keskustes. Teenuste kättesaadavus on kõige madalam kaugtagamaa tüüpi omavalitsustes.

Joonis 82. Kas Teie koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel pakutakse statsionaarselt järgmisi teenuseid? (statsionaarse teenuse olemasolu %; N = kõik leibkonnad)

Joonis 83. Kas Te kasutate neid teenuseid oma koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel või Te kasutate hoopis mujal asuvat teenust? (N = leibkonnad, kelle koduasulas või kuni 3 km kaugusel pakutakse antud teenust statsionaarselt)

- Enamasti kasutan kodulähedast
- Vahetevahel kasutan kodulähedast, vahetevahel mujal asuvat
- Enamasti kasutan mujal asuvat
- Ei kasuta üldse

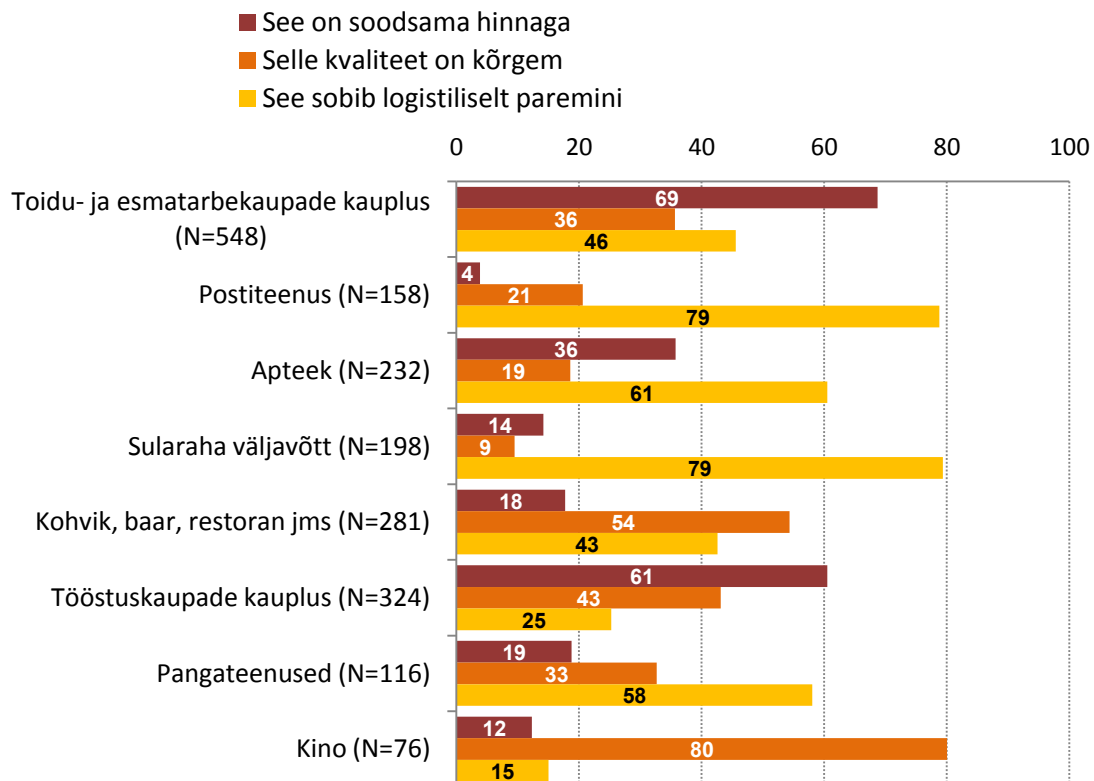

* Vastajate väga väikse arvu tõttu teatud tüüpi omavalitsustes ei saa kinoteenuse kasutamist alamgruppide lõikes analüüsida.

Nende teenuste kohta, mis on vastajal olemas oma koduasulas või kuni 3 kilomeetri kaugusel, uuriti täiendavalt, kas ta kasutab antud teenust enamasti kodu lähedal või kuskil mujal. Posti- ja pangateenuste, sularaha väljavõtu ning apteegi puhul kasutatakse enamikel juhtudel (71-77%) just kodulähedast teenust (Joonis 83). Kodulähedast kauplust eelistavad umbes pooled inimesed (toidu- ja esmatarbekaupade ostmise korral 55% ja tööstuskaupade korral 51%), aga samas 15% vastanuist külastab enamikel juhtudel mõnd kaugemal asuvat kauplust. Kino ning toitlustuskoha külastamine eristuvad teistest teenustest selle poolest, et nende kasutamist esineb vähem – iga kolmas vastaja ei käi üldse kinos ning iga viies ei külasta üldse kohvikuid, baare ja restorane. Tööjõuarealaal keskustes elavad vastajad kasutavad kodulähedasi teenuseid märksa sagedamini kui ülejäänud elanikud. Mujal asuvate teenuste kasutamist esineb kõige enam lähi- ja kaugtagamaal.

Vastajail, kelle elukoha lähistel (st koduasulas või kuni 3 km kaugusel) pakutakse uuritavat teenust statsionaarselt, aga kes kasutavad teenust sellele vaatamata vähemalt aeg-ajalt mujal, paluti selgitada oma käitumise tagamaid. Iga teenuse puhul oli vastajal võimalik valida endale sobivad põhjused kolme etteantud variandi seast: soodsam hind, kõrgem kvaliteet ja parem logistiline sobivus. Sõltuvalt teenusest on kodust kaugema teenuse kasutamisel erinevad põhjused – mujal asuvaid kaupluseid eelistatakse ennekõike sealse soodsama hinna tõttu, kino ja toitlustuskohtade valikul on esmaseks määravaks teguriks teenuse kõrgem kvaliteet, ülejäänud teenuste puhul aga eelkõige nende logistiliselt sobiv asukoht (Joonis 84).

Joonis 84. Miks Te kasutate mujal asuvat teenust? (N = leibkonnad, kelle koduasulas või kuni 3 km kaugusel pakutakse antud teenust statsionaarselt, aga kes kasutavad seda ikkagi mujal)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Kui antud teenust pole koduasulas ega 3 km raadiuses, siis paluti vastajail hinnata, kuidas nad statsionaarsete teenuste puudumisega toime tulevad. Kõige enam häirib elanikke kodulähedase toidu- ja esmatarbekaupade kaupluse ning sularaha välja võtmise võimaluse puudumine – nende mõlema teenuse puhul leiavad ligikaudu pooled vastajad (48%), et alternatiivseid teenuseid on väga raske kasutada või need ei rahulda täielikult (Joonis 85). Kodulähedase apteegi puudumist peab häirivaks 44%, pangateenuste ja tööstuskaupade kaupluse puudumist 41%, postiteenuse puudumist 40%, kino puudumist 21% ning toitlustuskohtade puudumist 18% vastanuist. Lähedalasuva kino ja toitlustusasutuse puudumine häirib vähem, sest paljud (38-39%) ei vaja neid teenuseid üldse.

Joonis 85. Olukorras, kus statsionaarsed teenused puuduvad, võivad välja aidata alternatiivsed variandid (saab kasutada kaugemal asuvat teenust, mobiilset teenust või kasutada kellegi abi).

Kuidas Te tulete toime nende statsionaarsete teenustega, mis Teie kodukandis või kuni 3 kilomeetri kaugusel puuduvad? (N = leibkonnad, kelle koduasulas ega kuni 3 km kaugusel ei pakuta antud teenust statsionaarselt)

